NR. 5-6

ATEITIS

ATEITIS

NR 5—6 MOKSLEIVIŲ ATEITININKŲ ŽURNALAS 1948

TURINYS

M. Šarkytė, Pasakyk tėvynei (eil.) 1
P. Patlaba, Lietuva kryžiaus ženkle 2
Moksleivių ateitininkų sąjungai 2
A. Baronas, eilėraščiai 4
J. K-a, Tautiškumas ir jo ugdymas 5
V. Kazlauskas, Laiškas sesei (eil.) 6
G. Gunnarson, Sūnus 8
A. Kasulaitis, Motinai 11
P. Skroden is, Charakteris 12
Partizanų dainos 16
R. Tagore, Sodininkas 17
A. Pūkulis, Griūki, broli, prakaituoki 18
J. Karpavičius, Didysis idealistas 21
A. Pūkulis, Filatelistai ieškosi namų 22
A. Gilytė, Ko aš noriu iš ateitininkų 24
P. Ovidius Naso, Metamorfozės 16
M. Zoščenko, Šuns uoslė 27
GIMTOSIOS KALBOS SKILTELĖ
L. D., Laiko lyčių vartojimas 28
MŪSŲ JAUNIESIEMS
D. Staniškis, Telegrafas 30
B. Tulpė, Aitvaras 31
Mūsų tėvų gudrės 32
Miklink mintį 33
MERGAIČIŲ ATEITIS
A. Šidlauskaitė, Amžinajame mieste 34
A. Baužinskaitė, Paukštis (eil.) 36
Kam leidai, motule — Lietuvos partizanų daina .. 37
V. Prosčiūnaitė, Kasdieninis drabužis ir šventadieninė siela 38
AUKŠČIAU, TOLIAU, GREIČIAU 40
V. Plokštenis, Aukuras 40
KREIVOS ŠYPSENOS 41
MENO IR MOKSLO PASAULY 42
MES SVETIMOJE ŽEMĖJE 44

Viršelis — dail. A. Galdiko „Vėjas“
Viršelio vinjetė A. Šermukšnio
Vinjetės — dail. M. Markulio
Tekste 25 klišės ir reprodukcijos

ATEITIS

Redaguoja REDAKCINĖ KOLEGIJA. Redakcijos adr.: 14b Tübingen, Herrenberger Str. 67.

Redaktorius VYTAUTAS ŽVIRZDYS. Administracijos adr.: Stuttgart - Fellbach, Mozartstr. 39

Išleido LUX. Spaudė: Buchdruckerei Schwertschlag, Fellbach

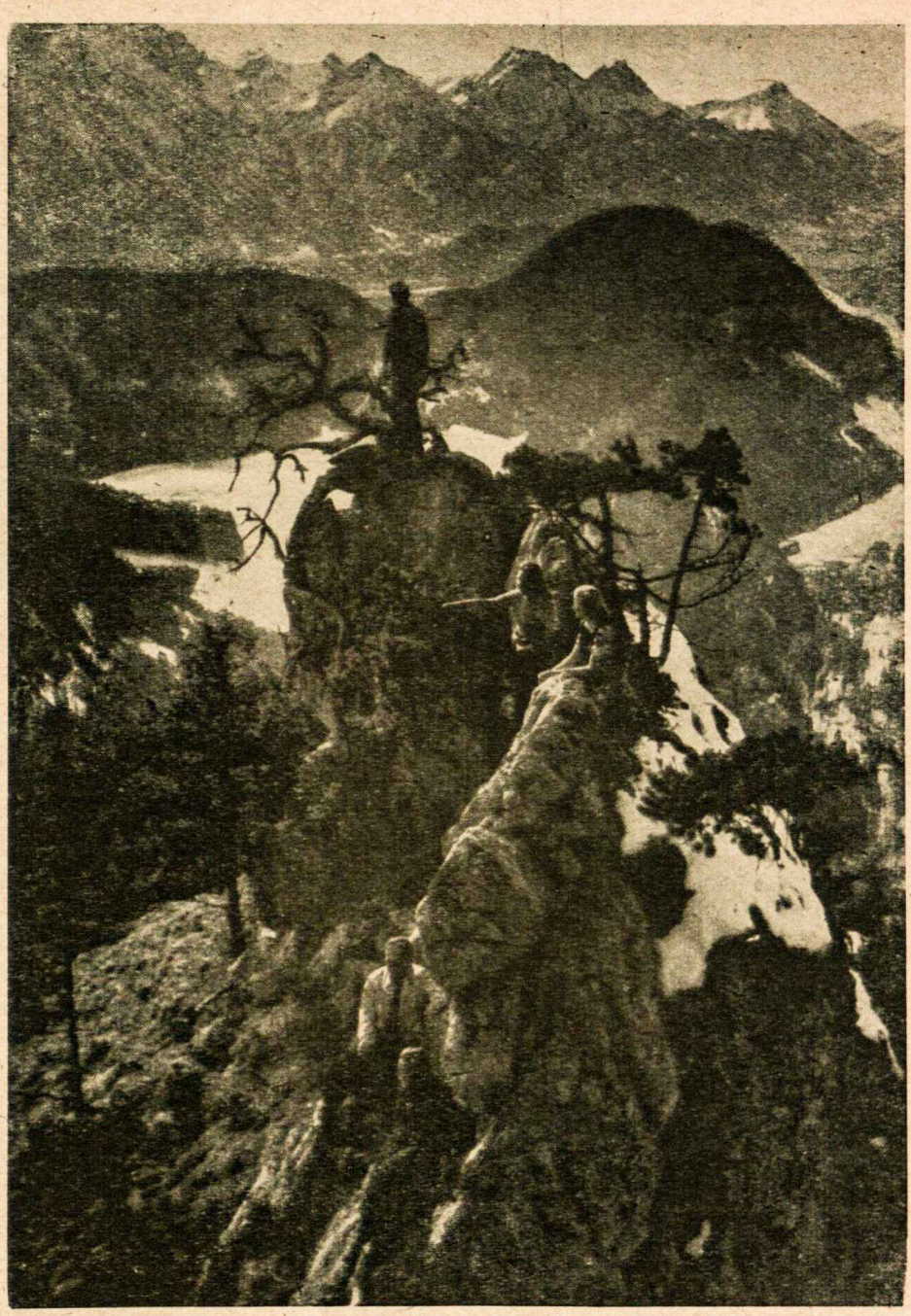

Iš kalnų į namus besižvalgant...

Nuotr. V. Anykščio

MEILUTĖ ŠARKYTĖ

PASAKYK TĖVYNEI

Neški, vėjau, raudą į tą žalią šalį,
Kur upeliai šneka miško pakrašty,
Kur piemens ragelis, kur žilvičiai verkia,
Kur auksinė saulė taip graži šviesi.

Neški į sodybą dainą ilgesingą,
Kai artojas brolis jautelius kinkys, —
Kur sena močiutė prie lūšnelės rymo,
Kur baltai pražydo sodo obelis...

Pasakyk upeliui, pasakyk žilvičiams
Ir senai močiutei ten toli toli,
Kad be tėviškėles ir jos tyro oro
Man širdis krūtinėj alpsta pamaži.

Neški, vėjau, raudą į tą žalią šalį,
Kur žilvičiai verkia upės pakrašty —
Pasakyk tėvynei, kad be josios žemės
Ir šviesiausia saulė mums tokia tamsi.

LIETUVOS NACIONALINĖ MOKYKLŲ BIBLIOTEKA

LIETUVA KRYŽIAUS ŽENKLE

KUN. P. PATLABA

Prakaite mes valgėme kietą duoną,
Darbo rankomis pastatėme tau kryžius
Amžinus pakelėse ir neišdidžius.

Kazys Bradūnas, „Maras“

DVIGUBAS JUBILIEJUS

Šiemet švenčiame 30 met Nepriklausomybės Akto sukaktį. Šiemet sukanka 535 metai nuo Žemaičių Krikšto.

Šios sukaktys brangios tautiniu, valstybiniu ir kultūriniu požiūriu, nemažiau svarbios religiniu motyvu.

Lietuva ir krikščionybė, lietuvis ir katalikybė yra taip suaugę, kaip kūnas ir siela.

Žodžiai: lietuvis ir katalikas yra mums sinonimas. Kristus Rūpintojėlis tapo mums gyvenimo simboliu.

ŠVENTASIS MEDIS

Šimtmečius Lietuvos girios siūbavo ir sidabro rasoje brendo ąžuolai, iki išaugino Kryžiaus medį.

Kaimyninės tautos toli jau buvo pralenkusios Lietuvą krikščioniška kultūra bei gyvenimu, nes lietuvis, kaip ąžuolas audroje, kietai laikėsi savo senojo tikėjimo. Kiečiausi pasirodė žemaičiai. Jie gynė šventuosius miškus ir gyvybės nepasigailėjo savo dievams. Trapiai lūžo kryžiuočių bei kalavijuočių kardai, atsitrenkdami į žemaičio krūtinę.

Devinto šimtmečio pusėje pirmieji apaštalai bandė skleisti krikščionybę Lietuvoj. Nevyko. Tik kankinių krauju suvilgyta Lietuvos žemė pradėjo daiginti krikščionybės sėklą.

Valstybės vyrai ir vaidilos jautė tautos dvasios audrą. Vytauto Didžiojo plačioji dvasia ir nepalaužiama valia praskynė kelią krikščionių tikėjimui. Net pats krikštui ruošė tautą ir davė kunigus.

1387 metais apsikrikštyja Aukštaičiai. Po sekmingo Žalgirio mūšio palenkia galvą krikštui ir žemaičiai. Jau 1413 metais iškelia naujo tikėjimo ženklą visa Lietuva. Šventosios Lietuvos girios pribrandino išganymo medį — Kryžių.

LIETUVOS RŪPINTOJĖLIS

Reta tauta ir kraštas taip pamilo kryžių, kaip Lietuva.

Lietuvių dvasia veržli į tiesą, grožį ir gyvenimą. Tos vertybės ne lengvai įgyjamos. O įgytos turi būti rūpestingai saugojamos. Reta tauta tiek daug neteisybės ir pikta yra kentusi ir tiek kovos už būvi pakėlusi, kaip mūsoji. Auka ir kančia lietuvį priartino prie kryžiaus. Lietuvis skausme ir žygyje bei kovoje stvėrėsi galingiausio pasaulyje ginklo — Kryžiaus.

Tiesa, ne visi vienaip supranta kryžių. Pagonims jis yra pasibiaurėjimo ir mirties ženklas. Krikščionims — garbės ir išganymo ženklas.

Vieniems kryžius yra nuodėmės ir bausmės sostinė, kitiems — malonių versmė ir priebėga.

Lietuva pasirinko Išganymo Kryžių. „Laiminga tauta, kurios Viešpats yra Dievas“ (Mozė). 1934 metais visa Lietuva pasiaukojo Kristui Karaliui.

Dievo ir tautos valia Kristus yra Lietuvos Karalius.

Nuo altorių ir bažnyčių bokštų, pakelėse ir takuose, Kristus Rūpintojėlis seka lietuvio žingsnius ir laimina jo darbus.

Kada tauta, išblaškyta plėšraus okupanto, kenčia tremtį, katorgą, kančias ir mirtį, tėvynėje vejamas Kristaus kryžius ir iš mokyklų ir iš viešų tautos namų. Gesta altorių gyvosios lempelės. Kristus užkopė su

---

MOKSLEIVIŲ ATEITININKŲ SĄJUNGAI

BRANGŪS ATEITININKAI-ĖS

Už švenčių sveikinimus labai dėkoju. Aš jus užtikrinu, kad gyvenu visuomet stipriai tikėdamas, jog Lietuvos bylą laimėsime ir grįšime į laisvąją Lietuvėlę. Be to tikėjimo negalėčiau dirbti tokio sunkaus Lietuvos laisvinimo darbo, kurį tenka dabar dirbti. Bet bylai laimėti reikalinga visiems į kovą įsijungti sulig savo pasirengimais bei galimybėmis. Jums, mieli Ateitininkai, taip pat, ir tokiu būdu, kokiu nustato Jūsų vadai-auklėtojai, reikia stoti į kovotojų gretas. Lietuvai atstatyti ir jos žaizdoms gydyti reikalinga bus ugnies karštumo tėvynės meilės, krištolo skaidrumo sąžinės, plieno kietumo valios, visapusiško proto išlavinimo, neriboto ir nesuinteresuoto pasiaukojimo ir gyvo tikėjimo žmonių. Įgijimas tų savybių jau yra kova už mūsų Lietuviškąją bylą. Demonstravimas savo tėvynės aukšto kultūringumo svetimųjų tarpe yra aktingas įsijungimas į Lietuvos laisvinimo darbą. Ne visur ir ne visiems galima ir reikalinga kovoti ginklu rankose. Kovos fronte reikalingi visokie ginklai ir visokie darbai. Jei visus savo elgesius, kalbas, ateities planus suderinsit su savo priešo kryžiuojamos tėvynės reikalais ir visu kuo rengsitės jos ištikimai tarnybai — būsite tie pilkieji ritieriai, kurie ir savo mažais darbais padaro daug naudos ir kurie tuo keliu išmoksta didelius darbus dirbti. Tad tuo keliu eikite tėvynei tarnauti.

Žiūrėdami sielos akimis į kraujais paplukdytą tėvynę ir širdį pakėlę prie erškėčių vainiku apvainikuotą Kristų kartu su Maironiu padarykime šiuos įžadus:

Nelenkdamas pečių po naštos sunkumu,
Kaip milžinas stosiu į kovą.
Pavargti už brangią tėvynę — gražu.
Aukščiausią turėtivaldovą

JŪSŲ MYKOLAS KRUPAVIČIUS

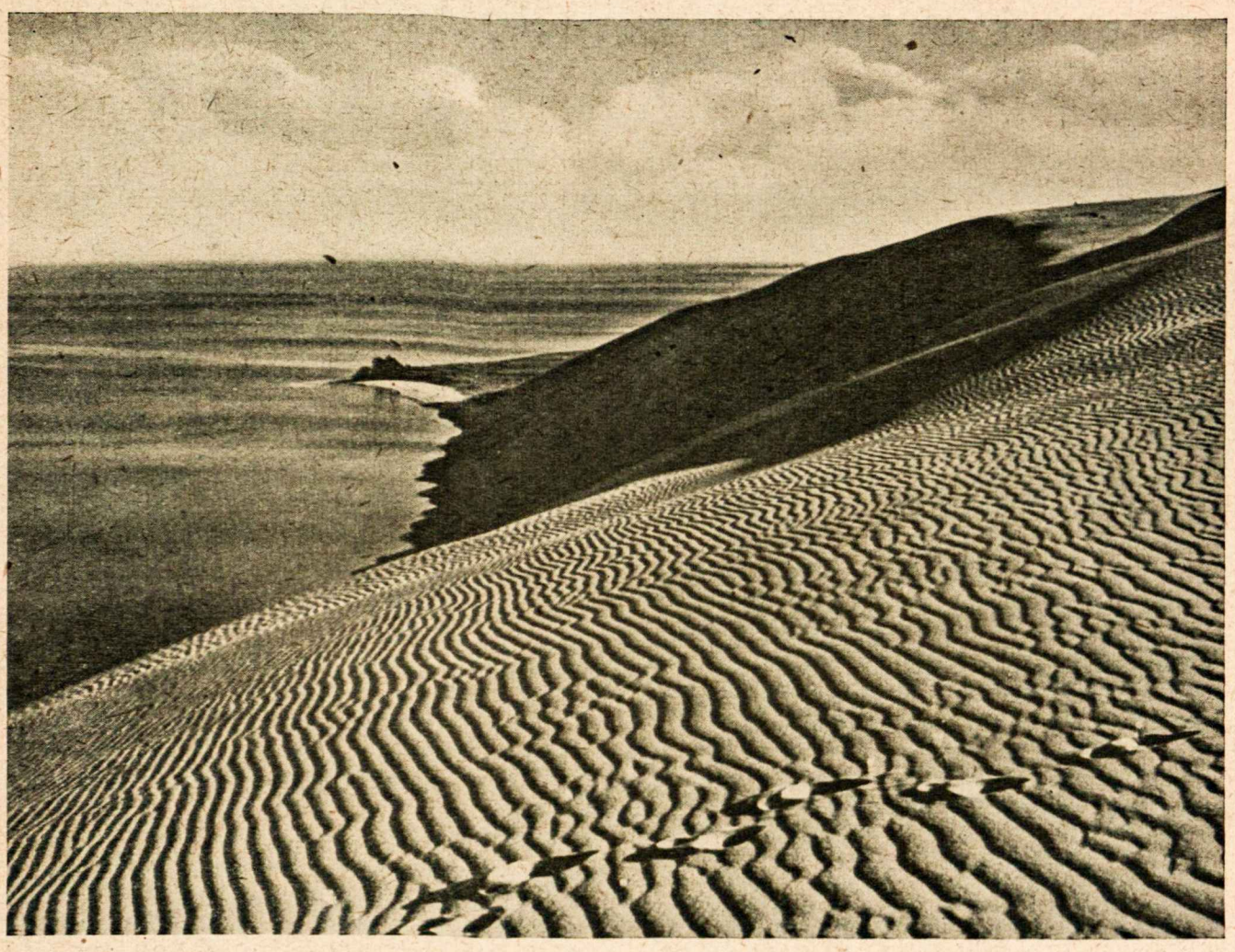

Takas tėvynėn per gimtąsias kopas

tauta ant Lietuvos Golgotos. Kristus miršta su tauta. Kristus ją ir prikels. „Kas tiki į mane, nemirs per amžius“ — pasakė Išganytojas Lozoriaus seseriai. Jis prikėlė Lozorių, juo labiau prikels Lietuvą. Tik viena pagrindinė sąlyga: „Kas tiki į mane“!

KRYŽIAUS ARMIJA

Ateitininkai! Ar tauta tiki į Kristų, ar myli Jį?! Deja, mes esame kaip Genezareto ežero žvejai audroje — Mažo tikėjimo... Pats Kristus užgiria tikėjimo jėgą. Tikėjimas į Kristų yra pati galingiausia jėga pasauly Deganti širdis Dieviškąja Meile Kristui yra teks galingas dinamitas, kuris naikina visas pragaro kliūtis ir galybes.

Tautų apaštalas šaukia: „Visa galiu tame, Kurs mane stiprina!“ Tos stipybės šaltinį išpažįsta šiais žodžiais: „Žinau vieną ir tą patį Jėzų — Nukryžiuotąjį“.

Klauskim savęs, kas sudarys tą galingąją Kristaus armiją, kuri prikels tautą gyventi. Kas įneš Gedemino Pilin pergalės ženklą-Kryžių? Ne kas kitas, tik mes patys — lietuviai. Iš mūsų tarpo turi kilti Povilai. Iš mūsų tarpo turi išeiti dvasios karalaičiai Kazimierai. Mes turime sudaryti galingą eiseną prie Šventosios Aukuro Ugnies — Dievo Altoriaus. Mūsų sesės turi puoštis vaidilučių taurumu. Mūsų broliai turi degti karžygių dvasia. Kada mes būsime gyvi dvasia, pilni idealizmo — aukos, tada, paėmę Kristaus vėliavą-Kryžių, su pergale žengsim laisvės keliais. Pirma turime būti laisvi dvasia, tada ir tautos kūnas bus laisvas. Nebūkime pelėdos, kurios yra tik nakties paukščiai, biją dienos šviesos, o giriąsi savo išmintingumu! Mes esame tikinčios tautos vaikai. **„Už bočių žemę ir tikybą štai plėvesuoja vėliava!“** Ta vėliava papuošta Kryžiumi. Ant jos karžygių bei kankinių krauju įrašyta programa: Omnia instaurare in Christo. Per 35 metus šios armijos karių daug krito garbingoje kovoje: Dovydaičiai, Juozapavičiai, Žvirzdinai, Lipniūnai ir galybės kitų. Šios garbingos armijos vėliava pateko į tavo rankas. Tau įsakyta gyvent, kovot ir mirt.

Gyvent privalai, kad išaugtumei tauri asmenybė. Kovoti turi už žmogaus vertybes. Dievo teises ir tautos laisvę. Ši yra Kristaus dvasia. Toji dvasia veda tave į laisvės rytojų. Todel tu vadinies ateitininkas! Šitokio kilnaus jaunimo gretos netik žodžiais bet ir darbais atitinka himno žodžius:

„Ateitį regim tėvynės laimingą,
Šviečia mums kryžius ant mūs vėliavos.
Stokime drąsiai į kovą garbingą,
Dirbkim kovokime dėl Lietuvos!“

ALOYZAS BARONAS

NAŠTA

Aš visados tave mačiau labai neramų,
Kaip tu žvelgei pamišėlio žvilgsniu kitų veiduos,
To nieks nedrįstų aprašyti jokioj dramoj,
Ir jokioje tragedijoj to nieks neatvaizduos,

Kaip skausmą tu nešies tarytum gruodžio vakarą,
Ir ilgesį kadais gyvenusių žmonių,
Ir jų vaikystės sielvartą, ir platumų pavasarį,
Ir meilės svaigulį pavakarių švelnių,

Kaip tu nešies ir negali numesti,
Sunkesnes už gyvenimą minties,
Kad ėjo jie, nesitikėdami prieiti kraštą,

Ir tarpą peršokti gyvybės ir mirties,
Kad jie, kaip tu, gyvenimą svajojo, kaip voratinklį
rudens lauku nutiesti,
Ir horizonte dangų gulintį paliest.

LAIŠKANEŠYS

Rytais kažkas atėjęs papila geltoną šviesą —
Ir plazda danguje džiaugsmingas mėlynas skambėjimas —
O tu, išbalusias rankas tolyn ištieseęs,
Kasdieną lauki, sklidinas negęstančio tikėjimo.

Ir tyloje bandai įsiklausyt žingsnius subildant,
Ir liūdi, kai neatneša jie tau mažam lakštely džiaugsmo,
Kuris užgniaužia valandėlei netikrumą, neišsprendžiamą ir ilgą,
Veidam lyg dangui vakariniam raustant.

Ach, neliūdėk, ir te negraužia rūdys pavydėjimo,
Ir tau ateis dar kartą didelis svetys,
Rūbuos šviesiuos, juodam nakties spindėjime,
Tavęs, kaip ir visų čia žemėj aplankyt,
Ir jis atras tavė tavajam laukiamam tikėjime,
Tas amžinas ir neužmirštantis laiškanešys.

ILIUZIJA

Pavargau aš tavęs beieškodamas,
Lyg vaikystę tave beminėdamas.
O matau, laimė pasakų soduose
Šimtaspalvėm vaivorykštėm rėdos.

O matau, tu eini lyg pavasaris,
Jazminų prisikaišiusi garbanas. —
Ilgesys spaudžia širdį ir ašaras,
Tavo vardą ir minint ir garbinant.

Ir tave vis matau, net sekioju —
Tu žengi lyg jurginų žydėjimas.
— Ak, ateik, — tylų vakarą moju,
Vėl gyvent, kaip anąkart žadėjome.

Ir matau: praeitis ten sruvena.
Nei tavęs, jazminų nei žydėjimo.
Ak, ir kas, nepasiekiama mano,
Ten gyvens, kaip anąkart žadėjome.

TAUTIŠKUMAS IR JO UGDYMAS

J. K-A

Tautiškumas ne visų vienodai suprantamas ir vertinamas. Kaip visose gyvenimo srityse, taip ir čia yra nukrypimų ir kraštutinumų. Daugiausia tie kraštutinumai pasireiškė nacionalizmo ir kosmopolitizmo formomis. Nacionalizmas tautą sudievino, pavertė stabu. Kosmopolitizmas ją paneigė ir paniekino. Nacionalizmas savo nuoseklią atbaigą rado vokiškajam rasizme. Kosmopolitizmas ryškiausiai įsikūnijo marksistinėje doktrinoje. Rasizmas, išėjęs iš germanų primato dogmos, visoms kitoms tautoms paskelbė neapykantą ir negailestingą kovą. Marksizmas, padėjęs savo ideologijos pagrindan pasaulinio proletariato solidarumą ir vienybę, siekia visus tautinius skirtumus suniveliuoti.

Nurodę abu kraštutinius atvejus, nesunkiai galime spėti, kad tikrasis tautiškumas glūdi kažkur vidury tarp nacionalizmo ir kosmopolitizmo, kad jo netenka ieškoti nei pačioje vertybių gradacijos viršūnėje, nei apačioje. Bet tai mums dar nepasako tikrosios jo vietos. Vidurio savoka būna labai miglota ir apgaulinga. Ji ne visad apsaugo nuo Scilos ir Charibdos pavojų. Tad norint susekti tikrąjį tautiškumo vaidmenį gyvenimo sąrangoje, reikia aiškiai suvokti jo esmę bei paskirtį.

Iš lietuvių filosofų geriausiai tautiškumo esmę yra atskleidęs prof. St. Šalkauskis. Ties jo mintimis čia ir sustosime.

Pagal Šalkauskį, tautiškumas yra mūsų reiškimosi lytis. Jis nėra mūsų gyvenimo turinys, bet jo forma, stilius. Tautinėmis lytimis reiškiasi mūsų dvasios turinys, kuris yra universalus.

Tautines lytis kuria tautos rasiniai veiksniai, gyvenamoji aplinka ir istorinis likimas. Tos lytys apsprenžia žmogaus gyvenimą ir reiškimąsi nuo pat pirmos jo dienos. Jos įeina į žmogų per jo kraują, per gimtąją kalbą ir auklėjimą. Jos įspaudžia žmogaus dvasioje tokių savitų bruožų, kurie iškyla kiekvienamė jo pasireiškime, kiekviename kūrybiniame žygyje. Visad ir visur lieka jis tam tikros tautinės bendruomenės atstovas ir jos stiliaus reiškėjas.

Tautinis savitumas labiausiai atsispindi kalboje. Tautinė lytis čia įgauna labai ryškų pavidalą. Bet lygiai taip pat abivaizdus jis ir visoje liaudies kultūroje: jos muzikoje, dailėje, architektūroje ir papročiuose. Aukštesniame kultūros laipsnyje tautinė lytis kartais praranda savo ryškumą bei spalvingumą. Tačiau ji yra vienintelė žmogaus reiškimosi forma. Ji apipavidalina visas žmogaus pastangas ir visą jo kūrybą. Ją mes pastebime ir religinėje srityje. Ne tik pagoniškose tautinėse religijose, bet ir pačioje krikščionybėje religinio gyvenimo stilius yra perdėm tautiškas. Labai prasmingai vokiečių teologas Karl Adam yra pastebėjęs: nėra ir negali būti katalikų, kaip tokių, bet yra prancūziški, itališki, vokiški katalikai. Kad ir kaip universali yra katalikybė, kiekviena tauta ją kitaip pasisavina ir kitaip išreiškia. Jeigu palygintume vien tik katalikiškų tautų religinio kulto formas, rastume be galo daug ir net labai skirtingų varijantų.

Matome, kad tautiškumas yra viena pagridinių žmogaus kūrybos sąlygų. Universalių reiškimosi lyčių jis niekad neras, net ir tuomet, kai jis išsižadės savo tautybės. Jisai galės tik prisiimti svetimos tautos lytis. Bet jos ne visad atitiks jo dvasinę struktūrą. Jos ne visad leisis tobulai pasisavinamos, todėl varžys jo kūrybinius polėkius. Pro svetimas formas dažnai prasiverš savas tautinis temperamentas, kuris duos joms savojo atspalvio.

Natūraliausias ir vaisingiausias žmogaus reiškimosi stilius yra tas, kurį sukuria jo tauta. Todėl tautybė yra viena didžiųjų gyvenimo vertybių. Ją mes mylime ir ugdome. Reikalui esant, dėl jos kovojame ir žūstame. Kova už tautos egzistenciją visad buvo ir bus herojiška ir šventa. Tautos naikinimas yra nusikaltimas, nes tai griovimas Dievo sukurtos tvarkos. Katalikų Bažnyčia jau seniai yra tautybės prasmę suvokusi ir patriotizmą pakėlusi į dorybes.

Bet mes neturėtume pamiršti, kad tautinės lytys egzistuoja tam, kad išreikštų mūsų dvasios turinį. Tas turinys yra jau nebe tautinis, o universalus, nes jį sudarančios idėjos yra savo prigimtimi universalios. Sakoma, kad žmogus visur yra toks pats. Ir tai turi gilios prasmės. Visų rasių ir visų laikų žmonės turi tokią pačią dvasinę prigimtį. Ji susideda iš proto ir jausmų. Ji apsprendžiama tų pačių pažinimo, mastymo ir tikėjimo dėsnių. Pagal pagrindinę krikščionybės dogmą, visi žmonės nešioja savyje tą pačią nemirtingą sielą. Jeigu žmogaus dvasia nebūtų universali, mes nesuprastume šiandien didžiųjų senovės kūrinių. Veddų knygos ir Homero poezija būtų mums tikri sfinksai. Ir pats Šventraštis liktų nesuprastas ir nepažįstamas. Tasai dvasinis universalumas ypatingai ryškėja, išėjus žmogui iš primityviojo kultūros tarpsnio.

Savo kūryboje žmogus universalią idėją apipavidalina tautine lytimi. Jo kūrinio vertingumas priklauso nuo to, kiek universalus yra jo turinys ir kiek individuali jo forma. Didieji kūrėjai tuo ir žymūs, kad jie mokėjo šiuos abu elementus tobulai sujungti. Jeigu mes paimsim Dantę ir Dostojevskį ir palyginsim judviejų reiškimosi stilius, labai aiškiai pamatysim, kiek vienas yra itališkas, o kitas rusiškas. Bet jų idėjinis pasaulis yra toks visuotinis, kad jis tinka visoms tautoms ir visiem laikams. Panašių palyginimų mes galime rasti labai daug. Mes galėtume sugretinti Čaikovskį ir Bethoveną, mūsų Čiurlionį ir Rembrandtą, Kromvelį ir Napoleoną. Visų jų kūryboje mes apčiuopsim tą pačią visuotinę žmogaus dvasią ir individualią jos reiškimosi formą.

Tas mūsų kultūros dvilypumas skatina iš vienos pusės patriotizmą, tautinę savimeilę, iš kitos pusės — visuotinį solidarumą ir vienybę. Jei nei vienas, nei kitas pradas nenueina per toli ir neišsigema, mūsų kultūra auga ir klesti. Bet jei vienas katras pradeda dominuoti ir slėgti kitą, mes susilaukiame krizės. Išaugęs patriotizmas iššaukia nacionalizmą. Blogai suprastas solidarumas veda į kosmopolitizmą.

Nacionalizmas tiek įsimyli tautinę lytį, kad net neįstengia žmoguje įžiūrėti universalių dvasios verty-

bių. Jis užsidaro savo tautiniame kevale tartum išskirioje celėje ir užsitrenkia visus langus į pasaulį. Tuo būdu jis kultūrą išsekina ir sužlugdo, kadangi ji negali tarpti neapvaisinama svetimų sėklų. Vienoje tautoje, nors ji būtų labai didelė, negims užtektinai universalių idėjų, kurios galėtų visose srityse skatinti kultūrinę pažangą. Čia mes tautą galėtume palyginti su individu. Kaip individas būtų bejėgis gyventi ir kurti be visuomenės, taip tauta būtų nepajėgi kultūriškai kilti be visos tautų bendruomenės. Tik nuolatinis kontaktas ir bendradarbiavimas, tik sutelktinės pastangos daro mūsų kultūrinę kūrybą intensyvią ir vaisingą.

Bet šitoj vietoj mes lengvai galime susidurti su kitu ekstremu — kosmopolitizmu, kuris nuolatiniame bendradarbiavime ir talkoje nenorėtų matyti jokių tautinių skirtumų. Susižavėjęs universalumu, jis paniekina tautinį individualumą. Įsižiūrėjes į idėjos spindesį, jis pamiršta natūralų jos reiškimosi būdą. Kultūrinėje kūryboje jis yra lygiai žalingas, kaip ir nacionalizmas. Jis neduoda kultūrai augti ir išsiskleisti, nes atmetęs taut, lytį, pakerta kultūros šaknis. Jo kuriamas pasaulis yra skurdus ir beformis. Tame pasaulyje nerasim jokių spalvų ir jokių tonų. Ten nebus nei fantazijos nei intuicijos. Visa tai kyla tik iš taut individualybės gelmių.

Ieškant teisingos sintezės tarp idėjos universalumo ir formos tautiškumo, neįčiomis mums norisi pasinaudoti paprastu ir, galbūt, pigiu palyginimu su choru arba, geriau, simfoniniu orkestru. Didžiulis orkestras atlieka kurio muziko kūrinį. Jis garsais išreiškia tame kūriny įvystytą idėją. Bet kiekvienas instrumentas išreiškia ją kitaip, kiekvienas individualiu būdu. Šimtai ir tūkstančiai garsų, virtuozo rankos apvaldyti ir suderinti, susilieja į vieną harmoningą visumą, kuri mus nustebina savo grožiu ir jėga.

Tautiškumo ugdyme reikia skirti du tarpsnius:

1) tautinės individualybės išskleidimą ir 2) universalių vertybių kūrimą. Tautinę individualybę mes išskleidžiame, tobulindami savo taut. lytis ir pažadindami visas tautoje glūdinčias jėgas kultūrinei kūrybai. Universalias vertybes mes kuriame, duodami taut. lytims visuotinį turinį t. y. individualiu būdu realizuodami universalias idėjas. Pirmasis tarpsnis išryškina tautos veidą ir duoda jai tautinę samonę. Antrasis — ją įveda į tautų bendruomenę ir suteikia nacijos rangą. Pirmuoju atveju tauta pradeda sąmoningą buvimą. Antruoju ji savo buvimą pateisina ir įprasmina.

Bet sėkmingas tautos ugdymas yra įmanomas tiktai turint elementarias sąlygas. Tauta pilnai neišskleis savo individualybės ir nepraturtins žmonijos sava kūryba, nebūdama laisva. Laisvė yra pagrindinė jos reiškimosi sąlyga. Tą laisvę jai sėkmingiausiai gali garantuoti savoji valstybė. Tad ir nenuostabu, kad kiekvienos tautos didžiausias troškimas — išsikovoti sau valstybinį nepriklausomumą. Tik suorganizavusi sau tinkamą globą ir apsaugą, tauta gali galvoti apie platesnio pobūdžio kultūrinius užsimojimus. Nors šiuo metu daug kalbama ir rašoma apie pasaulinės valstybės įkūrimą, bet į taut. valstybių buvimą reikia žiūrėti kaip į labai realų gyvenimo faktą. Jeigu planuojama pasaulinė valstybė ir atsirastų, tai ji būtų, ištikrųjų, ne kas kita, kaip tautinių valstybių junginys.

Kalbant apie konkrečius mūsų tautos ugdymo uždavinius, tenka pirmon vieton pastatyti savos valstybės atstatymą. Tai yra šiuo metu pats didžiausias ir sunkiausias mūsų uždavinys. Jeigu mes neįstengsim jo realizuoti, į mūsų tautos ateitį teks žiūrėti su baime ir nerimu. Bet tuo tarpu mes neturim prarasti vilties ir pasiduoti apatijai. Priešingai, turime tikėti į tiesos pergalę ir daryti visa, kas yra mūsų galioje.

Antrasis mūsų uždavinys — ugdyti savo taut. individualybę. Neturėdami sąlygų jos tobulai išskleisti, turim ją bent apsaugoti nuo sunykimo. Gyvendami tremtyje, esame išstatyti įvairiems pavojams, kurie mūsų taut. individualybę ardo ir žaloja. Mes net patys nejuntame, kaip yra žalojamas mūsų taut charakteris ir mūsų taut. sąmonė. Norėdami tą irimo procesą sustabdyti, turime ugdyti ir tobulinti savo gimtąją kalbą, kad ji neišvirstų biauriu žargonu; turime palaikyti lietuviškus papročius bei tradicijas, kurios, atitrūkus nuo savo žemės, labai lengvai yra pamirštamos. Savos tradicijos visad riš mus su mūsų tauta ir mūsų praetimi ir duos daugiau jėgų bei impulso kovoje dėl tautinės egzistencijos. Be to, turime ypatingą dėmesį atkreipti į savo taut. meną: muziką, šokius, dailę, literatūrą. Tautinį meną turim vis labiau pamilti ir kultyvuoti. Taut. individualybės ugdymui jis turi labai didelės įtakos.

Čia mes prieiname prie trečiojo mūsų uždavinio, būtent, mūsų taut. kultūros praturtinimo naujais laimėjimais. Apsaugoję savo tautines lytis nuo sunykimo ir jas, kiek sąlygos leidžia, išvystę, mes turime pagalvoti ir apie universalių vertybių kūrimą. Savo kultūriniais žygiais mes turime pakelti savo kultūros lygį ir įnešti tam tikrą įnašą į bendrąjį žmonijos kultūros lobyną. Būdami maža ir tragiškoj būklėj atsidūrusi tauta, mes nieko nenustebinsim savo fizine jėga. Nieko taip pat nepaveiksim savo aimana. Bet mes galėsim atkreipti į save kitų dėmesį ir simpatijas savo originalia kūryba, savo kultūra. Juo daugiau mes sukursime universalių vertybių, juo labiau gaėsime tikėtis paramos ir užtarimo, sprendžiant mūsų ateities likimą. Čia tenka skyrium užakcentuoti moralinės kultūros svarbą. Aukšta moralė yra mums ne tik reikalinga, bet būtina. Be jos neįsivaizduojamas joks tarpusavio sugyvenimas bei solidarumas. Be jos taip pat neįmanomas mūsų geras vardas ir geros pozicijos kitų tautų tarpe. Todel tie, kurie moralės kultūrai neskiria vietos ir savo negarbingais darbais griauna mūsų tautos moralę, yra tautos paraziṭai, nors jie ir labiausiai dangstytųsi patriotiniais šūkiais ir savo tariamais nuopelnais.

Visi čia išdėstyti uždaviniai yra tarp savęs taip glaudžiai susiję, kad neatlikdami vieno kurio iš jų, mes neatliekame ir kitų. Kovoti dėl savos valstybės atstatymo mes pajėgsim tik tuomet, kai būsim apsaugoję savo taut. individualybę nuo ardančių veiksnių. Sunku įsivaizduoti tą kovą, praradus taut. charakterį ir tautinę sąmonę. Ir toji kova bus sėkminga tik tuo atveju, kai ją lydės intensyvi kūryba, kuri kels mūsų kultūrinį lygį ir kitus stebins savo vertingumu.

Foto
K. Daugėlos

VYTAUTAS KAZLAUSKAS

LAIŠKAS SESEI

Tu, sesule, man išauski
Lino margą raštą
Ir suaudus man atsiųski
Į svetimą kraštą...

Kai aš gausiu margą raštą,
Ašarom rašytą,
Tai pradžiugs mana širdužė
Spinduliuotą rytą!...

Tu, sesule, man išauski
Lino margą raštą
Ir suaudus man atsiųski
Į svetimą kraštą...

GUNNAR GUNNARSON

SŪNUS

Jie abu, tėvas ir sūnus gyveno pačiam jūros pakrašty, mažučio žvejų kaimo gale. Abu buvo vardu Sujolfur. Kiti juos vadino jaunuoju ir senuoju Sujolfur, bet jie iš įpratimo vienas kitą vadino tiesiog Sujolfur. Bendras vardas juos dar labiau rišo, ypač kai jie juo vienas į kitą kreipdavosi. Senasis buvo penkių dešimtų, jaunasis — dvylikos metų amžiaus.

Visą laiką, kurį jaunasis Sujolfur prisiminė, jie būdavo drauge ir vienas be kito nežengė nė vieno žingsnio.

Bet senasis Sujolfur prisiminė dar ir tuos laikus, kai jis prieš tryliką metų buvo už mylios nuo čia esančio didelio ūkio savininkas, turėjo gerą žmoną ir tris gražius, sveikus vaikus.

Tada į jo namus pirmą kartą įsibrovė nelaimė. Gyvulių maras per trumpą laiką pasiglemžė veik visus jo galvijus, o netrukus po to, vaikai susirgo kokliušu ir visi trys numirė. Mirtis juos taip greit vieną po kito pasiėmė, jog visi rado prieglobsti tame pačiame kape. Šios nelaimės privedė Sujolfur prie skolų, kurias norėdamas užsimokėti, jis turėjo parduoti savo ūkį.

Už likusius pinigus jis įsigijo jūros pakrašty nedidelį liežuvio pavidalo žemės plotelį ir pats, neprašydamas kitų pagalbos, iš akmenų ir nendrių pasistatė trobelę, įsitaisė pašiūrę žvejybos įrankiams ir nusipirko seną valtį.

Nuo tada jam ir jo žmonai prasidėjo skurdus ir vargingas gyvenimas. Darbo jie nebijojo; prie jo jau seniai buvo pripratę, bet ne prie vargo, skurdo ir nuolatinio rūpesčio kasdienine duona, kurią jie turėjo iš jūros gelmių susižvejoti. Bet jūra retai būdavo duosni ir jie dažną vakarą turėdavo užmigti alkani. Rūbams jiems beveik nieko nelikdavo. Vasarą moteris persisamdė pas vietinį pirklį žuvų džiovinimo aikštėn, bet ir čia darbo tebuvo tik gražiu oru ir šio šykštaus uždarbio užteko labai trumpam laikui.

Paskui, nieko nesakydama vyrui, moteris ėmė vis mažiau valgyti, kad bent jis galėtų pavalgyti tiek, kiek jam reikėjo. Ji vis labiau menko, kas kart greičiau nuvargdavo ir pagaliau taip nusilpo, kad vos bepajėgė duoti gyvybę ir vardą mažajam Sujolfur. Po to jos jėgos išseko ir, kelioms dienoms praslinkus, ji jau gulėjo ant lentos. Nuo to laiko tėvas ir sūnus gyveno vieni ant šio skurdaus, jūron išsikišančio žemės liežuvio.

Jaunasis Sujolfur prisiminė baisų laiko tarpą, kai jo dienos vienišoje galukaimio trobelėje slinko nenutrūkstančia grandine verksmo, ilgesio ir nusiminimo, nes niekas neturėjo laiko jo daboti, kol jis buvo per mažas, kad būtų galima drauge pasiimti į jūrą. Tėvas neturėjo laiko žaisti su sūnumi, nes jį slėgė rūpestis kasdienine duona, todėl rytais, išeidamas iš namų, pririšdavo vaiką prie lovos kojos, arba rūpestingai suslėpdavo viską, kuomi jis galėtų susižeisti.

Jau kiek aiškiau jaunasis Sujolfur prisiminė nuostabų laiko tarpą su akinančiai žėrinčiomis saulėje dienomis, kurias jis praleido jūroje. Jis matė save sėdintį laivo priekyje ir stebintį, kaip senasis Sujolfur iš neišmatuojamų, jūros gelmių traukdavo žvilgančias žuvis. Valtis tada taip maloniai supdavosi, jog jis nejučiomis užmigdavo. Bet ir į šias saulėtas dienas įsipindavo kartus prisiminimas pilkų, bespalvių dienų, kai griaudžiai verkdavo dangus ir senasis Suolfur turėdavo išplaukti vienas.

Pagaliau jaunasis Sujolfur tiek suaugo, jog kiekvienu oru galėjo su senuoju išplaukti. Nuo to laiko tėvas su sūnumi nė penkiom minutėm nebesiskyrė. Ir net naktį, jei tik vienas kuris pabusdavo iš miego, tuoj pabusdavo ir antrasis. Jei tik vienas neramiai miegojo, tai ir antrąjį ramybė apleisdavo.

Klysta tas, kuris mano, jog jie turėjo daug ką vienas kitam papasakoti ir todėl buvo tokie neišskiriami. Jie taip puikiai pažino ir taip vienas kitu pasitikėjo, jog visiškai nebeturėjo apie ką kalbėti. Kartais praslinkdavo ištisos dienos iki jie pasikeisdavo keliais žodžiais, nes jiems užteko vieno žvilgsnio ir visa buvo žinoma.

Bet tarp to nedaugelio jų kalbą sudarančių žodžių dažnai kartodavosi vienas sakinys, kurį senasis Sujolfur dažnai be ypatingos priežasties kartodavo jaunajam. Tas sakinys skambėjo šitaip: „Visuomet reikia stengtis kiekvienam atiduoti tai, kas jam priklauso, niekam nelikti skolingu, o visa kita pavesti Dievui“.

Šios taisyklės jie griežtai laikėsi ir mielai kęsdavo alkį, bet neidavo krautuvėn skolintis maisto. Rūbus siūdavosi iš senų maišų ir sunešiodavo juos iki paskutinio lopinio, bet neidavo krautuvėn ir neimdavo skolon medžiagos.

Visi jų kaimynai, daugiau ar mažiau, imdavo iš krautuvės skolon ir mokėdavo pirkliui labai retai, bet niekuomet viską. Tik anie du siauro, jūron išsikišančio žemės liežuvio gyventojai, kiek tik jaunasis Suolfur prisimena, niekam nė skatiko nebuvo skolingi. Anksčiau senasis Sujolfur, kaip ir visi kiti kaimo gyventojai, turėjo pas pirklį nuolatinę enamąją sąskaitą, bet gi jaunasis apie tai nieko nežinojo.

Šalčiai ir audros sustabdydavo žvejybą, todėl jau vasarą jie turėdavo pasirūpinti maistu žiemai. Dalį žuvų jie sūdydavo ir džiovindavo žiemai, o kitą dalį parduodavo pirkliui, kad už gautus pinigus galėtų įsigyti kitų, būtiniausiai reikalingų dalykų. Nors jie beveik kas dien išplaukdavo, bet maisto stigdavo, nes dažnai iš ilgos kelionės grįždavo su keliomis menkomis žuvelėmis laivo dugne, o neretai ir visai tuščiomis rankomis, todėl veik kiekvieną pavasarį jiems tekdavo badauti. Bet jie niekuomet nesiskųsdavo. Ne, tai jiems nė į galvą neateidavo. Jie niekam nebuvo skolingi, todėl visuomet būdavo gerai nusiteikę ir tiek berniukas, tiek vyras, tuo pačiu ramumu sutikdavo įprastą nesekmę ar retą laimę, ir kiekvienu atveju ramindavosi begaliniu tikėjimu: jei jie šiandien ir neturi ką valgyti, tai gal būt rytoj Viešpats Dievas atsiųs jiems pilną du-

benį... Arba poryt... Bet prieš pavasarį jų veidai būdavo išblyškę, miegas sunkus ir neramus, o neretai ilgas nakties valandas visiškai negalėdavo užmigti.

Vieną neįprastai šaltą ir audringą pavasarį senąjį Sujolfur vėl ištiko nelaimė.

Vieną ankstų rytą sniego griūtis sugriovė trobelę ir tėvą su sūnumi palaidojo po sniegu. Vis dėl to jaunajam Sujolfur kaž kokiu stebuklingu būdu pavyko iš sniego išsikapstyti. Matydamas, kad beviltiškas darbas būtų vienam sniego pusnyse ieškoti tėvo, skubiausiai pasišaukė pagalbos iš kaimo. Bet pagalba atvyko per vėlai, nes senasis Sujolfur, kai jį pagaliau pavyko atrasti, jau buvo užtroškęs. Iki atvyks rogės ir nugabens jį į kaimą, vyrai paguldė lavoną ant didelio plokščio akmens prie pat stačios molinės sienos.

Jaunasis Sujolfur ilgai stovėjo prie lavono ir, glostydamas pilkus, nuo sniego sulipusius senojo plaukus, pusbalsiu kažką nesuprantamo murmėjo, bet jo balse nevirpėjo nė viena styga, nenukrito nė viena ašara. Žmonės sielodamiesi stebėjosi, kodėl šis ypatingasis berniukas neverkia. Jie manė ji esant beširdžiu ir, gal būt vien tik dėl to, niekas nenorėjo jo priglausti, ir žmonėms išsiskirsčius į namus, jaunasis Sujolfur liko visiškai vienas ant savo siauro žemės liežuvio jūros pakrašty.

Trobelė buvo nuplėšta nuo pamatų ir visiškai sugriauta. Šen ir ten iš sniego kyšojo sienojai ir išblaškyti namų apyvokos daiktai. Berniukas nuėjo prie jūros pažiūrėti ar dar tebėra valtis, bet vietoj jos išvydęs krante riogsančią krūvą skeveldrų, suraukė antakius, tačiau neištarė nė vieno žodžio.

— Blogai! — galvojo.

Jei nors valtis būtų išlikusi sveika, jis galėtų ją parduoti, nes laidotuvės tikriausiai nemažai kainuos. Tą jis žinojo, nes senasis Sujolfur dažnai kartodavo jaunajam, jog visuomet reikia stengtis turėti tiek, kad miręs būtum tinkamai palaidotas, nes leisti save palaidoti bendruomenės lėšomis esanti didžiausia gėda. Bet jie galį ramiai mirti, visuomet pridurdavo senasis, nes to, ką jie gautų pardavę trobelę, valtį, įrankius ir žemės liežuvį, pilnai pakaktų būti tinkamai palaidotiems. Bet dabar viskas buvo sunaikinta, išskyrus tik siaurą žemės iškyšulį. Bet ką gi galima būtų už jį gauti? Dabar jis berniukui atrodė toks nuošalus, tuščias ir bevertis... Apie tai, kad nebeturint ką valgyti ir jam teks mirti badu, jaunasis Sujolfur iki šiol visiškai nė nepagalvojo. Su didžiausiu malonumu jis būtų šokęs į jūrą, bet tai buvo negalima, nes tada abu, jis ir senasis Sujolfur būtų palaidoti bendruomenės lėšomis. O dabar jis jautėsi už abu atsakingas ir todėl nedrįso imtis atsakomybės, jei jie būtų negarbingai palaidoti.

Tai buvo pirmoji sunkiausia jo gyvenime problema. Nuo įtempto galvojimo ėmė skaudėti galva ir jis buvo visiškai benusimenąs.

Staiga jis prisiminė neturįs jokios pastogės nakčiai. Lauke miegoti buvo dar per šalta, tad, ilgai negalvodamas, berniukas ėmė traukti iš po sniego sienojus ir sunešęs sustatė juos ties lavonu, įstrižai atremdamas į stačią, molinę sieną. Paskui, kad viduje būtų šilčiau, apdengė šį naują stogą bure ir apkasė sniegu. Vienintelę paguodą šioje nelaimėje buvo tai, kad jis bent keletą dienų, nors ir neilgiau kaip savaitę, galės dar pabūti drauge su senuoju Sujolfur.

Viską sutvarkęs, berniukas atsisėdo savo pašiūrėje šalia tėvo lavono. Jis jautėsi nuvargęs, alkanas ir buvo jau beužmiegąs, bet mintis, iš kur gauti pinigų laidotuvėms, vėl jį prablaivė. Staiga jam kilo puiki idėja, ją sekė antra ir nuovargio lyg nebūta. Netrukus jis jau skubėjo pirklio namų kryptimi, visai nekreipdamas dėmesio į namus, pro kuriuos jam teko praeiti, todėl nepastebėjo nedraugiškų, mažąjį praeivį lydinčių žvilgsnių.

— Tai yra tas beširdis berniokas, kuris savo tėvui neturėjo nė vienos ašaros, — sakė žmonės.

Priėjęs pirklio namus, pasuko tiesiai į krautuvę ir tarnybiniu tonu pranešė pardavėjui norįs kalbėti su pirkliu. Pardavėjas apžiūrėjo jį netikru žvilgsniu, bet vis dėl to, nuėjo ir pabeldė į raštinės duris. Netrukus tarpdury pasirodė pirklys ir, atidžiai apžvelgęs jaunąjį Sujolfur, pakvietė jį į vidų. Palikęs ant prekystalio kepurę, jaunasis Sujolfur įėjo raštinėn.

— Na,mano vaike? — kreipėsi į jį pirklys.

Jaunasis Sujolfur buvo bepametąs drąsą, bet staiga susigriebė ir suaugusio rimtumu prabilo:

— Juk tu žinai, kad mūsų prieplauka yra geresnė už tavąją.

Jaunojo Sujolfur rimtumas kėlė pirkliui juoką, bet jis susivaldė ir tokiu pat oficialiu tonu atsakė:

— Taip, aš apie tai girdėjau.

— Kiek tu man užmokėtum, jei aš šią vasarą leisčiau tavo valtims ja naudotis? — tęsė Sujolfur.

— Ar negeriau būtų, jei aš visai nuo tavęs nupirkčiau tą žemės liežuvį? — paklausė pirklys, vos begalėdamas nuslėpti savo juoką.

— Ne, — atsakė jaunasis Sujolfur, — tada aš neturėčiau kur dingti.

— Bet tau vienam vistiek neleis ten gyventi.

— Per vasarą aš pasistatysiu trobelę, o iki tol gyvensiu pašiūrėje, kurią jau pasistačiau. Bet gi aš praradau senąjį Sujolfur ir valtį, tai šią vasarą vistiek negalėsiu žvejoti. Todėl aš ir siūlau išnuomuoti tau savo prieplauką, jei tik tu nori ir man už tai užmokėsi. Iš ten jūs galėsit kiekvienu metu išplaukti. Tik pagalvokit, kiek kartų jūs pernai turėjot likti namie, tuo tarpu kai mes išplaukdavom. Tai priklauso nuo to, taip man aiškino senasis Sujolfur, kad tavo prieplauka yra blogesnėj vietoj negu mūsų.

— Kiek nuomos tu norėsi už visą vasarą? — paklausė pirklys.

— O, tik tiek, kad už senojo Sujolfur karstą ir laidotuves nereikėtų mokėti bendruomenei.

Pirklys atsistojo ir ištiesė jam ranką:

— Sutarta. Aš pasirūpinsiu karstu ir visu kuo kitu. Gali būti ramus.

Pirklys priėjo prie durų, bet jaunasis Sujolfur liko stovėti vietoje. Jis dar nebuvo baigęs savo reikalo.

— Kada atplauks pirmasis laivas, atvežąs tau prekes pavasarį? — paklausė jis taip pat rimtai ir apgalvotai, kaip ir pirma.

— Greičiausiai poryt arba dieną vėliau, — atsakė pirklys, tyliai galvodamas: „Kam gi jam dabar to prireikė?“ Ir lyg norėdamas įspėti mįslę, tiriamai apžvelgė dvylikametį bernioką.

— Ar tau kartais nereikės krautuvėje pasiuntinio, kaip kad pernai vasarą? — paklausė, ramiai į jį žiurėdamas, jaunasis Sujolfur.

— Taip, bet jis turėtų būti jau konfirmuotas, — šypsodamasis atsakė pirklys.

Tačiau šis atsakymas berniuko nenustebino, jis atrodo jo laukė ir išgirdęs ramiai paprašė pirklį išeiti su juo akimirkai į lauką. Šis, nors ir kraipydamas iš nustebimo galvą, išsekė paskui vaiką į jūros pakraštį.

Jaunasis Sujolfur tylėdamas priėjo didoko akmens, pasilenkė ties juo, pasidėjo savo dideles kumštines pirštines, pakėlė nuo žemės akmenį ir vėl jį numetė. Tada atsigrįžo į pirklį:

— Pernykštis to negalėjo. Aš pats mačiau, kaip jis keliolika kartų mėgino jį pakelti.

Pirklys šypsojosi:

— Na, jei tu toks stiprus, tai galėsi ateiti pas mane dirbti, nors dar ir nesi konfirmuotas.

— Bet aš gausiu tokį pat maisą ir atlyginimą kaip ir anas pernai? — paklausė jaunasis Sujolfur.

— Taip, tu tai gausi, — atsakė pirklys.

— Gerai. Tokiu būdu man nereikės būti bendruomenės našta, — palengvėjusia širdimi atsakė berniukas, — nes kai jau pats gali pasirūpinti maistu ir drabužiais, nebesi reikalingas kitų paramos.

Paskui ištiesė pirkliui ranką, kaip kad jis matydavo senąjį Sujolfur darant:

— Sudiev. Tai aš poryt ateisiu!

— Užeik dar valandėlei į vidų, — pakvietė jį pirklys, darydamas virtuvės duris. Įleidęs į vidų jaunąjį Sujolfur, jis kreipėsi į tarnaitę:

— Duok šiam mažajam vyrukui ką nors užvalgyti.

Išgirdęs tai, jaunasis Sujolfur energingai papurtė galvą.

— Bet juk tu išalkęs? — nustebo pirklys.

— Taip, bet tai yra išmalda, o aš jos nepriimu, — išdidžiai atsakė berniukas, nors malonus valgio kvapas dar labiau didino jo alkį.

Pirklys staiga pasidarė rimtas. Jis priėjo prie berniuko ir, švelniai paglostęs jo galvą, nusivedė į kambarį, prieš tai duodamas tarnaitei ženklą, kad ji atneštų ką nors pavalgyti.

— Tu tikriausiai esi matęs, kad tavo tėvas, kai pas jį į svečius ateidavo kuris nors kaimynas, vaišindavo jį degtine, arba bent kava, tiesa?

— Taip, — atsakė Sujolfur.

— Na, matai! Savo svečius visuomet reikia pamylėti, o jei jie nenori priimti tavo vaišių, tai su jais nebegalima geruoju gyventi. Tai matai, kad turi su manimi valgyti. Tu mane aplankei ir mes aptarėm svarbius reikalus, kurių negalėsime įvykdyti, jei tu nenorėsi pabūti mano svečiu.

— Tada aš privalau, — atsiduso Sujolfur ir, valandėlę pamąstęs, prabilo:

— Taip, visuomet reikia stengtis kiekvienam atiduoti tai, kas jam priklauso, niekam nelikti skolingam, o visa kita pavesti Dievui.

— Taip, tai yra aukso žodžiai, — pritarė pirklys, išsitraukdamas nosinę, nes jo šypsančiu iš nuostabos veidu riedėjo ašaros.

— Telaimina tave Dievas, vaikeli, — tarė jis, glostydamas berniuko galvą.

Vaikas, pastebėjęs pirklio susijaudinimą, nustebo. Valandėlę žiūrėjo į jį tylėdamas, o paskui prabilo:

— Senasis Sujolfur niekuomet neverkė, — o po trumpos pertraukos pridėjo, — aš nuo savo kūdikystės taip pat niekados neverkiau, tik išvydęs negyvą senąji Sujolfur vos susivaldžiau, bet bijodamas, kad jam tai gali nepatikti, neverkiau...

Ir sekančią akimirką jaunasis Sujolfur kūkčiodamas ilsėjosi pirklio glėbyje.

VERTĖ IR. TRUŠKAUSKAITĖ

DIEVAS NEAPLEIDŽIA SMILGOS PALAUŽTOS
IR BENAMIO PAUKŠČIO, IŠTIKTO AUDROS.
NEAPLEIS IR MŪSŲ TĖVIŠKĖS MIELOS —
ČIA MARIJOS ŽEMĖ IR VAIKAI MES JOS.

LIETUVOS PARTIZANŲ GIESMĖ

MOTINAI

Motina — taip dažnai kasdienėj kalboj vartojamas žodis, o toks brangus, toks šventas. Žmogus ateina į pasaulį ir pirmas žodis jo lūpose yra: „mama“. Motinos vardas lydi jį per visą audringą gyvenimą ir vadovauja tamsiausiuose jo keliuose. Motinos vardas kaip saulė šviečia vargo valandoj ir kaip švyturys veda į ramų uostą. Ir šitas žodis: turtingam ir vargšui, mokytam ir bemoksliui, sveikam ir ligoniui paberia raminantį džiaugsmą, primena, kad yra pasaulyje moteris, kurios širdis visuomet plaka jam. Nėra pasaulyje meilės, kuri pralenktų motinos meilę. Visos žemiškosios meilės nublunka prieš ją, kaip mėnulis prieš saulę. Ir kas pilnai supras motinos meilę kalbėt pradedančiam kūdikiui, kas sudūmos šviesesnę vaiko dalužę prie jo lopšio? Kas supras ir išmatuos motinos skausmą ir liūdesį — gilesnį už tamsiuosius vandenynus ir aštresnį už dangaus skliautų mėlynumą, motinos, kuri išgyvena vaiko nelaimę ir tragediją. Kas gali tinkamai įvertinti visada tą auką, kurią lietuvė motina yra atnešusi ant tėvynės laisvės aukuro. Motina yra šeimos, tautos ir valstybės gyvybės šaltinis. Vienas garsus žmogus kartą yra taip išsireiškęs: „Už viską, ką esu pasaulyje gyvendamas pasiekęs, turiu dėkoti savo motinai.“ Didžiausieji pasaulio muzikai sukūrė nuostabių kompozicijų apie motiną, dainiai ją nemirštančiuose posmuose apdainavo. O ką mes, moksleiviai, dovanosim savo motinoms? Brangių daiktų?! — Ne, mės tik elgetos — tremtiniai; ne, mes nei muzikai, nei poetai ... o vis tik galime savo mamytėms brangią dovaną atnešti — karštą, skaisčią, vaiko meilę. Prižadėkime savo mamytėms: „Mama, aš būsiu geras, klusnus tau ir visų mūsų motinai brangiajai Lietuvai!“ Ir šito pažado ištęsėjimas bus brangiausia dovana. O kas neturi laimės šitai savo mamytėms tarti, tegul atsimena, jog yra dar viena Motina, Dangiškoji Motina, kuri mus myli ir mumis rūpinasi ,kuri savo paguodą nešančią ranką išties ir kuri mūsų neapleis; Ji — Tremtinių Motina. Ji brangioje tėvynėje pasilikusioms ir laisvės ryto išaušant belaukiančioms tolimajame Sibire mūsų motulėms atneš vilties ir paguodos.

Mylėkim, melskim ir ryžkimės.

A. KASULAITIS

Kova už gyvenimą...

CHARAKTERIS

P. SKRODENIS

Dostojevskis apie vieną savo romano „Pažemintieji ir nuskriaustieji“ herojų Aliošą šitaip sako:

„Pirmas įspūdis pirma svetima įtaka gali jį atitraukti nuo visko, kam jis prieš minutę buvo visa siela atsidavęs. Jis neturi charakterio“.

Bet tegu man paaiškina kas iš jūsų, kas yra charakteris? Prašau... Nėra... Nujaučiame, bet tvirtai nežinome. Sunkus klausimas, net knygos tinkamos nerastume...

Todėl ir pasiaiškinsime, kas yra charakteris ir kaip charakteris svarbu ugdyti.

AR ŽINAI, KAS YRA CHARAKTERIS

Mes žinome, kad yra žmonių gero būdo, blogo būdo, tvirto, silpno būdo žmonių. Yra charakterio žmonių ir be charakterio. Kai sakome: „charakterio žmogus“, suprantame, kad jis yra gero, tvirto būdo, kai sakome: „be charakterio“ — blogo, silpno būdo.

Pats žodis charakteris reiškia — bruožas — ir yra įvairiai suprantamas. Dažnai charakteriu vadina b ū d ą. Būdą turime mes kiekvienas. Bet tvirtą ir gerą būdą ne kiekvienas. Tad susitarkime charakteriu vadinti, kaip jau iš karto pavadinome, tvirtą ir gerą būdą. Žmogus, kaip mes nujaučiame, turi būti subrendęs žmogus, laimingai perėjęs audringą jaunystę, ją tinkamai panaudojęs išsiauklėjimui, valios užgrūdinimui ir tvirtas, šviesus einąs subrendusio žmogus keliu. Tai yra mūsų visų tikslas. Ar toli tas laikas?

Imkime tolimiausią terminą — mergaitei 20 metų, berniukui 24-ri. Ar daug trūksta jums? Kiek? 2, 3, 5 metų... kaip mažai! O kaip charakterio reikalai?

Ir vėl sunku būtų atsakyti, nes dar gerai nežinome iš ko charakteris susidaro, neturime aiškios charakterio sąvokos. Žiūrėkime toliau.

Pirmiausia, kas nėra charakteris.

Charakteris nėra gabumas, talentas, nei profesija. Studijos charakterio nepagamins. Tiesa, kiekviena profesija įspaudžia žmogui savo žymes, bet jos charakterio dar nesudaro. Ir gydytojas ir kunigas, ir karininkas gali būti be charakterio. O paprastas darbininkas — charakterio žmogus. **Charakteris yra žmogaus ženklas, ne profesijos.** Ir kiekvienai profesijai charakteris be galo reikalingas, nes jis be galo reikalingas kiekvienam žmogui.

Charakteris nėra nei temperamentas —, kaip dažnai girdisi klaidingai sakant, pvz. mergaitė su charakteriu, — suprask, — labai gyvo temperamento, užsispirianti, užsiožiuojanti. Nors charakteris nėra temperamentas, bet temperamentas įeina į charakterį ir nuo temperamento charakteris daug priklauso.

Būdą sudaro visos psichinės ir dvasinės žmogaus savybės. **Būdas yra vidinis žmogaus atvaizdas.** Būdą pažįstame iš to, kaip žmogus reaguoja, veikia, žodžiu, kaip reiškiasi. Kaip išorinę žmogaus išvaizdą pažįstame iš jo būdo bruožų: temperamento, inteligencijos (proto), valios bei energijos, moralinio elgesio. Būdą, kaip jau pradžioje minėjau, turi kiekvienas žmogus. (Kiekvieną žmogų galima apibūdinti.) Tačiau charakterį turi nedaugelis.

Charakteris yra šviesaus proto, kilnios širdies, tvirtos valios vienybė. Tik šviesaus proto, kilnios širdies ir tvirtos valios žmogų galime pavadinti charakterio žmogum. Jeigu kurios iš tų savybių žmogui trūksta, jau jo negalima tokiu vadinti. Pvz., ar turės charakterį klusnus darbštus tarnautojas įstaigoje, kuris darbo valandoms pasibaigus, grįžęs namo, reikalaus, kad žmona apie jį vergiškai lankstytųs, sės per naktį prie kortų ir tt... Ne. Jo būdas turi žymių trūkumų. Svarbiausia, jis nesudaro darnios visumos, yra suskilęs,

pasidalinęs. Jis vienoks įstaigoje, kitoks namuose... Charakterio žmogus yra vieningas. Jis kilnus namie ir pasaulyje. Jis yra principų žmogus — jis žino, ko jis nori ir veikia, kaip jo principai ir sąžinė reikalauja. Taigi, nėra vienur vienoks, kitur kitoks, bet visada toks pat. Todėl psichologai sako, kad **charakterio branduoly yra žmoguje nusistovėjusi jausmo ir veikimo kryptis.**

Charakterio žmogus nėra tik šviesaus proto ir kietos valios žmogus bet be širdies. Arba atvirkščiai, geros kilnios širdies, bet be valios. Ir Dostojevskio Alioša toks buvo... Charakterio žmogus, pakartokime dar kartą, yra šviesaus proto ir kilnios širdies ir tvirtos valios žmogus. Visa jame yra kartu ir viena.

Ar dabar jau žinome, kas yra charakteris? Kai kam, gal būt, visiškai aišku, bet dar ne visiems, panagrinėsime dar atidžiau.

Smailsas rašo: „Mes visada galime geriau suprasti ir įvertinti tikrąjį žmogaus būdą, žinodami kaip jis elgiasi su artimais sau žmonėmis ir kaip su kitais paprastuose smulkiuose savo namų apyvokos reikaluose. Nes kaip tik čia pasirodo jis tikrai kas esąs natūraliausias, pasirodo tikrasis jo „aš"... Būdas apsireiškia kaip jau minėta, žmogui v e i k i a n t, santykiaujant su kitais žmonėmis, su gyvenimo vertybėmis, su Dievu ir net su daiktais. O žmogus veikia ir santykiauja taip kaip moka, koks jis pats yra, toks jo būdas. Koks yra žmogus, koks jo būdas — toks ir jo elgesys. Tik iš elgesio ir pažįstame žmogaus būdą, tuo pačiu pažįstame patį žmogų. Jo būdas yra jis pats.

Kas padaro žmogų tokį, koks jis yra?

Visų pirma p r i g i m t i s. Biologinė prigimtis: sveikata, jėga... Psichinė prigimtis: temperamentas, polinkiai, gabumai ir kt. Dvasinė, kuri visų pirma reiškiasi protu ir valia. Be to, gyvenimo ir auklėjimosi padaryti pakeitimai žmogaus prigimtyje, įgimtų gabumų bei polinkių apipavidalinimas, įvairūs įpročiai, įgyti laikui bėgant iš tėvų, mokyklos ar visuomenės. Kai kas net patį **charakterį** aptaria kaip **sąmoningai ir valingai naudojamų dorinių įpročių visumą...** Kaip matom, žmogus yra labai sudėtinga būtybė. O šis paskutinis dalykas-gyvenimo padaryti pakeitimai-yra, galima sakyti, svarbiausias dalykas charakteriui. Prigimtis yra jaunas laukinės obels daigas. Reikia ją rūpestingai prižiūrėti, įskiepyti, tik tada gausime gerų vaisių. O juk nuo to, kuo įskiepysi, priklausys, kokius vaisius medis neš. Lygiai taip pat su žmogumi. Kas netobulino savo prigimties, nekovojo su ją puolančiais kenkėjais, nesusidarė gerų įpročių, to būdas bus silpnas, tas dažniausia bus žemesniųjų savo polinkių vergas. Mes negalime pasitikėti savo prigimtimi, nes joje yra blogų pradų... Rūpestinga prigimties priežiūra duos tvirtą būdą — charakterį. Maždaug 20 metų rūpestingo darbo, sunkios kovos... ir charakteris laimėtas. Tau, mielas drauge, liko dar keletas metų iš to svarbiausio ir ilgiausio gyvenimo laikotarpio — jaunystės. Šitie likusieji keli metai yra svarbiausi charakteriui susidaryti. Mat, žmoguje viskas vyksta savo laiku. Žmogus augdamas pergyvena tam tikrus jautrumo periodus: ateina laikas išmokti vaikščioti, mokytis kalbėt, vėl savo laiku prasideda brendimas ir t.. Paskutiniai jaunystės metai yra galutiniai būdo nusistovėjimo metai. Taigi, geležis karšta, kalk charakterį... Todėl didelio dėmesio savo būdui — kad jis išeitų geras ir tvirtas, kad jį būtų galima pavadinti charakteriu.

BENDRIEJI CHARAKTERIO BRUOŽAI

Nukrypome kiek į šalį. Mes norėjome dar atidžiau panagrinėti charakterio savybes. Sakome, kad charakteris yra šviesaus proto, kilnios širdies, tvirtos valios visuma arba vienybė. Gerai įsižiūrėję, rasime keletą ryškiausių charakterio bruožų. Vieni iš jų kyla iš proto, kiti iš valios, dar kiti iš jausmų. Vieni bendri visiems žmonėms, kiti bendri vyrams arba moterims, treti tautiniai. Charakterio bruožai yra nusiteikimai, tapę įpročiais. Jie yra pastovūs. Dažnai esti vadinami dorybėmis (lotyniškai virtus; virtutes (plg. vir, i, m).

I. Svarbiausi **bendrieji** charakterio bruožai (dabar kalbame apie charakterį, ne būdą):

1. i š m i n t i n g u m a s (šviesus protas, inteligencija, proto gyvumas, išmintis...).

Saulės pasilgus...

Foto K. Daugėlos

2. teisingumas (bei teisumas: redde suum cuique — kilni širdis, dorinis jautrumas).
3. tvirtumas (tvirta valia, ištvermė, energija, savarankiškumas, patvarumas, pasiryžimas tobulintis).
4. susivaldymas (kova su blogais polinkiais, saiko žinojimas, dorumas).
5. idealo meilė (teisingas santykis su Dievu ir gyv. vertybėmis).

II. Bendrieji vyrų ir moterų:

6. aktyvumas — vyrų (darbštumas, drausmingumas).
7. motiniškumas — moterų.

III. Svarbiausi tautiniai — lietuviškieji:

8. žmoniškumas.
9. idealizmas (didvyriškumas).

Čia negalima dabar smulkiau aparti kiekvieno iš tų charakterio bruožų, nes jėgų nepakaktų. Be to, charakteris yra labai rimtas dalykas, juo susirūpinti reikia taip pat rimtai, gerai pastudijuoti, pasiaiškinti mokslo metų laike, pamažu, žingsnis po žingsnio. Ir ne tik pasiaiškinti, net ir įsigyti šių charakterio savybių, pasisavinti. Tai didelis uždavinys. Tegu būna šių mokslo metų uždavinys, šių metų šūkis: **UGDYKIME CHARAKTERĮ!**

Aš tik trumpai paliesiu keletą iš tų bruožų.

Išmintingumas. Dostojevskis tam pačiam romane sako: „Ne protas yra svarbiausia, bet tai, kas jį valdo — prigimtis, širdis, kilnios savybės, išsilavinimas.“ Iš tikrųjų mūsų protą dažnai daug kas valdo. Tebūna protas savarankiškas, išlavintas, šviesus. Tegu jis vadovauja mūsų veiksmams ir gyvenimui, ne jausmai, polinkiai ir t. t. Siekime išminties. Susiraskime principų, tai yra tokių protu pagristų elgesio dėsnių, ir jų laikykimės. Būkime principų žmonės.

Teisingumas. Smailsas sąko: „Žmogus dar nenustojo reikšmės pasaulyje, jei yra žinoma, kad juo galima pasitikėti“. Jei kas sakosi žinąs ar matęs, tai tikrai žino arba matė, jei sakosi, ką padarysiąs, tai tikrai gali padaryti ir padarys. Toks pasitikėjimas juo visus į jį lenkia, visus drauge ir kiekvieną skyrium ragina pagarboje laikyti tą žmogų. Prancūzas Hello rašo, kad garbės esmę sudaro **pažadėti ir ištesėti.** Jei kareivis prisiekė ginti ir jeigu jis pabėgs ir neištesės — bus negarbingas, jei žus, užsitarnaus garbę. Minėtas Smailsas aprašo įvykį, kaip skolintojas, atėjęs atsiimti skolos, rado skolininką skaitantį pinigus ne jam, bet kitam: „garbės skolai apmokėti“... Jei taip, pirklys suplėšęs vekselį ir pavertęs savo skolą garbės skola. Tada gavęs savo pinigus, nes jo skola buvusi senesnė ... anas palauksiąs.

Tvirtumas — Kai kas laiko tvirtumą pagrindiniu charakterio bruožu. Tai pastovumas, ištvermė, tvirta valia, savarankiškumas, nepasidavimas svetimai įtakai, laikymasis savo principų, siekimas tikslo, nenukrypstant į šalis ... žodžiu, tvirta valia. Tai, žinoma, atskira paskaita, ne vienos minutės reikalas ...

Susivaldymas. Mūsų prigimtyje yra blogų polinkių, kurie dažnai pastoja kelią būti žmogum, traukia žemyn, daro žmogų labiau gyvuliu, negu žmogum ... Su tais polinkiais tenka sunkiai kovoti. Juos nugalėti yra pirmutinė salyga tapti charakterio žmogum. Charakterio žmogus yra laisvas, o ne polinkių arba žemesnės savo prigimties vergas. Nenugalėsi — būsi vergas. Nugalėsi — būsi savęs viešpats, laisvas žmogus .

Idealo meilė. Tai Dievo meilė. Tai savo pašaukimo meilė, kilniųjų gyvenimo vertybių — tiesos, gėrio, grožio, šventumo meilė ... Tai degimas tų idealų akivaizdoje, jiems tarnavimas, jiems pasiaukojimas. Tai tikrasis ir žmogiškiausias žmogaus turinys.

Vyriškas būdas. Th. Thoth šitaip sako: „Vyriškas būdas yra gražiausia ir vertingiausia pasaulio brangenybė.“ Tikras vyras yra tik tas, kuris aiškiai mato savo tikslą, kuris atsispiria gundymams, nuo savo pareigų kelio nenukrypsta nei dešinėn, nei kairėn, kuris yra skaisčios širdies, švelnus su kitais, bet ištikimas savo principams. Štai vyro būdas! O kaip retai šiandien pasauly užeinamas. Gal būt, svarbiausias vyriško charakterio bruožas yra aktyvumas bei tvirtumas.

Moteriškas būdas. Aš niekur neradau geriau aptarta, kokia turi būti moteris, kaip apaštalo šv. Petro laiške: „Jų papuošalas tebūnie ne viršujinis — plaukų sušukavimas ar apsikrovimas auksu, ar rinktiniai apdarai, bet paslėptasis širdies žmogus negedime tylios ir romios dvasios, kuri yra brangi Dievo akivaizdoje.“

Skaitykime indų tautinio epo ištrauką (Nalis ir Damajantė). Dievas Indra sako: „Nali, būk visada narsus, išmintingas, o tu Damajante, būk visada švelni, gera“ — štai vyriškumo ir moteriškumo esmė. Čia pasakyta tas pats, tik labai trumpai — dviem žodžiais. Kaip matome, mergaitės arba moters charakterio branduolys yra širdies žmogus, tylios ir romios dvasios, kuri yra brangi ne tik Dievui, bet ir visiems žmonėms, ypač josios šeimai, vyrui, vaikams ...

Jau keletą kartų minėtas Sailsas rašo: „Geru savo būdu, maloniai elgdamosi su visais, savo ramybe ir darbais, proto palinkimais, moteriškė apsupa savo namiškius nolatine aplinkuma džiaugsmo, pasitenkinimo ir santaikos, derančios auklėti ir grynos dorovės asmenis ir didžios dvasios karžygius.“ Ir priešingai, kur motina neturi tos pagrindinės dorybės — namai virsta pragaru.

Taigi, moters pagrindinis bruožas, kaip moters, yra moteriškumas. Skaitykime Maldeikio straipsnį: „Psichiniai lyčių skirtumai“ knygutėje „Lyčių problema ...“

Buvo paminėtos ir tautinės mūsų ypatybės: žmoniškumas ir idealizmas. Buvo labai įdomus Juozo Girniaus straipsnis apie lietuviškąjį charakterį „Žiburiuose“. Autoriaus supratimu, būdingiausias lietuvių bruožas yra **žmoniškumas** — y. žmogaus meilė. Lietuvis nuoširdus žmogus. Tą jo žmogaus meilę be išskaičiavimų gali paliudyti lietuvių vaišingumas, priglaudimas pakeleivio (neatsiklausus seniūno „biurgeimeisterio“), lietuviškosios talkos ir kt. Ta jo žmogaus meilė kyla iš savigarbos. Kadangi lietuvis gerbia pats save, jis gerbia ir savo artimą.

Antrasis bruožas, kuris matosi aiškiau iš lietuvių laikymosi istorijoj, santykiuose su kitomis tautomis, tai **idealizmas.** Niekada jis neskaičiavo savo jėgų, bet kovojo, gynė savo laisvę, nes jis laisvę ir tiesą labiau myli negu gerą vergo gyvenimą, negu savo gyvybę. Toks yra lietuvio idealizmas. Jį galima tiksliau pavadinti herojiniu idealizmu, didvyriškumu.

Šituos du bruožus gražiai simbolizuoja Rūpintojėlis ir Vytis. Rūpintojėlis — žmoniškumą. Vytis — didvyriškumą.

MES KALAM SAVO LAIMĘ

Dabar galutinai esame išanalizavę charakterį. Susimąstykime, ar mes jau turime pasisavinę visus charakterio bruožus? Ar esame tikrai charakterio žmonės ir tikri lietuviai? Patys, aišku, nežinome. Paklauskime

kitų, kurie gerai mus pažįsta. Pasakys, deja, ne... dar ne... dar daug trūksta... Dar reikia smarkiai pakovoti. Viena tik aišku, kad charakterį galima iškovoti, arba jį galima sugadinti. Mes nenužudysime žmogaus, bet save galime greit pražudyti... **Charakterio siekdami, turėsime draugų ir priešų.**

Visu pirma daug priešų pačioje mūsų prigimtyje, tai vadinami žemesnieji polinkiai: didelis savęs vertinimas ir pasitikėjimas (puikybė), nuosavybės polinkis (godumas) bei geriau geismas, tinginystė. Tai mūsų patys didieji nedraugai. Toliau daugybė priešų aplink mus —blogi pavyzdžiai, sugedę žmonių papročiai, draugai, knygos, filmos, lagerio dvasia. Pagaliau. velnias, kuris kaip staugiąs liūtas suka aplink mus... Ak, žmogus, kaip mažytė žuvytė vandenyje — tiek daug priešų ieško jo praryti... Kiek daug žūstančiųjų...

Bet taip pat ir draugų turime, nesame vieni šitoje kovoje. Visų pirma jaunas mūsų idealizmas — taip pat įgimtas. Prof. Šalkauskis sako: **„Jaunatvė yra gyva, pilna idealizmo, lengvai užsidega — giliai jaučia, jautriai reaguoja; yra judri energinga, mėgsta, kas nauja ir nepaprasta, užjaučia svetimus vargus, yra linkusi į pasiaukojimą, turi subtilų dorinį jausmą ir gražių dalykų pamėgimą.“** Tai ateina savaime, be jokių ypatingų pastangų. Reikia tik neapleisti ir neleisti užgesti šitai jaunatvės dvasiai.

Toliau — nuoširdi malda ir Dievo pagalba. Taip. „Be Dievo aš nieko negaliu. Su Dievu-viską.“

Paskui tėvų, mokytojų, gerų žmonių pamokymai, patarimai.

Mano draugai, ar mes gyvename aklai, laiko srovės nešami, be siekimų, be svajonių apie ateiti, ar tikimės būsią **kas nors, šis tas,** dideliais žmonėmis? Jei taip — pirmutinė sąlyga būti šiuo tuo — būti charakterio žmogumi. Be charakterio mes nebūsime ne tik šis tas, bet būsime, tiesiog, niekas. Žmogus be charakterio niekam vertas. Jis niekam nieko neduos, išskyrus, daugybę nemalonumų, kurių jis padarys kitiems žmonėms, ypač savo artimiesiems.

Jei gyvename laiko srovės nešami, jei neturime planų ateičiai, svajonių, mes esame jauni seniai... per anksti pasenome... Gyvenimas prieš akis be prasmės, be siekimų, be idealų, klaikus, tuščias. Šiurpu!

Ne, netikiu, kad nors vienas būtų mūsų tarpe toks jaunas senis. Kiekvienas turi savo planus, siekimus... kiekvienas svajoja būti dideliu mokslininku, menininku, kunigu... Tebūna palaimintos šitos jaunuolių svajonės. Jos labai teisingos.

Ar yra mūsų tarpe toks, kuris svajoja būti turtingas, kad nieko nedirbdamas linksmai galėtų gyventi? Ar yra tokia, kuri norėtų ištekėti už turtingo vyro ir būti didelė ponia, kad nieko neveikdama galėtų naudotis gyvenimu? Netikiu, kad mūsų tarpe būtų tokios sugedusios vaizduotės jaunimo. Ne. Man būtų be galo gaila tokių, — nes žiūrėk, tokią jauną sielą jau ėda, graužia pavojingi kirminai... klastingos svajonės... Priešingai, jei norime būti dideliais, kilniais žmonėmis ir padaryti gero tėvynei, artimiesiems, žmonijai — tai čia yra Dievo teisybė. Dievas to nori. Ir todėl mes girdime šitą balsą ypač jaunystėje. Šv. Mato evangelijoje parašyta: „Nebūkite bailiai, susirūpinę ir nesakykite: ką valgysimę, ar ką gersime, ar kuo apsidarysime... melskite visų pirma Dievo karalystės ir jos teisybės, o visa kita bus jums pridėta. Taigi nebūkite bailiai susirūpinę rytojumi, nes rytdiena pati savimi rūpinsis.“ (Mat. 6, 31—34.) O kaip, kokiu būdu ieškoti? Tai paaiškina apaštalas Povilas laiške Romėnams (12, 6—8). „Mes turime dovanų, kurios, žiūrint mums duotosios malonės, yra įvairios. Jei tai pranašystės dovana, tebūna ji vartojama prisilaikant tikėjimo taisyklių, jei kas turi tarnavimo davaną, tas tesilaiko tarnavimo; kas moko, tepasilieka prie mokslo; kas yra vyresnis, tebūna uolus...“ Vadinas, kas turi kokį pašaukimą, tegu uoliai jį vykdo. Dirbk gerai savo darbą, kad ne tu darbo, bet darbas tavęs ieškotų. Tokia yra Dievo teisybė. Tuo būdu yra vykdoma Dievo karalystė. Pasakykit, ar geram siuvėjui trūks duonos? Ar geram gydytojui trūks duonos, jei jo ieško žmonės net iš kelintos valstybės? Taigi, gryniausia tiesa, kad neturi rūpintis, ką valgys ir ką gers tas, kuris ieško Dievo teisybės ir Jo karalystės. Dievo karalystės ir Jo teisybės ieškojimas yra tarnavimas g e r a i, yra pilnas savo talento išnaudojimas. Todėl teisinga, kad mes norime būti geriausi, dideli. Taip ir Dievas nori. Bet pirmutinė sąlyga, conditio sine qua non-charakteris. Žmogus be charakterio yra menkas žmogus, savo ydų vergas... Jis nepasieks jaunystėje svajoto idealo. Daugumas ištikrųjų nusivilia savo jaunystės svajonėmis. O jei išaiškinsi, kodėl taip įvyko — pasirodys, kad nepaisė savo charakterio ugdymo. Per anksti tokie nukrinta, kaip kirminų paėstas obuoliukas. Šitoks gyvenimo nekuria ir netęsi. Gyvenimas ir žmonija laikosi ant sveikų ir tvirtų.

Charakteris yra vertybė, kurios siekti yra įpareigotas kiekvienas jaunas ir kurios reikia siekti pirma visa ko. Charakteris, sako Smailsas, yra „tauriausia, neatimama žmogaus savybė. Tai geriausias jo turtas.“ Charakteris randa žmogui kitų pagarbos ir palankumo; žmonės, kurie turi charakterio, kad ir nevisada randa šios žemės gėrybių — ras sau atpildo teisingai įgytoje visuomenės pagarboje.

Jaunystė ir mokykla — charakterio kalvė. Hic et nunc — čia ir dabar! Kitaip bus po laiko.

Čia yra milžiniškas darbas. Mokyklos uždavinys visomis jėgomis padėti mokiniams susiformuoti charakterį. Bet sena pedagogikos tiesa, kad be paties mokinio valios čia nieko nepadarysi. Pagrindinis charakterio ugdytojas yra pats mokinys. Žmogus tuo ir skiriasi nuo modelio, kad jis, būdamas laisvas, nesiduoda taip lengvai skiepyjamas ir lenkiamas, kaip medelis. Tik su jo laisvu sutikimu, tik jam prisiimant, galima padaryti įtakos. Jis turi atverti savo sielą teigiamoms įtakoms. Jis turi noriai paklusti auklėtojų įsakymams ir pamokymams — kitaip čia nieko niekas nepadės. Už charakterį kiekvienas atsakys pats. „Kad ir labai daug įtakos turi pavyzdys žmogaus charakteriui sudaryti, didžiausias jo pagrindas yra kuriamoji, palaikanti jį, jo paties dvasios jėga,“ — sako Smailsas.

Taigi stenkis:

1. Kiek galima anksčiau pažinti gerąsias ir blogąsias savo savybes ir šalinkis blogųjų.

2. Kovok, naikink blogąsias, ugdyk, grūdink gerąsias.

3. Ypač lavink ir auklėk valią.

4. Susidaryk gerų įpročių, nes „consuetudo est altera natura.“

Nuo charakterio priklausys pasisekimas ir laimė tavo gyvenime. Charakterį ugdosi kiekvienas pats. Todėl kiekvienas yra pats savo laimės kalvis.

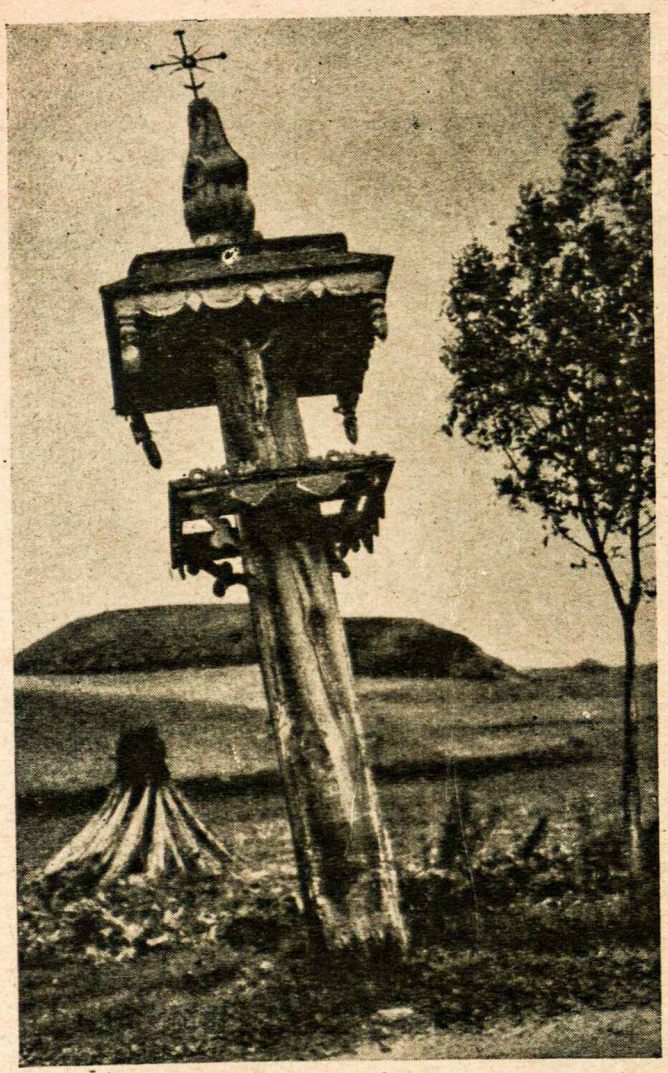

Pakelėj koplytėlė sena...

PARTIZANŲ DAINOS

I

Gegužėle, šį metelį
Tu anksčiau pas mus parlėk.
Apraudoki mūs vargelį,
Našlaitėliams mums padėk.

Bet parlėkus nepažinsi
Mūs šalelės Lietuvos.
Neatrasi, kur kukavai
Tos šakelės mylimos.

Čia jau viskas sunaikinta,
Riogso akmens ir stuobriai.
Miestai, kaimai sudeginti,
Likę vien tik degėsiai.

Tūkstančiai lavonų pūva,
Vėjas kaukia ant laukų.
Rauda saulė ir mėnulis,
Gaila žmonių išvežtų.

Čia motulė rankas laužo,
Išleisdama sūnelius.
Čia sesulės graudžiai verkia,
Lydėdamos brolelius.

Tie upeliai ir šaltiniai
Žiedais kraujo pražydės.
Ak, Lietuva motinėle,
Ar ilgai kentėt reikės?

II

Pražydo pirmos melsvos žibuoklės,
Paukštelių dainos skrieja laukais.
Tėvynės ginti išėjo broliai
Tylūs, bet narsūs, kaip tie arai.

Lange parimo sena motulė,
Ir mergužėlė liko viena.
Jinai žinojo, kai vėjai siunta,
Kad partizano sunki dalia.

Vėjai įsiutę blaškės ir staugė,
Raškė žibuoklių melsvus žiedus.
Žvangėjo ginklai, sprogo granatos,
Lydėjo vėjus plačiais laukais.

Apgaubė kapą lieknas berželis,
Žvaigždėm sužibus verkė naktis —
Tarytum sakė sudiev mergelei,
Jau nebučiuosiu tavo akis.

Miegoki tyliai tu, partizane.
Tavęs gimtoji šalis liūdės.
Pačioj jaunystėj padėjęs galvą,
Lietuvą laisvą visad regi.

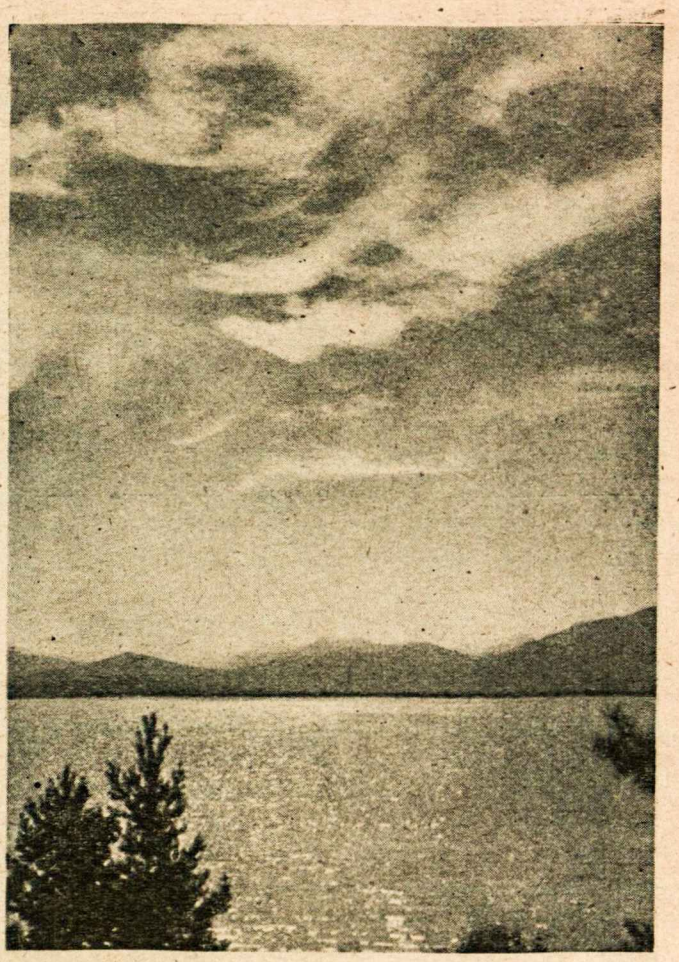

SODININKAS

RABINDRANATH TAGORE

I

Keliaujantis beprotis ieškojo burtų akmens, padrikais plaukais, rudas ir dulkėtas, ir kūnu panašus į senelį, kietai sučiauptom lūpom, lyg širdies užvertomis durimis,degančiomis akimis, tarsi šviečiamojo vabalėlio, ieškančio draugės, ugnis.

Prieš jį ošė begalinis vandenynas. Šnekančios bangos be pertraukos kalbėjo apie paslėptus turtus, pašiepdamos nežinojimą nepažįstančio jų reikšmes.

Gal būt, dabartis neturėjo jokios vilties, bet jis negalėjo nurimti, nes ieškojimas buvo tapęs jo gyvenimu.

Taip, kaip vandenynas amžinai kelia savo rankas į dangų nepasiekiamai, —

Taip, kaip žvaigždės skrieja ratu ir ieško, tačiau niekuomet nepasiekiamo tikslo, —

Taip ir beprotis ant vienišo kranto dulkėtomis rudomis garbanomis vis klajojo, ieškodamas burtų akmens.

Vieną dieną atėjo kaimo berniukas ir paklausė:

„Pasakyk man, kur tu gavai šitą auksinį diržą apie strėnas?“

Beprotis pašoko — diržas, kuris kadaise buvo geležinis, tikrai buvo tapęs auksiniu; tai nebuvo sapnas, bet jis nežinojo, kada diržas pasikeitė.

Jis šiurkščiai sudavė sau per kaktą — kur, o kur, pats to nežinodamas, jis pasiekė šito laimėjimo?

Jis buvo įpratęs rinkti akmenukus ir paberti jais diržą, ir numesti juos, nepažiūrėdamas, ar kas pasikeitė. Tokiu būdu beprotis rado ir numetė burtų akmenį.

Saulė leidosi vakaruose, dangus buvo auksinis.

Beprotis grįžo savo pėdomis iš naujo ieškoti prarastos brangenybės išsekusia jėga, palinkęs, sutrinta dulkėse širdim, lyg išrautas medis.

II

Mūsų gyvenimas yra trumpas; jis meilei teikia tik kelias dienas. Jeigu jis būtų skirtas vien juodam darbui, jis būtų begalo ilgas. Broli, atsimink tai ir džiaukis.

Grožis yra malonus mums, nes jis šoka tą patį vos girdimą taktą kartu su mūsų gyvenimu.

Mokslas yra brangus mums, nes mes niekada neturime laiko jo užbaigti.

Viskas yra padaroma ir baigiama amžinajame Danguje.

Bet žemės iliuzijų gėlės amžinai išlaikomos jaunos mirties dėka.

Broli, atsimink tai ir džiaukis.

III

Tikėk meilei, nors ji ir liūdesį neštų. Neužskleisk širdies.

Ach, ne, mano drauge, tavo žodžiai yra neaiškūs, aš negaliu jų suprasti.

Širdis ką nors duoti gali tik ašarom ir daina, mano meile.

Ach, ne, mano drauge, tavo žodžiai yra neaiškūs, aš negaliu jų suprasti.

Džiaugsmas yra trapus, lyg lašelis rasos, kai jis juokiasi-miršta. Bet liūdesys yra stiprus ir pastovus. Tegu liūdna meilė šviečia tavo akyse.

Ach, ne mano drauge, tavo žodžiai yra neaiškūs, aš negaliu jų suprasti.

vertė V. MAČERNIS.

LIETUVOS NACIONALINĖ MAŽOSIOS BIBLIOTEKA

Veidai iš tenai...

ANTANAS PŪKULIS

GRIŪKI, BROLI, PRAKAITUOKI...

(Įspūdžiai iš Oberaudorfo slidžių stovyklos)

MIESTELIS PAKELIUI Į ROMĄ — SNIEGAS IR KOTLETAI — NUOTAIKOS KRITERIJAI — PAŠLIŪŽININKAI — SPORTO AUKOS — TEPALAI SLIDĖMS IR.. SENIEJI METAI „MIRŠTA“ — J. E. VYSK. DR. V. PADOLSKIS MŪSŲ STOVYKLOJE — „AŠ JŪSŲ NEPAŽĮSTU!“ — KONKURSAI IR PASKAITOS — DOVANOS IR AŠAROS!

Jeigu tūlas tremtinys, važiuodamas apžiūrėti Berchtesgadeno grožybių įsėstų Münchene ar Rosenheime į trumputį, vos keturių vagonų traukinuką, būtų labai nustebintas, kai policija, paskelbusi „Oberaudorf“, išlaipintų jį ir pastebėtų, kad toliau važiuodamas, rizikuoja pamatyti Romą ir Carcere Mamertino.

Deja, mes kitu keliu ten patekome: į savo traukinį įsėdome ir be policijos išlipome. Ir kurgi nelipsi — sniegas baltuoja, nors prieš porą minučių važiavome dumblinais ir šlapiais laukais.

— Vadinasi, dar bus šis tas, — nusprendėme išlipę ant snieguoto perono.

Kai vakare buvom sutikti besišypsančių veidų, o stovyklos vadovas stud. J. Norkaitis pranešė, kad sninga — mūsų nuotaika išsyk pasidarė ateitininkiška.

Stovyklos virtuvė daug pasidarbavo, kol aštuoniasdešimt moksleivių aštuonias dienas išmaitino, bet tam ir buvo stovykla, kad sūnelis namie mamytei pareikštų: „Po šešis kotletus į dieną valgiau!"

Žinoma — visų dėmesio centre slidės. Kai rytą pašliužininkai barškina užraktais, trina degutu slides ar raišioja lazdas, tai pradedi jaustis tikrai sportininkų stovykloje. Tuojau atsiranda ir slidinėjimo mokytojas

„MAŽASIS GIDI"

ir veda visą armiją sporto draugų į kalną. Ten slidinėjama ant visų atramos taškų, o kartais verčiamasi ir per galvą... Bet tai nieko nekainuoja — viskas sporto labui.

Tie, kurie išlaikė egzaminus pas Gidi, lipa į kalnus. Visiems kitiems, sako, pavojinga — gali kelnės ant eglių viršūnių likti kabėti... Baisoka, bet nėra pagalbos — lipk į 1,5 km aukščio kalną, o tada pamatysi.

Kai ekskursija atsiduria kalno viršūnėje, mūsų akys stebisi Dievo galybe: sniegas žvilga ir šniokščia mūsų slidžių raižomas; miškai šniokščia po mūsų kojomis, o aplink — didžiuliai milžinai — kalnai.

Mūsų vadovas vokietukas aiškina aplinkinių kalnų gražybes, bet mums vis rūpi, kaip ten su tomis pakalnėmis...

Visa muzika ir šokiai su žaidimais prasideda leidžiantis žemyn. Vargeli mano! Kalnai ir pakalnės, jau pažvelgus, užima kvapą, o nuvažiuoti reikia — negi lipsi pėsčias atgal į pakalnę! Tad ritasi visi vienas paskui kitą kaip bulvės į apačią, o vokietukai žiūri ir stebisi: ... nemoka, o važiuoja — kas tai per žmonės?

Bet ne jiems suprasti, kas per reikalas — juk stovyklos gydytojas važiuoja su visa vaistine iš paskos...

Kai atsiduriame apačioje ir išsivaduojame nuo slidžių — pastebime, kad esame visi suprakaitavę ir snieguoti. Pasirodo, kad ne taip jau paprastas dalykas nuvirst ant šono. Ir taip, sudėję aukas sporto dievukui, velkame nutirpusius pakinklius namo.

Vakarais pasirodąs linksmybių laikraštis „Slidžių Degutas" visą panašios rūšies medžiagą pateikia savo klausytojams:

Aukštai tupi, aukštai tupi,
Nosim aria sniegą,
Griūki, broli, prakaituoki,
Kol dar turi vieko!

Tai tik dalelė tos medžiagos, kurią sudoroja abu „Slidžių Deguto" redaktoriai: Čerškutė iš Seligenstadto ir Sabaliauskas iš Eichstätto. Stovyklautojai irgi jautė, kad ne vienokio tepalo stovykloje esama: vienas, kur degutuoja slides, kad geriau slystų, o kitas, kur degutuoja ir pačius slidininkus. Dėka to, ir slidininkams žiemos vakarai slidžiau praslydo.

Nauji Metai — svarbus momentas. Tiroliečiai tai irgi supranta ir mus nusiveža į Kiefersfeldeną, kad kartu pašoktume, pasiklausytume jų dainų ir pažiūrėtume tautinių šokių. Bet dainos ir šokiai mūsų nesužavi, tad mes grįžtame dar prieš pusiaunaktį namo, kad sutiktume N. Metus ateitininkiškai.

23^{55} val. kalba M.A.S. dvasios vadas kun. P. Patlaba.

— Ligonis miršta, — praneša jis. Lygiai 24 val. iš pilnų krūtinių suskamba Kristaus Karaliaus himnas:

Tau amžiais ir meilę ir šlovę
Varpai širdyse mūsų gaus!

Taip į N. Metus mus įveda pats Kristus.

Pakeliui į stovyklą

Iliustr. iš „Ateities Spindulių"

Stud. at-kai savo šių metų stovykloje Hohenschwangau

Nuotr. K. Daugėlos

Į stovyklos uždarymo iškilmes atvyksta Jo Ekscelencija vysk. Dr. V. Padolskis. Jį sutinka berniukai ir mergaites išsirikiavę gretomis. Deja, sutikimas buvo atliktas tik prie papuoštų eglutėmis durų, nes lietus ir atodrėkis sunaikino iš sniego pastatytus vartus, ir visas darbas nutekėjo į kalnų upelį skysto vandenėlio pavidalu...

Sausio 4 d. Jo Ekscelencija atlaikė miestelio bažnyčioje iškilmingas šv. Mišias, kurių metu visi dalyviai priėjo šv. Komunijos.

Po pietų įvyksta iškilmingas posėdis. Kalba J. E. Vysk. V. Padolskis, iškeldamas moksl. at-ko pareigas sau, Bažnyčiai, tėvynei ir šeimai. Moksleivis at-kas turi taupyti jėgas tautos prikėlimo ir valstybės atstatymo darbui. Jis turi būti jautrus šeimos narelis ir geras mokinys. Be gero mokymosi visi geri norai liksią iliuzijomis. Su malda ir daina pirmyn! — buvo Ekscelencijos bendroji mintis. Po to pakyla Oberaudorfo parapijos vokietis klebonas ir taria šiuos reikšmingus žodžius: „Aš jūsų nepažįstu. Bet aš pažinau tik viena: omnia instaurare in Christo ir man to gana!"

Užbaigai kalba Stud. At.-kų S-gos pirm. J. Pikūnas. Jis priminė ateitininkų laikyseną prieš 30 metų, kada buvo irgi panašūs momentai, ir ragino ištverti ir dabar.

Be sporto nepamiršta ir ideologija. C. Valdybos pirm. V. Žvirzdys skaitė visiems stovyklautojams paskaitą tema „Moksleivis atkas — krikščioniškosios bendruomenės apaštalas", kur iškėlė reikalą at-kams apaštalauti aplinkoje ir ją veikti. Be to, pravedė su berniukais pašnekesį apie mandagumą ir tvarkingumą. Mergaitėms panašų pašnekesį pravedė C. V. mergaičių skyriaus ved. R. Šomkaitė.

Į stovyklos pabaigą prasidėjo atodrėkis. Stovyklos vadovybė, norėdama padėt virtuves viršininkui stud. Z. Kungiui palaikyti frontą prieš visas negeroves, paskelbė dainų ir gudrumo konkursus. Surinkta keli šimtai liaudies ir šiaip dainuojamų dainų. Gudrybių konkursas irgi pareikalavo daug gudrumo įvairiems uždaviniams atlikti bei išspręsti.

Kai vakare, išlydėjus J. E. vysk. V. Padolskį, visi susirenka atsisveikinimui, ne viena mergaitė brauko blizgančias blakstienas. Bet tai stovyklos užbaigos nesulaiko. C. V-bos narys stud. A. Mažiulis išdalija dovanas pasižymėjusiems ir konkursus laimėjusiems at-kams.

Dar viena kita valandėlė drauge, ir mes išsklindame po plačiąją Vokietiją...

DIDYSIS IDEALISTAS

(A. A. KUN. BRONIUS JURGUTIS)

GYVENIMO KELIAS

Karo audrų sūkuryje katalikiškoji Lietuva neteko jauno ir nepaprastai daug žadėjusio kultūros darbininko — kun. Broniaus Jurgučio. Gimė jis 1918 m. Kiaupiškių km., Grūšlaukės par., Darbėnų valšč., Kretingos apsk. Progimnaziją jis lankė Palangoje. 1933 m. su Grabiu Palangoje įsteigė moksl. ateitininkų kuopą, kuri ten veikė ir vokiečių okupacijos metu. Kiek vėliau Jurgutis mokosi Kretingoje, Pranciškonų gimnazijoje, bet dėl ateitininkiškos veiklos šią gimnaziją teko jam apleisti. Tačiau šis smūgis jauno idealisto nepalaužia: jis baigia gimnaziją, išlaikydamas jos kurso egzaminus prie Švietimo Ministerijos. Toliau Bronius mokslo nenutraukia: jis studijuoja V. D. Universitete lietuvių k. ir literatūrą. Universitete Bronius pasireiškia kaip gabus ir darbštus studentas, o kartu ir visuomeninkas. Dabar mes Bronių randame stud. at-kų „Kęstučio" Korp! ir vadovaujant L. K. J. „Pavasario" Vyrų Sąjungos sportiniam sąjūdžiui, kur pasireiškė ne tik kaip energingas ir visa širdimi atsidavęs jaunimui, bet ir tikras sporto vadas, pagavęs visus kaimo jaunimo sportinius troškimus, parengęs vyrus pavasarininkus sportiniam pasirodymui, įvykusiam 1938 m birželio mėn. gale, per Jubiliejinį „Pavasario" Fed. Kongresą.

Po Kongreso Bronius apsisprendžia keisti savo studijas ir kartu savo pašaukimą: jis įstoja į Telšių Kunigų Seminariją. Ir dabar Bronius nerimsta: jis atostogų metu dirba su kaimo jaunimu ir moksl. atkais, jis lanko tiek vienus, tiek kitus tartum aitvaras skrajodamas po visą Telšių Vyskupiją.

Bolševikų metais, likvidavus Telšių Kunigų Seminariją, Bronius pasilieka ištikimas savo pasirinktajam pašaukimui ir persikelia į Kauną. 1942 m. įšventinamas kunigu.

ŠALIN SKURDĄ IŠ GYVENIMO! . . .

Dabar kun. Bronius visa jaunystės energija imasi pastoracinio darbo, ypač stengiasi sutvarkyti karo metu apardytą, socialinį veikimą. Jis steigia vaikams aikšteles, jis lanko skurde skęstančias šeimas ir organizuoja visokeriopą paramą: ir šiuo metu jo veikla itin duoda džiugių vaisių, nes artimo meilės apipavidalinimas randa kelią ir į tamsiausias širdis, kur joks Kristaus mokslo žodis ankščiau nesiekė. Savo veiklos būdu jis buvo tikras socialinis reformatorius visa savo dvasia. Jo nuolatinis klausimas visiems tebuvo tik vienas:

— Ko mes, katalikai, dar laukiame, pridėję kirvį prie blogio šaknų? — Ir kun. Bronius nelaukė. Jis buvo ugningas ir atkaklus kelio ruošėjas į Dievo Karalystės ateitį, jis buvo tikras ir nenuilstamas Vynuogyno darbininkas.

ATEITININKŲ REFORMATORIUS

1943 m kun. Br. Jurgutis atkeliamas į Mažeikius, kur jam tenka pasiimti kelios pareigos: jis čia vikaras, gimnazijos ir amatų mokyklos kapelionas, vaikų aikštelių organizatorius, o ypač moksl. ateitininkų veiklos reformatorius. Prieš jam atvykstant, Mažeikių gimnazijoje ateitininkiškasis veikimas buvo gana apmiręs, kuopa buvo negausi — teturėjo apie 40—50 narių. Tik atvykęs į Mažeikius jis griebiasi perorganizuoti moksl. at-kus atskirais būreliais, klasėmis. Kiekvienai žemesnei klasei jis paskiria globėjus iš vyresniųjų klasių mokinių at-kų. Ir kai pirmajame susirinkime tebuvo vos tik 8-ni at-kai, tai po dviejų mėnesių jų skaičius išaugo iki 102, o po vienerių metų-iki 315, būtent, at-kams priklausė beveik trečdalis visos gimnazijos, nors okupacijos metu veikimas buvo labai pavojingas ir tikrai slaptas. Tuo metu tik viena at-ja ryžosi dirbti su moksleiviais, visai nežiūrėdama, jog vokietis okupantas jau buvo susidomėjęs moksleivijos organizuotumu ir, sugriebęs vadovaujančius, labai žiauriai baudė: Vokietijos stovyklomis arba mirtimi čia pat kalėjime.

Kun. Bronius moks. at-kų sėkmingesniam veikimui plačiai naudojosi anketomis, kurias labai rūpestingai paruošdavo jo vadovaujama kuopos valdyba, kurią tuo metu sudarė visų 12 ratelių vadovai. Visa moksl. veikla tuo metu buvo sutelkta į r a t e l i u s, kurie darydavo savo susirinkimus kas dvi savaitės. Kun. Bronius visada būdavo tuose susirinkimuose ir valdybos posėdžiuose, jis tiems reikalams visada surasdavo ir laiko, nežiūrint visos eilės kitų pareigų. Taip pat jo pastangomis buvo sudarytas ir at-kų kuopos knygynėlis, turėjęs per 100 knygų, jų tarpe gana daug ir ateitininkiškaisiais klausimais. Tam knygynėliui kun. Bronius buvo paaukojęs ir savo kuklių pajamų.

Jis ne tik pertvarkė moksl. at-kus gimnazijoje, bet įkūrė juos ir Mažeikių Amatų Mokykloje, kur taip pat gražiai veikė. Taip pat jis daug rūpinosi ir kitu jaunimu: linų apdirbimo fabrike įkūrė katalikiškojo jaunimo būrelį, kuris buvo parodęs labai gyvos veiklos.

Kun. Br. Jurgučiui vadojaujant, moksl, at-kai įtraukiami ir į socialinį veikimą: jie lanko ligonius, vargšus ir labai uoliai talkininkauja tuometinei Savitarpinei Pagalbai, kuri atsirado vokiečiams uždarius Liet. Raud. Kryžių, ir tęsė jo darbą kitu vardu.

Kun. Br. Jurgutis, Mažeikuose gyvendamas, buvo ir Mažeikių apylinkės Savitarpinės Pagalbos pirmininku, kur savo darbštumu ir sumanumu įstengė surasti pakankamai lėšų ir tuo pačiu sušelpė šimtus žmonių. Taip pat jis padėdavo žmonėms įvairiais būdais: daug kartų eidavo su jais į vokiečių įstaigas, kaip jų gynėjas arba vertėjas. Labai dažnai lankydavo vargšus ir

neturtinguosius, nors jie būdavo prieš tikėjimą ir labai nusistatę. Pas juos užeidavo jis paprastais drabužiais, visai nesisakydamas, jog kunigas yra.

Karo metu kun. Br. Jurgutis buvo kviečiamas į Telšių Kunigų Seminariją, kur jam buvo pasiūlyta lektoriaus vieta. Bet jis panoro ir toliau likti tik paprastu kapelionu, nes jis jautėsi čia galįs daugiau padaryti. Ir liko jis Mažeikiuose, toliau visą energiją paskirdamas ateitininkijai ir vargšams žmonėms, nors jau dažnai skųsdavosi esąs pavargęs ir nusidirbęs.

Kun. Br. Jurgutis buvo labai plačių pažiūrų ir modernios dvasios kunigas. Jis ir nupuolusiame žmoguje matydavo dar žmogų ir stengdavosi visomis jėgomis jam padėti prisikelti. Štai vienas jam labai būdingas pavyzdėlis, kuris ryškiai atskleidžia, kiek jis mylėjo kiekvieną žmogų.

1943/44 m. mokslo pabaigoje vieną labai gero elgesio ir gerai besimokantį, gana indiferentiškai nusiteikusi VIII-sios klasės gimnazistė dėl sunkiai suprantamų priežasčių, greičiausia iš liguistumo, padarė keletą vagysčių. Daug kas ir jos artimųjų draugų tuojau nusigręžė ir labai pasmerkė. Kun. Br. Jurgutis pasiryžo ją ginti prieš visus. Jo pastangos mergaitei padarė gilų įspūdį, o kartu ir visiems jo ideologiniams priešams. Tuo metu pajuto ir aiškiai pamatė, kokia gili asmenybė glūdi šiame jaunimo auklėtojuje.

Kun. Br. Jurgutis dirbo ir rezistencinėse organizacijose, kartais pasiimdamas ir sunkių pareigų. Jis pats platino spaudą ir ginklavo savo krašto kovai pasiryžusį jaunimą. Jis liko ištikimas kovos ir pareigos dvasiai iki savo mirties: žuvo nuo patrankos sviedinio benešdamas sužeistiesiems draugams maistą.

J. KARPAVIČIUS

ANTULIS PŪKULIS

FILATELISTAI IEŠKOSI NAMŲ!

(feljetonas)

Liūdna, mieli bičiuliai, „dypiatukui“ be savo gūžtelės. Rodos, visai kitas energijos kiekis gautųsi, jeigu, taip sakant, namie ant pečiaus kūrybiškas kūrybas kurti pradėtumei. Žinau, mano prosenelių prosenelis poezijas galėjo kurti irgi tik kojas į drungną vandenį sumerkęs...

— Va, kad gaunasi įkvėpimas, tai nors epinę komediją rašyk, — sakydavo, — o be sąlygų — tai žinoma. tokia ten ir kūryba, skaitant nei širdis smarkiau ima plakti, nei gyslos į kramtomą gumą pavirsta.

Taigi, et, pagal mano prosenelio mintis ir aksiomas, kad be sąlygų nėr kūrybinės energijos, mūsų gimnazijos filatelistų sekcijos pirmininkas nutarė sudaryti sąlygas toliau pašto ženklų kolekcijoms kurti.

— Žiūrėkit, draugai ir draugės, — tarė jis sykį, — visos organizacijos turi susirinkimams sales: ir meškeriotojų sąjunga turi „žilkų“ sandėlį, ir vegetarų d-ja — mėsinę, sporto klubas „Velniava“ — salę su „pulkos“ staliukais, net šoferių kursai, ir tie, mačiau, turi kur padangas ardyti, o mes, tokia garsi ir svarbi sekcija, esame be jokios užuovėjos. Ne, taip negalima! Reikia būtinai ir mums sporto salę įsitaisyti, lubinį laikraštį išleisti ir ekskursiją į Šlangenšpitz'ą prie Purptstys — Wunderkirchen surengti. Taigi, mums reikia kampelio, kur nors aš savo raštus pasidėti galėčiau.

— O aš tiek pinigų nario mokęsčio pririnkau, kad jei negausime kambario, tai tikrai nebus kur dėti, — tarė sekcijos kasininkas.

— Taigi taigi, ir aš protokolų knygas į gimnaziją turiu nešiotis. Yra mažas brolis namuose, bijau palikti — dar suplėšys, — tarė valdybos sekretorė.

— Taigi, ot, aš žinau viename nuošaliame flygelyje tokį apleistą kambarėlį, — pradėjo pirmininkas, — kad mes tik ten įsikraustytumėm, tai ir būtų kaip su Pabaltiju.

Susirinkimas pritarė ir priėmė rezoliuciją: valdybos nariai apžiūri kambarėlį ir praneša apie įsikūrimo sąlygas.

Kitą dieną pirmininkas su savo dešine ranka nuėjo apžiūrėti kambario. Nuošaliame flygely visų užmirštas kambarėlis, atrodo, buvo apleistas ir tuščias.

— Užrakinta, — tarė pirmininkas — be visrakčio mes čia negalime imigruoti. Reikia eiti į komitetą rakto.

Komitetas, žinote, kaip ir visada:

— Ponai, jokio rakto ten nėra, ir kambarys, girdi, neužrakinamas. Yra per flygelio langą išleista virvutė, — tą patraukite ir atšoks iš vidaus paslaptingi skląsčiai.

Už pusvalandžio pirmininkas jau dairėsi apie flygelio palanges ir pastebėjo palaptingąjį virvelės galą:

— Ei, trauk, — tarė ano dešinioji ranka, — tuoj kambarys bus mūsų. Primas, pasilipęs ant vice — pečių, nutvėrė savo ilgais pirštais virvutę ir smarkiai patraukė.

— Dabar eime, — sumurmėjo, nušokęs nuo padėjėjo pečių.

Abu, apėję flygelį, pateko koridoriun ir atsidūrė prie paslaptingųjų durų.

— Marš vidun, — tarė primas, — gal manai yra kas viduj?

Viceprimas pastūmė duris ir įėjo į vidų. Abu peržvelgė „apleistąjį“ kambarį ir... pamatė jame stovint lovą, vidury stalą ir spintą, iš kurios šypsojosi duonos kepalas.

— Ei, brolyti, čia vaiduokliai gyvena, — sušnabždėje viceprimas ir išvertė akis, — matai, kad čia vaidenasi. Kur tu matei, kad apleistame, negyvenamame kambaryje būtų nesupelyjusi duona?

— Jo, jo — detektyvo tonu prašneko primas, — matai, ir langeliai uždangstomi ir elektros apšildymas. Jo, jo, čia žmonės gyvena, — dvasioms juk duonos nereikia...

— Gal ir nemeluoji, Anteška, — atsakė draugas, — bet žmogus čia aiškiai gyvena. Mes turime su juo pasikalbėti.

Draugas primas linktelėjo, ir abu paliko kambarį.

Už poros dienų išėjo vėl valdybos narių pora vėl į didį žygį užkariauti sekcijai kambarį. Pabaršķinę į duris ir negavę atsakymo, abu nutarė duris iškelti.

— Op, op, — sušuko pirmininkas, keldamas su basliu duris, — dar truputį ir mūsų sekcija triumfuos, turėdama galybę vietos pašto ženklams.

Abu draugai kilojo, suko, daužė, kalė, bet durys buvo tvirtos savo idėjai ir nepasidavė.

— „Niks neyra", — sumurmėjo kasininkas, — lieka tik viena išeitis: pro langą.

— Priimu pasiūlymą vienbalsiai, — atsakė pirmininkas, braukdamas nuo nosies prakaitą, — galime apibėgti flygelį.

Už minutės abu draugai jau spoksojo, užvertę galvas, į palangę.

— Stok man ant pečių ir bandyk atlupti langą, — tarė kasininkas, — gal kaip nors paimsime tą paslaptingą vaiduoklių tvirtovę.

Pirmininkas greit užšoko stenančiam kasininkui ant pečių ir ėmė vartyti peilio ašmenis į lango apkaustymus.

— „Niks neyra", — tarė po valandėlės, imsiu stiklą lauk ir bandysiu pasiekti kablį iš vidaus.

Po minutės stiklas buvo nuleistas žemyn.

— Ar pasiekei? — paklausė dantis sukandęs kasininkas.

— Ne.

— Aš nebegaliu daugiau tavęs išlaikyti, leisiu že myn.

— Neleisk!

— Leisiu... ei. leisiu...

Kasininkas pritūpė, primas pajuto bevažiuojąs žemyn į palangę, tačiau spėjo laiku įsikibti į lango rėmus ir pakibo ore...

Sakoma, kad geriausią idėją sukuria gyvenamasis momentas. Tai gali patvirtinti ir pats tuo metu kabojęs ore filatelistų sekcijos primas.

— Dabar arba niekados! — sumurmėjo ir įlindo pro išimtą „šybą" į kambarį.

Kasininkas, pamatęs primo drąsų žygį, atsigavo ir įsirėžęs ėmė stumti aną už kojų vidun.

Kai pirmininkas ligi juostos įlindo į kambarį, jo kūno svorio centras irgi tenai įlindo ir ilgosios galūnės automatiškai pakilo, nelyginant vokiškas „flakas", grasinamai į viršų.

Kambaryje buvo tamsu. Pirmininkas, graibydamas tamsoje, ėmė vartyti kėdes, prisitraukė prie krūtinės stalą, įsitvėrė lovos, bet nieku būdu negalėjo baigti lįsti pro siaurą angą vidun. Laukė kasininkas, negalėdamas pasiekti draugo švytruojančiu kulnu, žiūrėjo į aukštybes ir žiovavo iš nustebimo, kad anas tenai taip ilgai užsiėmęs.

Pagaliau jam šovė į galvą baisi mintis: o gal jo viršininkas viduje kaunasi nuogomis rankomis su vaiduokliais, kurie jo nenori leisti vidun???

Ilgai nelaukęs, sumanus kasininkas čiupo patvoryje esančią ilgą kartį ir šią atrėmęs į kovojančio draugo nugarą, ėmė tiekti savo neišsemiamą energiją. Pirmininkas sustenėjo, sumakaliavo ore kojomis ir kaip perrūgusio alaus butelio kamštis, šmakštelėjo į vidų.

Kasininkas išdidžiai, su kartimi ant peties, peržygiavo kiemą ir padėjo „ginklą" patvory. Vadinasi, mes laimėjome.

Tačiau ir čia nieko nebuvo laimėta. Primas atsidarė iš vidaus paslaptingus skląsčius ir įleido kasininką. Viduje nieko nebuvo.

Supykę ir nusiminę abu išėjo namo.

Gal po savaitės ant paslaptingo kambario durų buvo priklijuotas popierėlis su užrašu:

Kaubojų kursai

Veikia kaskien nuo 21—24 val.

Taip mūsų filatelistai pralaimėjo. Bet dabar, kada daugybės vargų DP užpuolė, mūsų organizacijos aprimo. Tik atvykusiam iš kitos stovyklos piliečiui, už didelę valiutą parodomas išmintas takas, kurį ištrypė filatelistų valdybos nariai, bėgiodami apie flygelį, kaip suvenyras iš mūsų stovyklos organizacinės ir kūrybinės gadynės.

P. S. Galima laikyti ne vien tik už fantaziją.
Eichstät — Rebdorf

FILOSOFAS IR KRISTUS

Henrikas Bergsonas apie krikščionybę.

Labai žymus filosofas ir poetas, kilęs iš Paryžiaus žydų šeimos, buvo savo pažiūromis visai priartėjęs Katalikų Bažnyčiai ir pakartotinai savo draugams pareiškė:

„Visa, kas pasaulyje yra padaryta gero po Kristaus atėjimo ir visa, kas bus daroma ateityje, buvo ir bus krikščionybės nuopelnas".

1937 m. rašytame jo testamente jis vėl pažymėjo:

„Gilūs tyrinėjimai vedė mane kaskart arčiau prie katalikybės, kurioje aš regiu tobulą žydų tautos vilčių išsipildymą. Aš būčiau atsivertęs, jei nuo seniau nebūčiau pastebėjęs kylant pasaulyje baisios antisemitizmo audros. Norėjau pasilikti tarp tų, kurie rytoj bus persekiojami".

KO AŠ NORIU IŠ ATEITININKU

ALDONA GILYTĖ

(Rašinys, C. Vald. Konkurse laimėjęs 2. premij. Rašinio autorė jau yra išvykusi į Angliją).

Dvidešimto amžiaus pradžioje lietuviai inteligentai, studijuoją Rusijos universitetuose, užsikrėtė ateizmu. Ši negerovė sparčiai plėtėsi. Tai pastebėjęs A. Dambrauskas-Jakštas įsteigė prie „Draugijos" žurnalo priedą besimokančiam jaunimui — „Ateitį". Apie šį laikraštį susispietė katalikų studentų būrelis, davęs pradžią at-kų organizacijai. Ateitininkai ypač kovojo su ano meto materializmu, laisvamanybe ir kėlė tautišką lietuvių dvasią.

Panašiose sąlygose atsidūrė po 37 m. jaunesnioji at-kijos karta.

Karas lietuvių tautą išblaškė po įvairias šalis. Didelė dalis inteligentijos atsidūrė nesvetingoje Vokietijoje. Vargingas stovyklinis gyvenimas, painus: vakarų moralė daro blogos įtakos suaugusiems, ypatingai jaunimui. Pilkas, be pragiedrulių gyvenimas tiesiog slopina jaunimo dvasią, neparodydamas šviesesnio pavyzdžio. Žmonių siekimai koncentruojasi ties maisto ir pragyvenimo klausimais. Tokiose sąlygose sunku išlaikyti nepalūžusią dvasią.

At-kų organizacija, vėl atsikūrusi tremtyje, turi svarbių uždavinių. Ji privalo būti ta globojanti ranka, kuri nesugadinta, nepalūžusi nuo svetimųjų blogos įtakos, išsaugojusi religiją ir tautiškumą, jaunimą gražintų Lietuvai. Šito aš ir noriu iš ateitininkų.

Be religijos išlaikymo, kas visiems aišku, vienas iš svarbiausių tremtyje esančių at-kų uždavinių — palaikyti gyvą tautinę sąmonę ir patrijotiškumą. Visa jau yra iš lietuvių atimta: ir turtas, ir valstybė; liko tik senolių religija ir tautiškumas. Jei tų brangenybių neišsaugosime, tai atgimstančiai Lietuvai nieko negalėsime duoti ir neturėsime teisės dalyvauti jos atkūrimo darbe.

Dar Nepriklausomos Lietuvos laikais buvo pastebėta, kad gražiausios mūsų tautos tradicijos ėmė nykti. Jų vieton palengva skverbėsi naujį papročiai iš rytų, o ypač iš vakarų. Žmonės, norėdami pavyti vakarų Europos civilizaciją, pradėjo užmiršti, apleisti mūsų protėvių didžiausią palikimą — tradicijas. Taigi, šioje srityje at-kui plati veikimo erdvė. Jis turi stengtis užrašinėti senąsias liaudies dainas, pasakas, padavimus, nes žmonės, kurie jas moka, palengva išsiskiria iš mūsų tarpo ir nesugražinamai nusineša tą didelį turtą į kapą.

At-kiją turi pati pirmoji išbraukti iš dainų įvairius svetimųjų šlagerius, kurie visiškai neatitinka lietuvio sielos. Argi mes patys turėtume niekinti savo gražias dainas, kuomet jomis taip žavisi svetimšaliai: Goethe, Herderis ir kiti? Svetimom plunksnom neapsidangstysim ir svetimom dainom nieko nesužavėsim. Gyvenamasis laikas labai liūdnas, todėl savo sielos praskaidrinimui jaunimas turi dainuoti. Daina guodė lietuvį sunkioje baudžiavoje, ji turi guosti ir dabar.

Galimas dalykas, kad lietuvių tautos daliai, esančiai Vokietijoje, kol galės grįžti tėvynėn, reikės išvažiuoti užjūrin. Ir kas tuomet palaikys gyvą mūsų tautiškumą, jei ne senieji papročiai: bendras kūčių valgymas, bendra malda ir t. t. Jei lietuvis, kad ir kažin kur jis būtų, neužmirštų dainų, papročių, tai jis niekada nenutautės, nors grįžimo tėviškėn ir ilgai tektų laukti.

Stud. at-kai žiemos stovykloje Hohenschwangau. Vidury matosi: VLIKO pirm. kun. prof. M. Krupavičius, Vykd. Tarybos narys prof. J. Brazaitis, Federacijos vado p. e. prof. dr. A. Maceina, Federacijos dvasios vadas kun. prof. Gutauskas ir kt.
Nuotr. V. Anykščio

J. Pr. šv. Sosto Delegatas kan. F. Kapočius Schwäbisch Gmünd moksl. at-kų tarpe.

Kitas svarbus at-kijos uždavinys efektingiau įgyvendinti, realizuoti savo idėjas. At-kai negali vien tik žodžiais gėrėtis Kristaus mokslu, bet turi stengtis jį įgyvendinti. Kiekviena idėja, kad kažin kaip graži, jei ji neįkūnyta darbais, yra tuščiažiedė. At-kų tikslas savo kilniąsias idėjas paskleisti kuo plačiausiai visuomenėje. Tačiau reforma tik tuomet sėkminga, kuomet ji pradedema nuo savęs. Pirmiausia at-kai mokykloje ir visuomenėje solidarūs ir tolerantingi ypač su kitokių įsitikinimų ar tikybų žmonėmis, nes tik meile ir draugiškumu galima palenkti savo pusėn. At-kas su visais elgiasi draugiškai mokykloje ir už jos ribų. Draugiškumas ir Kristaus meilė turi būti stiprausiais sąitais, kurie sujungtų visus at-kus. Visa at-kija yra vieno Tėvo dvasiniai vaikai, vienos idėjos sekėjai, todėl tarpusavy visus tejungia gili artimo meilė ir draugiškumas.

Tik tvirti viduje at-kai galės daug pasidarbuoti viešame gyvenime. Daug šeimų yra palikę sužalotų ir labai skursta. Negeresnis likimas yra ir senelių ar ligonių, kurie vieni, be artimųjų, čionai gyvena. At-kas turi būti pirmasis, kuris ištiestų šiems savo nelaimingiesiems pagalbos ranką. Nors tie darbeliai ir maži būtų, bet turėtų didelės reikšmės. Vargstantieji pamatytų, kad jie nėra visiškai apleisti ir pamiršti, kad yra dar širdžių, kurios jais rūpinasi. Tai suteiktų jiems paguodos, moralinės paramos ir keletą valandėlių džiaugsmo. Taip stiprinsime lietuvių tautos vienybę, kad ji pajėgtų iškęsti ir sunkiausius ateities bandymus.

At-kija turi visa širdimi įsijungti į socialinį darbą, nes tai gyvybinis klausimas, egzistencijos pagrindas. Visos, kad ir kilniausios, idėjos neįkūnytos greitai miršta. Kristaus idėją reikia nešti į gyvenimą kaip saulę, kuri apšviestų klaikiausius žmonių kelius.

Ankstyvesnioji inteligentijos karta palaipsniui padeda vadovaujamąjį darbą jaunimui, kuris turi tam tinkamai pasiruošti. Ant jaunimo pečių guli praeities skriaudų atitaisymas, o taip pat jais reikia papildyti praretėjusias kultūros darbininkų eiles. At-kija privalo suprasti šio reikalo svarbumą, kad savo narius galėtų išugdyti pilnutiniais žmonėmis, tinkančiais dirbti bet kokį visuomeninį darbą. At-kai turi tapti asmenybėmis. Asmenybė yra žmogus, kurio viduje pilnutinė harmonija tarp proto, jausmų ir valios. Tokio žmogaus elgesys visur ir visuomet turi būti pastovus, savarankiškas, apsisprendęs. Jokios pašalinės įtakos negali paveikti didžiųjų idealų — tikėjimo, tautiškumo ir humaniškumo. Tvirtas žmogus turi tikėti savo idealais, kad galėtų ir kitiems juos skelbti. Jis yra pavyždžiu visiems kitiems. Ideologinis nusistatymas turi pasirodyti darbais. Stipri, nepalenkiama valia —, neatskiriama asmenybės dalis. Norint tapti asmenybe, nereikia vengti kovos, nes tik kovoje ir kančiose subręstama.

Kiekvienam at-kui reikia mokėti vadovauti, o taip pat, reikalui esant, viešai kalbėti, pirmininkauti. Šie abu dalykai atsiekiami tik nuolatiniu lavinimusi, todėl at-kas turi aktyviai dalyvauti susirinkimuose. Užsidaryti mažo ratelio veikime nenaudinga. Taip pat svarbu ruošti minėjimus, pasirodymus ir juose veikliai dalyvauti, nes tai labai lavina jaunuolį ir paruošia jį ateities veikimui.

Šis karas ypatingai palietė žmonių moralę, kuri sunkiau atstatoma negu sugriauti miestai. Žmogaus kilnieji jausmai visiškai nuvertinti, o visuomenės pagrindai — šeimos idealai palūžę arba netinkamai suprantami. Valstybės, kurios neatkreipia ypatingo dėmesio į šeimą, ją paverčia tik žemų polinkių patenkinimo priemone — susilaukia visiško tautos dvasios sumenkejimo. Tai puikiai įrodo Sovietų Rusija, kur vaikai net tėvus išduoda. Nuo ateities šeimos priklausys ne tik mūsų tautos, bet ir žmonijos likimas. Maža lietuvių tauta privalo išlaikyti šeimą atitinkamoje pagarboje, nes nuo to priklausys ateitis. Tremties gyvenime atsiradusios šeimų negerovės turi būti su šaknimis išrautos iš lietuvių tarpo. Visu rimtumu tai įvertina at-kai, kurie ateityje galvoja sukurti šeimas, ugdo savyje kilnų šio ryšio ir pareigų supratimą. Šeima, kurios karalius Kristus — laimingiausia.

Dabartinis laikas reikalauja, kad at-kija gyvai reaguotų į įvairius gyvenimo reiškinius. O svarbiausia savo idealus reikia pavesti tikrove, juos realizuojant darbais, nes tik tuomet bus pasiektas tikslas ir pateisintas pats organizacijos egzistavimas.

Blombergo Liet. Gimn. VIII kl.

PUBLIUS
OVIDIUS
NASO

METAMORFOZĖS

PUBLIUS OVIDIUS NASO gimė 43 m. pr. Kr., mirė 16 m. po Kr. Čia duodama jo žymiausio veikalo „Metamorphoseon“ pradžia. „Pasikeitimai“ yra padavimų rinkinys apie pasaulio sukūrimą ir pirmuosius amžius. Šis veikalas kaip tik yra einamas ir nagrinėjamas septintojoj gimn. klasėje. **Vertėjas**

ĮŽANGA

Aš rengiuos apdainuoti į kūnus naujus pakeistąsias
formas. O dievai, mano pradžiai būkit palankūs, —
jūs gi pakeitėt jas, — tad dabar išveskite giesmę
nuo pirmosios pasaulio pradžios iki manojo laiko.

Liber primus
PASAULIO SUTVĖRIMAS
Pirmykštis chaosas

Jūra ir žemė, pirmiau, ir dangus, kuris visa pridengia,
vienas pasauly visam prigimties vaizdas tebuvo.
Jį chaosu vadino, masė šiurkšti netvarkinga,
vien tik sustingus sunkybė, į vieną kūną sulipę
neharmoningi pradai daiktų visur išskaidytų.
Dar ligi šiol pasaulio neapšvietė jokis Titanas,[1])
nei mėnuliui jaunam ragų[2]) nesuteikė Febė,[3])
žemė, oro apsupta pačiu savo svoriu
lygsvaroj dar nesilaikė, nei rankom žemės pakrančių,
tolimųjų neglamonėjo Amfitritė.[4])
Ten, kur buvo žemė, ten pat ir jūra ir oras.
Ir kaip žemė netiko stovėti, taip jūros plaukyti.
Orui trūko šviesos, daiktams gi formų savųjų.
Priešinos vieni kitiems, nes tame pačiame elemente
šaltis su šilima kovojo, drėgmė su sausybe,
minkšti daiktai su kietais, besvoriai — su sunkenybėm.

Dievas atskiria elementus

Dievas ir geresnė gamta šią kovą nutraukė,
žemę atskirdami nuo dangaus, o jūrą nuo žemės;
eterį tyrą atskyrė nuo sluogsnio tirštojo oro.
Tuos dalykus sutvarkė, iš krūvos tamsiosios išskyrę,
Paskirai, kur reikiant, taikingoj vienybėj sujungė.
Aukšto dangaus galybė ugninė[5]) besvorė sušvito,
ir kalnyno viršūnėj vietą sau pasirinko.
Lengvumu ir vieta artimiausias prie jos yra oras;
žemė už juos tirštesnė kietuosius savin elementus
suėmė ir dėl svorio pati sukietėjo; vanduo gi
išsiliejęs aplinkui, pasaulį visą apsupo.
Kai šitaip sutvarkytą dalimis chaosą suskaidė
vienas iš dievų ir dalims jo tvarką nustatė,
žemę pradžioj, kad būt iš visur apvali ji,
suvyniojo, pavidalą didžio pasaulio suteikdams.
Paliepė jūroms po to išsilieti ir vėjams greitiesiems
kelti bangas ir pakraščius žemės aplinkui apsupti.
Dar pripildė versmes ir ežerus, pelkes didžiąsias,
Tekančiom upėms žemyn išrėžė krantus kreivuosius.
Iš dalies pačion žemėn upės vienur susigėrė,
o kitur į jūras subėgo, laisvesnio beribio
vandenyno pakrantes skalauja, bet ne pakraščius upės.
Liepė taip pat laukams išsitęsti, o slėniams nuslūgti,
lapais puoštis miškams, uolingiems kalnams pasikelti.

Išvertė A. P. BAGDONAS

LIETUVIŲ KULTŪRA VAISKIAUSIAI PASIRODYS PER JŲ MOTERIS.

TUMAS — VAIŽGANTAS

PASISAKYK, KAIP TU APSEINI SU SAVO MOTERIMIS, AŠ PASAKYSIU, KOKIOS TU ESI KULTŪROS.

TUMAS — VAIŽGANTAS

MICHAIL MICHAILOVIČ ZOŠČENKO

ŠUNS UOSLĖ

MICHAIL MICHAILOVIC ZOŠČENKO, gimęs 1895m. Petersburge,

yra vienas talentingiausių šių dienų rusų rašytojų. Jo trumpos, jumoristinės apysakaitės iš porevoliucinės Rusijos miesčionijos ir smulkiųjų tarnautojų gyvenimo yra išverstos į daugelį kalbų. (Lietuvių kalba apysakų rinkinys „Paskutinis ponas").

Amžina Zoščenko tema — dabarties žmogus. Apiplėštas, nuskurdintas, diktatūrų nuasmenintas ir nustumtas į primityvias gyvenimo sąlygas, žmogus, iš kurio galima tik juoktis ir kurio galima tik gailėtis. Todėl Žoščenko vyriausi veikėjai, nežiūrint jų jumoristino traktavimo, palieka dažniausiai graudų įspūdį.

Pirkliui Jeremiejui Babkinui kažkas nudžiovė apsiaustą.

Puikus buvo apsiaustas. Kailinis.

Tiesiog širdį spaudžia, piliečiai, — skundėsi Babkinas, — tiesiog apmaudas ima, pagalvojus. Nepagailėsiu išlaidų, o vagį iš žemės iškasiu.

Na, ir iškvietė Babkinas seklį. Atvyko, žinote, toks tipelis, šunį vedinas. Jis dar nieko, bet tas jo šuo... Net šiurpas nukrečia, pažvelgus: toks, žinote, dryžuotas rudis. Akys žaižaruoja, snukis kreivas...

Paleido agentas tą savo šunį ties pirklio durimis, tarė „sa" ir pasitraukė.

Pauostė šuo orą, išmatavo akimis minią (žmonės, suprantama, susirinko kieme pasižiūrėti) ir staiga, nei iš šio nei iš to, sėlina prie senutės Teklės iš 5 numerio. Prieina taip visiškai arti ir uosto sijono pažemius.

Senutė į šalį. Šuo paskui ją. Senutė į minią. Šuo už sijono. Sučiupo ir nepaleidžia.

Puolė moterėlė prieš agentą ant kelių.

— Įkliuvau — sako, — nesiginu. Viskas stovi pas mane vonioje. Ir rūgštis, ir kibirai, ir aparatas. Veskit mane nuovadon.

Aiktelejo minia iš nustebimo.

— O apsiaustas? — klausia.

— Dėl apsiausto, — dejuoja senutė, — nieko nežinau ir numanyti nenumanau. O visa kita vonioj. Uždarykit mane.

Senutę išvedė.

Vėl paėmė agentas savo šunį, vėl atvedė prie durų, vėl tarė „sa" ir pasitraukė.

Dar kartą pervedė šuo akimis minią, pauostė orą ir staiga artinasi prie namų administratoriaus.

Pabalo administratorius. Virpa visas.

— Riškit, — šaukia, — mane, žmonės gerieji, garbingieji piliečiai. Aš surinkau iš jūsų pinigus už vandenį ir visus juos prašvilpiau.

Minia, žinoma, puolė administratorių. Šūkauja, riša. O tas prakeiktas šunpalaikis, žiūrėk, jau susirado septinto numerio pilietį ir taršo tam kelnes.

Argi ne beviltiškai graudų įspūdį palieka ir tie pilki tarybiniai piliečiai, kurie baimingai puola prieš šunį ir prisipažįsta esą kalti, vos tik jam prisiartinus („Šuns uoslė")? Baimė, netikrumas, kaltės pajautimas — tai tarybinio žmogaus kasdieninė buitis. Zoščenko yra per didelis, kad pro ją galėtų praeiti tylomis. Jis juokiasi iš tų nusigandusių ir virpančių ties šuns kojomis žmonių, bet jis ir gailisi jų, nes juk ne dėl savo kaltės jie pavirto tokiomis kreatūromis.

Tą užuojautą kenčiančiam tarybinės Rusijos žmogui, tas ašaras pro juoką galima įžiūrėti visoje Zoščenko kūryboje. Dėl jų jis ir savo valdovų, Kremliaus viešpačių, malonę prarado. **Vertėjas**

Išsigando žmogus, puolė prieš minią.

— Esu kaltas, — kūkčioja, — esu kaltas. Aš darbo knygelėje metus padirbau. Man, sako, tokiam drimeliui, reikėtų dabar armijoj tarnauti ir tėvynę ginti. O aš gyvenu septintam numery ir elektros energija bei kitokiais komunaliniais patogumais naudojuos. Imkite mane.

Žmonės kažkaip bailiai ėmė žvalgytis.

— Kas čia per raganius šuo, — galvoja. O ir pirklys Jeremiejus Babkinas taip pat nerimsta.

Tik mirksi akimis, tik dairosi. Pagaliau išsitraukia piniginę ir kiša agentui.

— Veskis, — sako, — tą šunį skardžiais. Tegu žūva ir tas apsiaustas. Bala jo nematė . . .

Bet rudis jau čia pat. Spokso į pirklį ir uodega vizgina.

Sumišo Babkinas. Mėgina trauktis. O šuo neatleidžia. Seka ir kaliošus uosto.

Sumiksėjo kažką panosėj pirklys ir:

— Na, — sako, — Dievo valia, jeigu taip. Prisipažįstu. Aš esu tikras šunsnukis ir apgavikas. Ir apsiaustas, tai, sako, broliai, visiškai, ne mano. Tą apsiaustą aš buvau iš savo giminaičio nukniaukęs . . .

Žmonės tuoj metėsi į šalis. Ėmė skirstytis.

O nevidonas šuo jau nei oro neuosto. Sugriebė dar du ar tris, kurie arčiau buvo, ir nepaleidžia.

Prisipažino ir tie. Vienas, pasirodo, kortomis valdiškus pinigus pralošęs, kitas pačiutei pagaikščiu sudrožęs, trečias vėl . . . net pakartoti koktu . . .

Išsigandę žmonės išbėgiojo. Kiemas tuščias. Liko tik šuo ir agentas.

Staiga prieina šuo prie agento ir vizgina uodega, Išbalo agentas ir puolė prieš šunį.

— Plėšykit, — sako, — mane, pilieti, draskykit, mane. Aš jūsų išlaikymui gaunu iš viso tris červonsus, o jums tik vieną sunaudoju. Du lieka man . . .

Kas toliau įvyko — nežinau. Aš taip pat turėjau nešti kailį. **Vertė A. M.**

Skyrių veda L. DAMBRIŪNAS

LAIKO LYČIŲ VARTOJIMAS.

Gramatikos vadovėliuose sakoma, kad kalbėdami apie dabartį, vartojame esamąjį laiką, kalbėdami apie praeitį — būtąjį laiką, ir kalbėdami apie ateitį — būsimąjį laiką. Tiksliau kalbant, dabarties, praeities ir ateities įvykius arba dabartyje, praeityje ir ateityje vykstantį veiksmą reiškiame esamojo, būtojo ir būsimojo laiko lytimis. Praeityje pasikartojantį veiksmą reiškiame būtojo dažninio laiko lytimis. Taigi turime šias laikų lytis: **dirba, dirbo, dirbdavo, dirbs.**

Tai yra pagrindinė šių lyčių funkcija arba pagrindinė jų reikšmė. Bet šios lytys turi ir šalutinių reikšmių, apie kurias vadovėliuose nėra kalbama, bet su kuriomis labai pravartu susipažinti. Šalutinės laiko lyčių reikšmės pažįstamos ne iš pačių tų lyčių, bet iš viso sakinio, iš konteksto. Tų šalutinių reikšmių gali būti įvairių. Apie svarbesnes jų čia ir pakalbėsime.

1. Esamojo laiko lyčių šalutinės reikšmės:

a) Esamojo laiko lytys reiškia **absoliutinį laiką.** T. y. šiomis lytimis reiškiame veiksmą, vykstantį visuomet — ir praeity, ir dabarty, ir ateity, pvz: auksas ir purve **žiba,** žemė **sukasi** aplink saulę. Nors čia esam. laiko lytys vartojamos **žiba, sukasi,** bet jos čia reiškia veiksmą ar stovį, vykstantį ne tik dabartyje, bet ir vykusį praeityje ir vyksiantį ateityje. Auksas visada žiba, t. y. žibėjo, žiba ir žibės. Tokių veiksmažodžių randame patarlėse ar sakiniuose, kuriais pasakome nuolatinius gamtos reiškinius arba bendras tiesas.

Čia galima priskirti sakinius, kurių veiksmažodžiai reiškia veiksmą, vykstantį ne absoliučiai visuomet, bet tam tikrais laikotarpiais. Prie tokių sakinių galima pridėti žodžius **paprastai, dažnai, kartais** ir p. Dažnai tokie žodžiai jau būna pačiuose sakiniuose. Pvz. Vieni tą kalnelį **vadina** Milžinkapiu, kiti šmėklų kalnu (Krėvė). Kartais žąsiukams beturlijant į nosį **įlenda** kumeldėlės (Vaižg.). Matėte, kas **darosi** per vestuves? Du **tuokiasi,** o kelios dešimtys **siunta** (Vaižg.). Pabrauktos čia lytys reiškia veiksmą, vykstantį ne šiuo kalbamuoju metu, bet tik kai kada. Vadinas, veiksmas čia yra dažniau ar rečiau pasikartojantis.

b) Esam. laiko lytys reiškia **galimybę.**

Pvz. Trečią sodžiaus būrį darė bernai ir mergos. Destis, kurie jau **papjauna, paaria,** žlugtą **pavelėja** (Vaižg.). Čia pabraukti žodžiai reiškia ne dabartyje arba visuomet vykstantį veiksmą, bet tik veiksmo galimybę. **Papjauna, paaria, pavelėja** nereiškia, kad dabar ar visuomet kas tuos veiksmus atlieka, bet kad tuos veiksmus gali atlikti. Tas pat patarlėje: Šimtas uodų kumelę **papjauna** = gali papjauti.

c) Esam. laiko lytys reiškia **būtąjį laiką** (praesens historicum).

Dažnai praeities įvykius, praeityje vykusį veiksmą, reiškiame esamojo laiko lytimis. Pvz. Išginė Mildutė į lauką (karvytę) ir **vaikščioja** verkdama. Ir **prakalba** jos pasoginė karvytė. Priėjęs daržus, Petriukas pasikopėjo ant tvoros ir **dairosi,** kur toji prakeikta kiaulė (Krėvė). Šiuose dviejuose sakiniuose nors ir kalbama tik apie praeities įvykius (kas yra jau įvykę praeity), bet kai kurie veiksmai reiškiami esamojo laiko lytimis: **vaikščioja** (= vaikščiojo), **prakalba** (= prakalbėjo), **dairosi** (= dairėsi). Dažnai šios esamojo laiko lytys vartojamos pasakojant istorinius (praeities) įvykius, iš čia ir lotyniškas pavadinimas preasens historicum — esamasis istorinis laikas. Šiuo atveju vartojamos esam. laiko lytys suteikia pasakojimui daugiau vaizdingumo, gyvumo.

d) Esamojo laiko lytys reiškia **būsimąjį laiką** (praesens propheticum).

Esam. laiko lytimis galima reikšti ir būsimąjį veiksmą, t. y. veiksmą, įvyksiantį ateity. Pvz. Aš tik valščiui pamokėsiu, šio to nusipirksiu ir vėl **grįžtu** namo (Krėvė). Kai tik viską susivešime, tai kokį sekmadienį tik pokšt ir **paprašau** pas save svečių (V. Ramonas). Čia esam. laiko lytys **grįžtu, paprašau** reiškia būsim. laiką, taigi atstoja lytis **grįšiu, paprašysiu.** Esam. laiko lytys čia kalbai suteikia irgi daugiau vaizdingumo.

Apysakose ryškesniam vaizdui sukelti kartais tos esam. laiko lytys gana plačiai vartojamos. Pvz. Taip, šįmet javai klėty netilps. Kad tik per javų valymą būtų palanki atmosfera. O tada palaukit. **Užeinu** pas laikrodininką, **nuperku** porą dėžučių, kur vidury baltu šilku iškloja... **Atvažiuoja** svečių. Pavalgė. Atnešė arbatą... Kas čia? **Žiūri** Verbylienė, **žiūri** Čepulienė, nuovados padėjėjo žmona **išpučia** akis, **šnibždasi** agronomo žmona su ponia bulmistriene... Kad tu kur gagą! Sidabriniai šaukščiukai! Tai tau ir kaimo sermėga (V. Ramonas).

2. Būtojo k. laiko lyčių šalutinės reikšmės.

a) Būt. laiko lytys reiškia **absoliutinį laiką.** Pvz. Kelintas vaikas savo tėvus **maitino (Patarlė).** Čia tinka ir šis pavyzdzs iš Vaižganto pasakojimo apie linų paruošimą drobės audimui: Kai linų, **prisirovei** ir galvenas **nušukavai,** — tai tik **pradėjai** lino darbų nuobodį. Dabar vežies juos atgal laukan. Prisikasi linamarkų... **Supuvo** spalis, **išmėginai** jį per kelis kartus, kad jau lūžta, kelki kaip tik tinkamu laiku... Pabrauktosios būtojo laiko lytys čia reiškia ne konkrečius praeities įvykius, ne veiksmą, įvykusį praeityje, bet veiksmą vykstantį visuomet ar galintį vykti visuomet. Palyginkime su esam. absoliutiniu laiku.

b) Būt. laiko lytys reiškia **galimybę.** Pvz. Jis (bėrasai) dar gerai **paėdė,** tai ne tik nebūdavo perkareęs, bet visados pilnais šonais (Vaižg.). Viską atims, sakysim, o tą geltoną pinigėlį užkasi tokioj vietoj, kur joks šuvą, jokia mongoliška akis neras. Jei vargas, **atsikasei** truputį (V. Ramonas). Čia būtojo laiko lytys **paėdė, atsikasei** reiškia ne būtojo laiko įvykius, bet galimybę; **paėdė** = galėjo paėsti, atsikasei = gali atsikasti. Palyginkime 1 b) pavyzdžius.

c) Būt. kartinio laiko lytys eina pakaitomis su būtojo dažninio laiko lytimis.

Būtojo kartinio laiko lytimis paprastai reiškiame praeityje trukusį, nuolatinį, nepertrauktą veiksmą, jei, žinoma, yra eigos veikslo. Būtojo dažninio laiko lytimis reiškiame praeityje pasikartojantį veiksmą. Tai gerai matyti iš šio pavyzdžio: Paskui jis labai **mylėjo** savo mažą seserį Onutę. Jis **tupėdavo** prie jos lopšelio, **supdavo** ir, jei mergytė **pravirkdavo**, jisai **švilpiniuodavo** ir **čiulpsėdavo,** kol ji **pralinksmėdavo** (Vaičiul.). **Mylėjo** reiškia nuolat, be pertraukos trukusį veiksmą, o **tupėdavo, supdavo** ir k. praeityje pasikartojantį, nes mylėjimas truko visą laiką o tupėjimas, supimas vyko tik kai kada, ne nuolatos.

Bet kartais ir toks nenuolatinis veiksmas reiškiamas būtojo kartinio laiko lytimis, kurių vietoj tiktų ir būt. dažninio laiko lytys. Pvz. Ir visi jį, patį mažąjį, labai mylėjo ir lepino. Tik vienas tėvelis jo niekados **nemylavo, nebučiavo,** su juo vaikiškai **nežaidė.** Labai gerai, jei kartais ant kelių **pasisodino** (Vaižg.).

3. Būsimojo laiko lyčių šalutinės reikšmės.

a) Būsim laiko lytys reiškia **absoliutinį laiką.** Pvz. Vilku **nearsi,** lokiu **neakėsi. Pažinsi** draugą nelaimėje (Patarlės). Plg. absoliutinį laiką, reiškiamą esamojo ir būtojo laiko lytimis.

b) Būsim. laiko lytys reiškia **galimybę.** Pvz. Medus tokis daiktas, kad daugel jo **nesuvalgysi** (Krėvė). Aš neturiu širdies karvei pjauti. Kiaulę bežviegiant dar **nudursiu,** bet karvutę... (V. Ramonas). To gi mažu mokslu **nepasieksi:** reikia ir universiteto (Vaižg.). Čia lytys **nesuvalgysi, nudursiu, nepasieksi:** reiškia: negalima suvalgyti, galiu nudurti, negalima pasiekti. Vadinasi, tos lytys reiškia ne būsimąjį veiksmą, t. y. galėjimą veiksmą atlikti. Plg. galimybę, reiškiamą esamojo ir būtojo laiko lytimis.

c) Būsimojo laiko lytys reiškia **esamąjį laiką** Pvz. Ar sveika tik **nebūsi** pelėda? (Vaičiul.) O iš kurgi žmogelis **būsi?** Ar ne iš Traškūnų? (Krėvė) Ar jau, ponytėle, **būsi skaičiusi** šituos numerius? (Vaižg.) Bepigu būti negobšiam, kai turi trisdešimt hektarų. Bepigu būti išmintingam. Vargas žmogų sukvailina. Štai ką **pasakysiu** (V. Ramonas). Pabrauktomis būsim. laiko lytimis iš tikrųjų reiškiame ne ateities, bet dabarties įvykius ar stovius, t. y. dabartyje vykstantį veiksmą arba dabarties stovį. Jų vietoj galima vartoti ir atitinkamas esamojo laiko lytis.

d) Būsim. laiko lytys reiškia **būtąjį kartinį ar dažninį laiką.**

Pvz. Persižegnojo vargšė ir kadgi **puls** iš pat šelmens ant pliko pado, stačiai budeliams po kojų (Vaižg.). Įbėgo, susitraukė kertėje prie pečiaus — ir kad **pravirks,** kad **sutriūbaus,** net širdį vėrė besiklausant (Vaičiul.).

Padirbės, padirbės ir stovi (Vaižg.). Visų ir ten nupjauta ir čia nupjauta, tik jos vienos rėželiai visur tęsiasi kaip išskirti...; kai **pažiūrės,** širdį taip ir suskauda (Krėvė).

Pirmuose dviejuose pavyzdžiuose būsimojo laiko lyčių **puls, pravirks, sustriūbaus** vietoje galėtume įstatyti būtojo kartinio laiko lytis, o kituose pavyzdžiuose **padirbės, pažiūrės** reiškia praeity pasikartojantį veiksmą — padirbėdavo, pažiūrėdavo.

Aplamai laiko lytys šalutinėmis reikšmėmis suteikia sakiniui specifinės reikšmės ir padaro pačią kalbą gyvesnę bei vaizdingesnę. Dėl to kartais pasitaiko, kad net viename sakiny pavartojamos visų laikų lytys. Pvz. **Reikėjo** bjaurybę (ožį) pririšti, nes taip **išdyko** jisai, kad, **būdavo, atsistoja** vidury vieškelio ir **laukia,** kas pasirodys (Vaičiul.).

KADA VARTOJAMAS VEIKSMAŽODIS RASTIS?

Veiksmažodį **rastis** vartojame paprastai tada, kai kalbame apie daiktą kuris buvo prapuolęs ar kurio visai dar nebuvo, pvz. vandens rūsy **atsirado,** uogų miške **atsiranda** ir p.

Bet jeigu kalbame apie daiktus, kurie nebuvo prapuolę arba kurie visą laiką kur yra, tai negalima nė sakyti, kad jie **randasi.**

Dėl to reikia sakyti: mano drabužiai **yra** spintoje, bet negalima sakyti: mano drabužiai **randasi** spintoje. L.T.B. kartotekoje **yra (ne randasi)** dokumentai, adresai ir k.

Randasi šiuose sakiniuose pradėta vartoti pagal svetimus pavyzdžius, pvz. vok. **sich befinden,** rus. **nachoditsja** ir k.

KĄ REIŠKIA IŠ ŠAUKTI?

Sakoma: nešauk, vilką iš girios **iššauksi.**

Mūsų spaudoj tas žodis pradedamas vartoti daug plačiau ir, reikia pasakyti, dažnai ten, kur jis visai nereikalingas ar net visai netinka, pvz. Pasklidę gandai **iššaukė** karštligę; Pakrikę nervai ir padidėjęs jautrumas **iššaukia** tikėjimą gandais; Kurios priežastys **iššaukė** nutraukti derybas?

Šiuose sakiniuose geriau tiktų kiti veiksmažodžiai, pvz. pirmame sakiny **sukėlė,** paskutiniame — **privertė** ir p.

Panašiuose sakiniuose **iššaukti** dažniausiai netinka, nes jis čia pagal svetimą pavyzdį vartojamas, plg. vok. **hervorrufen,** lenk. **wywolac** ir p.

Mūsų JAUNIESIEMS

Brangūs Jaunieji!

„Ateityje“ įvedame Jūsų skyrelį, nes žinome, jog savas kamputis visuomet malonu turėti. Iš kitos pusės, tai darome pasitikėdami Jumis, kad Jūs šį skyrelį ir užpildysite savo gausiais raštais. Kviečiame Jaunųjų skyriun rašyti ne tik ateitininkus, bet visus, kurie geba plunksnos nusitverti. Juk ar nemalonu bus, gavus kitą „Ateities“ numerį, greta sėdinčiam draugui ar draugei parodyti kokį nors straipsnelį ar eilėraštį ir į ausį tyliai prisipažinti: „Tai aš parašiau“. Skyrelio įdomumas tik nuo Jūsų pačių tepriklauso. Taigi — už plunksnos.

Laukianti Jūsų raštų

Redakcija

TELEGRAFAS

D. STANIŠKIS

Gyveno kartą senelė, našlė, su sūnumi. Senelė buvo sulinkus, dryžuotu sijonu ir neperdaug išmintinga moterėlė. Sūnus, juodbruvis vyrukas, baigė 18 metus. Protu irgi nedidelis tebuvo. Sako, baigęs kelis skyrius. Atsitiko taip, kad šaukė vyrus į karą. Turėjo ir jos sūnelis palikti bobulės namelius: išėjo nabagas apraudotas, ašaromis aplaistytas.

Praėjo keliolika mėnesių. Senelė negavo jokios žinelės. Sako, kam tas telegrafas, jei nieko nesako. Kaimynai ją ramino ir aiškino, kad artimiausia telegrafo stotis yra sugadinta.

Bet vieną dieną atėjo gandas. Iš kur atėjo? Aišku, kad iš kaimynės. Ta kaimynė sakanti, kad renka įvairius drabužius, avalynę ir veža kareiviams į frontą. Dabar, senukė mano sau, tai aprūpinsiu savo sūnelį. Bet vėliau galvoja: ką ta, sako, valdžia nuveš. Greičiau jie patys apsiaus. Ir sumanė bobutė sūnui skirtus batus telegrafu nusiųsti. Išsirengė senelė į kelionę. Į stotį ji nėjo, nes bijojo valdžios .Dar atims batus. O ką aš sūneliui nusiųsiu? Be to ir kelionė labai ilga. Ji ėjo palei plentą, kur buvo nutiesta telegrafo linija. Buvo tik apie 17 km. Kelionė buvo nemaža, bet sūneliui batų reikia. Pasiėmė su savim vieną kaimyną ir iškeliavo. Kai atėjo prie plento, žiūri: tik siūbuoja baisiausios grandinės ant stulpų sukabinėtos! O stulpai, stulpai! Tur būt, iki namų užtektų. Kaimynas, atrodo, buvo kiek išmintingesnis vyras. Susitaisė kažinkokias kopetaites iš berželių, įsirioglino į telegrafo stulpą ir triguba grandine šiaip taip pritvirtino didžiuosius sūnelio batus. Į vidurį dar įdėjo raštą, kuriame didelėmis raidėmis buvo štai kas parašyta: „Mano mieliausiam Kaziukui buvę tėtuko batai. Sūneli, greitai marš namo. Tau liepia motina. Neklausyk jokių germanų, bet mamos“. Ir dar buvo pridetas toks raštelis: „Jūs vagys, nevokit mano sūnaus batų, nes jis turi šautuvą ir kai sugrįš, jus visus iššaudys“. Truputį papūtė vėjas. Staiga, kad pradės senutė džiūgaut: „Žiūrėk, kaimynėli, jau kruta.Žiurėk, tuoj važiuos į frontą. Vaje, vaje kai greitai. Tik tur būt, reikia nežiūrėt, tik tada važiuos“. Kaimynui dingtelėjo į galvą: tur būt, truputį pamišo bobolė besidžiaugdama. Bet šito jis neprasitarė. Taip pakabinę batus, sugrįžo namo.

Batai ant stulpų kabėjo neilgai. Po poros savaičių grįžo iš fronto senutės sūnus. Ta kuopa apsinakvojo pakely. Pasistatė palapines ir rengėsi gulti. Kitos kariuomenės dalys taisė telegrafą, ir betraukinėdami vielas, nukrėtė batus tiesiai Kaziui ant galvos. Jam guzą užstatė neblogą, bet ką tai reiškia jaunam vyrui. Be tik batus gavo.

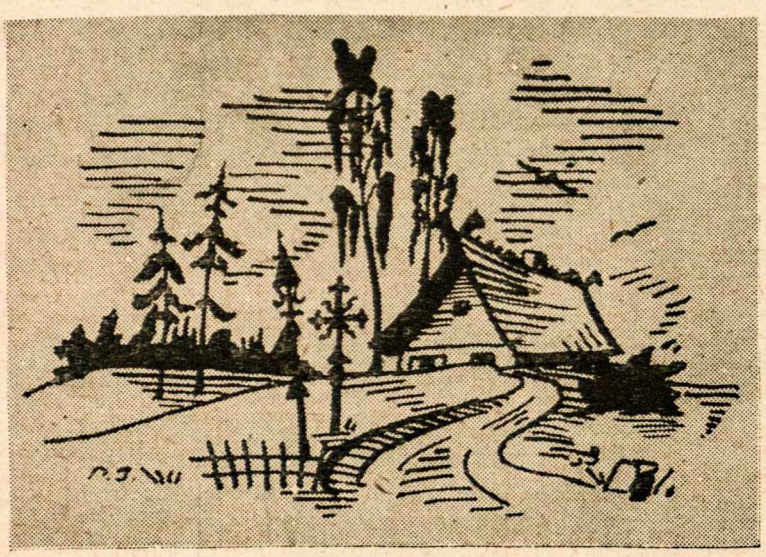

Tėviškės vaizdelis
Piešinys J. P. Miškinio

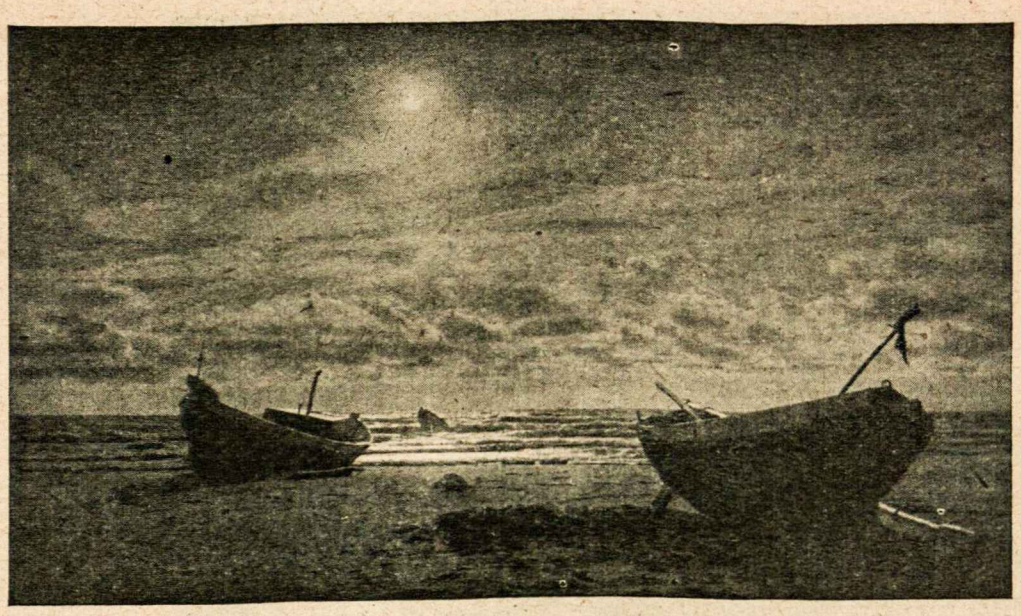

Kada grįšit į namus, laivai? Palangos žvejų prieplauka

AITVARAS

B. TULPĖ

Buvo vėlyvas žiemos vakaras. Lauke šalo. Aš su seneliu sėdėjau prie krosnies ir šildžiaus. Mamytė mazgojo indus.

Laikas slinko pamažu. Aš žiūrėjau į liepsną ir kažką mąsčiau. Senelis poteriavo. Mamytė pasiėmė kibirą ir išėjo vandens. Natrukus grįžo. Greit pastatė kibirą, nusivilko kailinius ir atsisėdo šalia senelio. Kiek patylėjus, pradėjo:

Pirmą sykį gyvenime man teko matyti toks dalykas. Besemiant vandenį, staiga palei mano galvą lyg kas nušvito. Pakeliu akis — toks didelis šviesus, kaip žvaigždė, rąstas slenka per dangų šiaurės link. Taip greit jis slinko, kad net nepamačiau, kur dingo.

—Aitvaras, — pasakė senelis.

— Seneli, o ar tu matei kada nors aitvarą? — paklausiau.

— Man neteko, bet seni žmones matė, — atsakė senelis.

— Sako, aitvaras žmogui laimę neša? — paklausė mamytė.

— Kartais laimę, o kartais — nelaimę, — paaiškino jis, — Jeigu judvi nenorit miego, paklausykit, papasakosiu, kaip kartą atsitiko mano seneliui.

Mudviem sutikus, senelis pradėjo:

— Aš buvau tada nedidelis berniukas, kai senelis pasakojo apie aitvarą.

— Galėjo būti prieš šimtą penkiasdešimt metų. Mano senelis tarnavo viename dvare. Kartą, grįždamas vėlų žiemos vakarą namo, pamatė rąstą dangaus skliaute. Jis žinojo, kad tai aitvaras, tad sušuko: „Aitvar, sustok!“ Aitvaras sustojo ir klausia: „Ko tu norėtum?“ Senelis paprašė pinigų. Aitvaras liepė palaukti toje pačioje vietoje, o pats nulėkė, kaip vėjas. Senelis buvo girdėjęs iš senų žmonių, kad aitvaras savo pažadus išpildo, bet ką daryti, kad krisdamas pinigų maišas jo neužmuštų?!

Ilgai neteko galvoti. Nusiėmė kepurę, padėjo ant žemės toje vietoje, o pats nubėgo į kluoną. Greit grįžo su pėdu šiaudų ir kuoliuku nešinas. Kuoliuką įsmeigė žemėn, užmovė pėdą šiaudų, apsiautė savo švarku, uždėjo kepurę, o pats pasislėpė už krūmelio ir laukia. Žiūri, atlekia aitvaras ir sustoja ties šiaudiniu žmogumi. Už minutės didelis maišas krito žemėn, užguldamas šiaudinį žmogų. Senelis palaukė, kol aitvaras nulėkė, išlindo iš krūmo ir nuėjęs pasiėmė pinigus. Vėliau už juos nusipirko dvarą ir kurį laiką gerai gyveno. Tačiau neilgai džiaugėsi. Vieną karštą vasaros dieną kažkas uždegė kluoną, o su kluonu sudegė ir visi trobėsiai.

Senelis nenusiminė. Užsidirbo pinigų, nusipirko kitą sklypą žemės ir Dievo pagalba susikūrė naują lizdelį. Daugiau aitvaras jam pinigų nenešė, bet jis buvo laimingas ir be jo.

— Nelaukit iš aitvarų gero, jie nesukraus turtų nei mums, nei tėvynei. Dirbkime patys! Dievas padės mums darbe, o mes savo darbu padėsime tėvynei — pabaigė savo pasakojimą senelis.

— Mano širdis nujaučia, kad ir šį vakarą aitvaras pasirodė ne prieš gerą. — pasakė liūdnai mamytė.

— Visko gali būti, — pritarė senelis.

— Bet jau vėlus laikas, eikim miegoti, — paragino mamytė.

Palinkėję labos nakties, nuskubėjom į lovas. Atsiguliau, bet dar ilgai neužmigau. Senelio pasakojimas neišėjo iš galvos.

Nuo ano vakaro praėjo septyneri metai. Ir dabar, prieš užmigdama, kartais prisimenu aną vėlyvą žiemos vakarą ir senelio pasakojimą. Ir tik dabar aš suprantu, prieš kokią nelaimę pasirodė tada mamytei aitvaras. Tik dėl tos baisios nelaimės aš atsiradau čia, svetimoje šalyje, palikau tėvynę, mamytę ir senelio pasakas. O sako, apie tėviškę ir dabar skraidąs didelis, raudonas aitvaras, bet, prisiminusi senelio žodžius, aš ir dabar tikiu, kad jis ten gero neatneš.

Tėviškės laukuos ir jis gudres sprendžia ...

MŪSŲ TĖVŲ GUDRĖS

Šaltą, tikrai šaltą tarpušvenčių vakarą į „Ateities" red. užsuko Dėdė Ūtas. Ir, žinote, ką jis pasakė? Tikiu, jog, vargu kas jūsų teįspėsite. Dėdė Ūtas nori su visais jumis mūsų tėvų gudrėmis pasivaržyti ir jo gudres supratusiems taškus įskaityti. Penkiems, daugiausia už gudres taškų surinkusiems, Dėdė Ūtas paskyrė dovanų knygomis.

Redakcija su Dėde Ūtu sutarė ir spausdina visiems jums paties Dėdės Ūto parašytą laiškutį ir tikisi gyvų varžybų. Red.

Jaunieji mano draugai!

Susirinkę ilgais žiemos vakarais, mūsų tėvai ir seneliai kieno nors erdvioje troboje ne tik pančius sukdavo bei iš liepos karnų vyžas pindavo, bet ir gudravodavo. Tuose viso kaimo, t. y. senimo ir jaunimo susitelkimuose, būdavo daug dainų dainuojama, pasakų sekama, labai įdomių žaidimų žaidžiama, linksmai pašokama ir tt. Lygiai taip pat buvo ir daug gudraujama, nes senąjį lietuvį proto gudrumas daugiau už paprastą kūno jėgą viliojo. Pagal senojo lietuvio supratimą gudrus žmogus ne tik iš šios žemės nelaimių randa išeitį, bet ir Anapus, t. y. numiręs iš „peklos" išsikrapšto. Lietuvis gudrų žmogų gerbė ir tokiu norėjo būti. Todėl visai nenuostabu, kad tokiuose susiėjimuose buvo daug gudraujama. Dar daugiau, nė vieno jaunuolio į vyrus nepriimdavo, jeigu jis gudrus nebuvo, nors pagal metus jau galėjo vyru būti skaitomas.

Šiandieną jūs visi jau gudrūs esate: daug ko mokykloje išmokote, daugelį įvairių uždavinių ir galvosūkių išsprendėte, taip pat nemažai ir knygų didžiai storų perskaitėte. Jūs esate jau gudrūs ir daugelis mūsų senelių to jūsų gudrumo tikrai pavydėtų. Bet aš nutariau vis tik su visais jumis, dideliais ir mažais, tėvų ir senelių gudrėmis, kurias jie mindavo jaunimui ir senimui anais žiemos vakarais, pasivaržyti. Aš, Jūsų Redaktoriui sutikus, spausdinsiu mano senelio Daudytės ir jo senelių senelio Severytės gudres. Tam, kuris tas senąsias gudres teisingai išriš, visada užskaitysiu po tris, kartais ir daugiau taškus. Taip pat tam, kuris man atsiųs seną tėvų ar senelių gudrę ir aš ją galėsiu atspausdinti, užskaitysiu po penkis taškus. Jeigu kartais pasitaikytų tokia gudrė, kurios aš būčiau nežinojęs, prisiuntusiam — dešimtį taškų įskaitysiu, o jūsų penki iš manęs ir dovanų knygomis gausite.

Siunčiant gudres, aš paprašysiu. kad pažymėtumėte, kurioje apylinkėje (nurodant Lietuvoje kaimą, valsčių ir apskritį) bei kuriuo (apytikriai) metu ji buvo žinoma.

Jaunieji mano draugai, aš laukiu iš Jūsų mūsų tėvų ir senelių gudrių ir sprendimų.

Jūsų Dėdė Utas

Senelio Daudytės gudrės.

1. Seniau mums, jauniems, truputį sutingus, senelis Daudytė buvo labai gerą ir gudrų vaistą nuo tinginio suradęs. Jis visada su mumis visais sulygdavo ir leisdavo mums patingėti, kol tris kartus vienu rugio šiaudu per stalą suplieksiąs. Ir tikrai, visiems mums tinginys pirma išdulkėdavo, kaip senelis tą gudrų vaistą kam nors pilnai pavartodavo. Kas dar iš jūsų senelio Daudytės gudrų vaistą žino ir man pasakys, tuojau pilnus tris taškus gaus.

Pastabėlė visiems

Jei kuris iš jūsų gerą tinginėlį turi, lai parašo. Aš tuo vaistu sutinku jį pagydyti, būtent, tris kartus surašytu pieštuku žaduosi bakstelti per mūsų Redaktoriaus nurašyta plunksną. Ir tikrai, kiekvienas tinginėlis išgys. Kas netikite — parašykite, vaistas pigus, galėsime išmėginti.

2. Jūs visi mokate aukštai iššokti ir sugebate daugelį tvorų perlipti. Bet aš patiesiu ant grindų šiaudą ir visi tie jūsų gabumai pasibaigs — nė vienas iš jūsų per šnaudą nei peržengsite, nei peršoksite.

Kur ir kaip aš tą šiaudą patiesiu? (3 taškai.).

M I N T I M I K L I N K

Pirmieji 5 surinkusieji po 30 taškų, gaus dovanų knygomis.

Taip pat bus skiriama premija už geriausią mums atsiųstą jūsų pačių sugalvotą rebusą, šaradą, galvosūkį ir tt. Kviečiame visus gimnazijų jaunuosius galvoti ir spręsti.

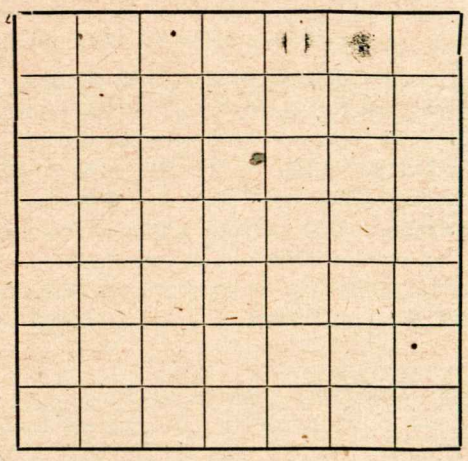

Vert. 3 taškais

Šiame kvadrate randami 8 žodžiai:

1. At-kų, istorijoje žymėtinas mėnuo.
2. Kas mus tremtyje kankina.
3. Kur auga riešutai.
4. Didžiausias (gyv. skaičiumi) pasaulio miestas.
5. Vienas iš žymiausių šiauriečių rašytojų.
6. Žuvis, jūrų ir ežerų (kai kur) gyventojas, panašus į gyv...
7. Pirmas žydų karalius.
8. Vienas garsus Lietuvos miestas.

Kiekv. teisingas atsakymas vert.

1 tašk.

1. Kokia yra at-kų ženklelio simbolika?
2. Kada ir kur at-kai persiorganizavo į Federaciją?
3. Keli buvo At-kų Federacijos vadai (įskaitant ir dabartinįjį)?
4. Kokią spaudą at-kai leido N. Lietuvoje?
5. Kada ir kur at-kai veikė tremtyje?

1. Vert. 2 t.

Atimti tris degtukus, kad iš penkių liktų tik trys langeliai.

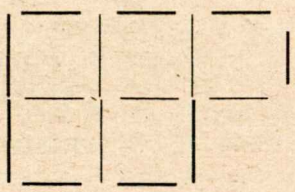

2. Vert. 4 t.

Įrašyti į kiekvieną langelį skaičių, nuo 1—9, kad visos gautosios, juos sudėjus, aštuonios sumos būtų 15.

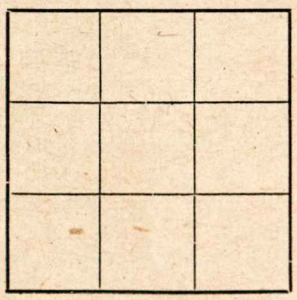

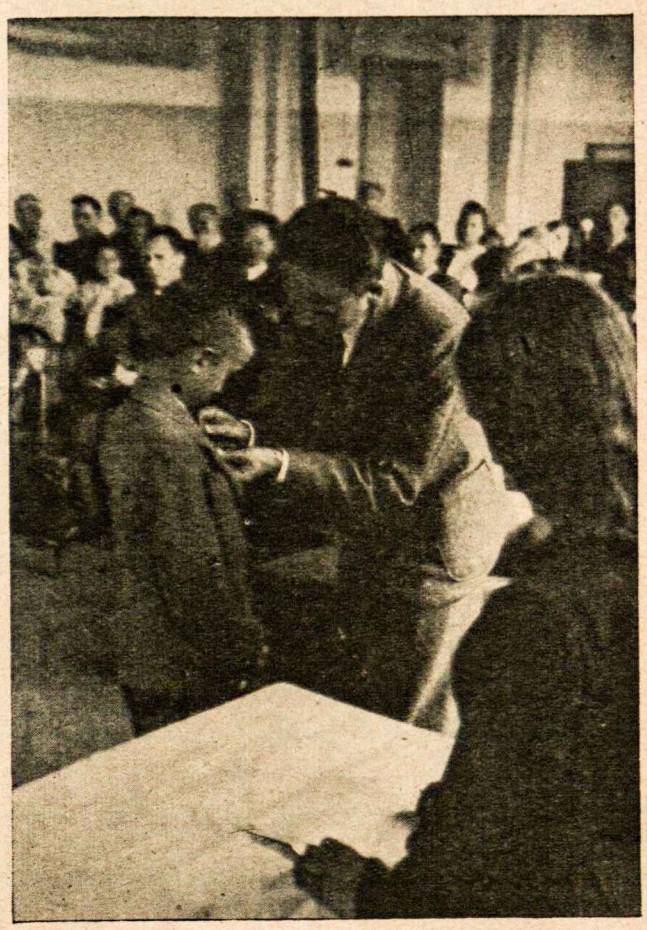

Göttingeno mažiausiajam at-kui jų šventės metu prisegamas ženklelis
Nuotr. Kuncos

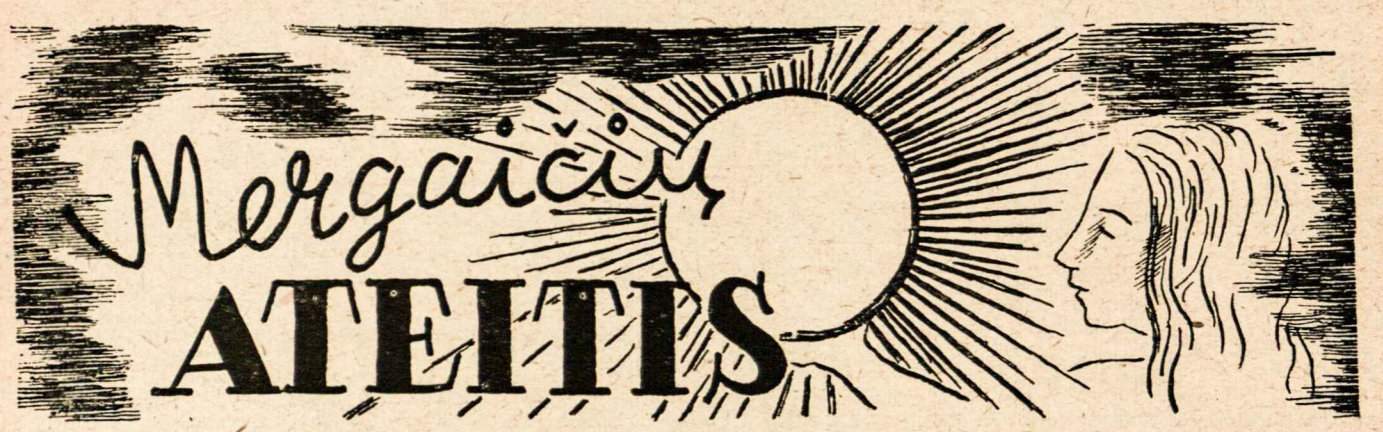

AMŽINAJAME MIESTE

PRISIMINIMAI iš Tarpt. Kat. Mergaičių Kongreso Romoje

AG. ŠIDLAUSKAITE

Jau penki mėnesiai prabėgo nuo Tarpt. Katalikių Mergaičių kongreso Romoje. Rengiausi ir tikėjausi dar paties kongreso metu parašyti platų ir gražų pranešimą toms, kurios manimi pasitikėjo ir man Lietuvos Ateitininkijos atstovavimą jame patikėjo. Deja. — Ne iš blogos valios, grynai dėl laiko stokos, šią pareigą diena iš dienos atidėliojau. Pagaliau pamaniau, kad būsiu atleista nuo jos; galvojau: taip suvėlavau, niekam nebus įdomu. Tuo tarpu, priešingai, jau kelintą kartą esu paraginama. Todėl atsiprašau už suvėlavimą ir bandau pasidalinti kongreso įspūdžiais bent šiandien.

Pradėjus svarstyti, ką ir kaip savo jaunosioms vien mintėms turiu pasakyti, nusprendžiau: o gal nebloga, kad suvėlavau. Bet kokios gyvenimo apraiškos, aprašytos aktyvaus dalyvio jų vyksmo metu ir tos pat apraiškos, peržvelgtos laiko perspektyvoj, pastaruoju atžvilgiu pasidaro turtingesnės. Pirmuoju atveju aprašymas yra konkretesnis, bet drauge ir fragmentariškesnis; antruoju — išryškėja tie bruožai, kurie liekasi neišdildomi dalyvio atminty, tampa jo asmenybės dalele. Žodžiu: pastarasis aprašymo būdas yra subjektyvesnis asmeniškesnis, bet, mano manymu, gyvesnis.

Be abejo, tai tik mano asmeninė nuomonė — pasiteisinimas prieš Jus visas. Jei mano vietoj būtų buvusi gabi žurnalistė, jau kongreso metu būtute sulaukusios puikiausios jo aprašytinės fotografijos...

Grįžtu prie temos. Prabėgo penki mėnesiai nuo kongreso. Nebegaliu smulkiai aprašyti pačios jo eigos. Bet apie ją — apie kongreso užduotis, dalyvių kiekybę ir kokybę, apie jo nuveiktuosius darbus ir planus ateičiai — galite pasiskaityti oficialiuose pranešimuose. Aš pasidalinu viena kita sava mintimi apie kongresą ir perduodu kai ką iš tų kongreso meto nuotaikos trupinių, kurių prabėgęs laikas nepajėgė išdildyti.

Besiruošiant į kongresą, iki paskutinės dienos vis tikėjausi sulaukti Jūsų, tikrųjų Lietuvos tremtyje delegačių. Aš, jau taip seniai nutolus nuo tėvynės, tokia vieniša tarp svetimų, galvojau: kaip galiu išdrįsti atstovauti Jus? Ponia Karvelienė stengėsi užpildyti šią spragą, prisiųsdama visokios medžiagos pranešimui. Už tai poniai esu labai dėkinga.

Kita priežastis, dėl kurios taip laukiau savo tautiečių lietuvaičių, tai toji: įsimylėjusi į savo tėvynę, norėčiau ją matyti ir kitų mylimą. Norėčiau, kad tie, kurie Jos vardu veikia, kalba, kurie Jos rūbu vilki, būtų žavūs. Jausdama, kad man tų visų, svetimųjų akį ir dėmesi patraukiančių, savybių trūksta, laukiau savo tipiškųjų lietuvaičių. Deja ... Jų nesulaukiau. Lietuvos delegacija likosi vos iš p-lės Macevičiūtės ir manęs. Delegacija kukli skaičiumi ir ... kitomis savybėmis.

Kongreso atidarymo posėdy pasirodė, kad mano nuogastavimas buvo perdėtas. Į kongresą suvažiavo pasaulio situaciją pažįstančios asmenybės ir žmonių kančią jaučiančios širdys. Tolimųjų Rytų atstovės: Kinija, Indija, Filipinai ... — dinamiškieji vakarų žemynai: Meksika, Čilė, Jungt. Amer. Valstybės, Kanada ... — išprovokavo dalyvių entuziazmą. Suprantama: jos atvažiavo iš toli, jų veidas ir apdaras atkreipė dėmesį ... Bet ypač jaudino ypatingai nuoširdūs ir garsūs rankų plojimai Rusijos tremtinei, Lenkijos ir Vengrijos atstovių vieton pasirožiusioms telegramoms, na, ir Lietuvos delegatėms ...

Jo Em. kard. Pizzardo savo pirmoj, įvydinėj paskaitoj, atkreipė visų dėmesį, keletą kartų suminėdamas herojiškos Lietuvos vardą, šalia didžiųjų kat. valstybių. Kodėl? — Ne be reikšmės, be abejo, yra minėtojo kardinolo santykiai su naująja Lietuvių Šv. Kazimiero kunigų kolegija Romoje. Jis yra kolegijos protektorius ir nuoširdžiai pamilęs kolegijos gyventojus. Jei ne šis faktas, jei ne gerai nuteikiąs ir gražiai apie Lietuvą ir lietuvio religinį charakterį informuojąs tos kuklios mūsų kolegijos lietuvis kunigas, vargiai Eminencija būtų galėjęs viso pasaulio atstovėms kalbėti apie Lietuvą ir lietuvių herojiškumą! — Būkime tikros, kad Lietuvos laisvės atgimimui ne mažiau reikšmės turi mūsų, po pasaulį išsiblaškiusiųjų jos vaikų, gyvenimo būdas, elgsena bei veikla, už gražius, bet praeity likusius ir plačiojo pasaulio ignoruojamus laisvos tėvynės laimėjimus.

Įvairių rasių, tautų ir kalbų mišiny vyravo neprastai vieninga dvasia, darbinga nuotaika ir jaunystės entuziazmas.

Retai tesusimąstome, ir dėl to retai tepagalvojame, kodėl Dievas panorėjo sukurti pasaulį tokį įvairų ir tokį margą. Šis neišsemiamai turtingos Dievo kūrybos bruožas žymus gamtos — fiziniam ir gyvūnijos — pasauly. Bet dar gražiau tai išryškėja, sugretinus įvairių žemynų, įvairių spalvų ir kultūrų žmones...

Kongreso metu senutė Europa — joje kultūringoji Belgija ir gaivalingoji Šveicarija — davė toną posėdžiams. Programos, pranešimų ir diskusijų turinys buvo, veik išimtinai, lengvai savo — prancūzų — kalbą naudojančių išsemtas. Dinamiškoms amerikietėms — Jungt. Amer. Valstybių atstovėms — ilgos diskusijos atrodė nuobodžios, net nepageidautinos. Europos šiaurei — pačiai rašančiajai —, Tolimųjų Rytų atstovėms ir gal dar ne vienai, atrodė labai neatbaigti, skeletriški, gal net bedvasiai tų, nuolat su pasitenkinimu besišypsančiųjų, dinamiškųju moterų pranešimai. Įdomu buvo atpažinti Pietų Amerikos atstovėse gaivalingą lotyniškąjį tipą, kurs, nors Amerikos žemyno, europėjiškos tačiau kultūros, ir įžvelgti Filipinų atstovėse turtingosios Šiaurės Amerikos įtaką, kuri tose moteryse nustelbė net intymų rytietės charakterį, kraštutiniu moderniškumu persunkdama jų rūbą ir elgseną.

Neįmanoma aprašyti išsamiai tokios daugybės tautų charakteringuosius bruožus. Perilgas išeitų šis mano straipsnelis. Mano gi tikslas buvo paminėti tai, kad nežiūrint daugiau ar mažiau akį rėžiančių skirtumų, principiniais klausimais rasta bendra kalba, prieita bendrų išvadų. Koks tai puikus įrodymas, kad vertinant žmogų virš jo gamtinių savybių, kurios jį daro krašto, savo tautinės grupės, dėl to nuo kitų skirtingu individu, t. y. atsiremiant į krikščioniškosios — visuotinos! — kultūros ir visiems bendro žmoniškumo principus — pereinant ant dieviškosios tikrovės pagrindo — nebėra „nei tautybių, nei amžiaus, nei lyčių skirtumo" / šv. Paul /. Patys skirtumo bruožai nebėra atsitolinimo priežastimi, bet, priešingai, pilnutinės asmenybės pasireiškimui proga. Kaip ant gamtinio pagrindo motinos laimei ir džiaugsmui yra reikalingas silpnas kūdikis — atsiduodančioji motinos meilė negalėtų pilnai pasireikšti, jei nebūtų ją reklamuojančio nuolatinio kūdikio verksmo —; lygiai taip pat ant dieviškosios tikrovės pagrindo krikščioniškajai „rūšiai" priklausančiųjų bendruomenėj fizinės ir dvasinės struktūros skirtumai duoda progos pasireikšti artimo meilei ir kūrybiniam bendradarbiavimui.

Džiugu buvo konstatuoti, kaip, rodos visai automatiškai, darnus prievolėmis pasidalinimas apvainikavo tą įvairiaspalvį tarptautinį kongresą. Kūrybinis organas koordinuoja du aktinguosius žemynus: Europą ir Ameriką; egzekutyvinis organas liekasi ne tik Europoj, bet toj pačioj Belgijoj. Vadovaujamųjų organų rinkimo tvarka demokratiška, nuotaika — broliška. Nėra varžytinių, jokios konkurencijos.

Tenepagalvoja kai kas, kad toji rimtis yra indiferentiškumo pasėka. Toli gražu ne! Tai gilus įsitikinimas, kad vadovaujantieji organai yra užsipelnę pasitikėjimo ir meilės. O ten, kur meilė, nėra vietos ginčui ir nėra prasmės kalbėti apie pirmenybę ir apie teises. Panašūs tarptautiniai susirinkimai yra paguodžią. Tai neabejotinas įrodymas, kad prie bendros kalbos, prie sutarimo ir kūrybinio bendradarbiavimo priveda tiktai principų vieningumas ir jų visų susibėgimas į aukščiausią ir vienintelį Principą, kurs kiekvienos prigimties ir kiekvieno individo savitai jaučiamas ir išgyvenamas, bet visada ir visiems tas pats.

Audiencija pas Šventąjį Tėvą — centrinis viso kongreso taškas.

Meksikos atstovė pasakoja, kad viena jos tautietė pardavusi namelį ir nedidelį žemės sklypą, kad tiktai galėtų atvykti į kongresą, į Romą, pamatyti Šv. Tėvą. — „Kas man toji nuosavybė prieš neapsakomą dvasios džiaugsmą, kurį galėsiu išgyventi tomis dienomis, ir kurs man bus paguoda ir atspirtis per visą gyvenimą" — atsakydavo toji moteris visiems, kurie norėjo ją nuo šio „neprotingo" žygio sulaikyti.

Tikrai, ir šalti, retai tesijaudiną asmens nubraukia nekartą ašarą nuoširdžių audiencijos meto ovacijų nuotaikos pagauti.

Popiežius yra T ė v a s, nes jis Bažnyčiai priklausančiųjų vienybės simbolis ir autoriteto išraiška. Popiežius yra Š v e n t a s i s T ė v a s, nes jo vaikai yra krikštu šventųjų bendruomenei įrašydintieji, šv. Paulaus aptarimu, šventieji.

Jau eiliniai žmonės negali popiežiaus negerbti, nes jie aiškiai mato, kad mirtingųjų tarpe tai šviesiausia asmenybė. Galite tad įsivaizduoti su kokia meile ir pagarba, su kokiu dievotumo jausmu sveikina Šv. Tėvą,

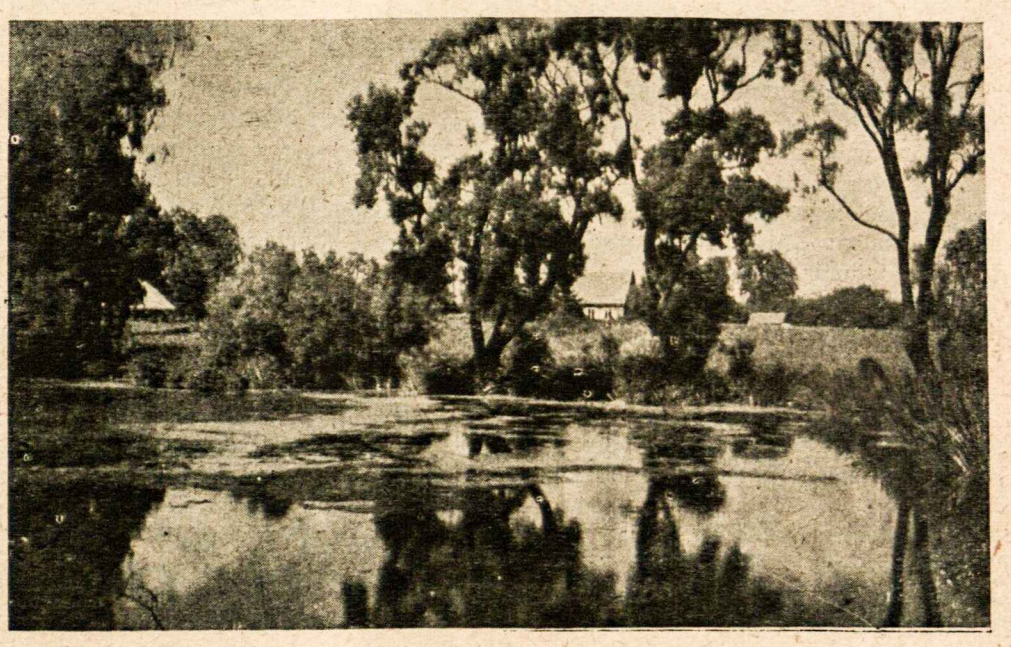

Lietuvos peizažas

tą visus su giliu, liūdnu ir tyliu šypsniu laiminantį Baltą Senelį, tikrieji jo vaikai, sąmoningai tikintieji. Juk paprastai, juo gilesnis tikėjimas, juo stipresnis tikinčiuosiuose dieviškosios tikrovės pajautimas, tuo gilesnė meilė krikščioniškosios šeimos Tėvui, tuo didesnė pagarba ir konkretūs meilės pareiškimai popiežiui. Lygiai taip, kaip natūralinėj šeimoj, kur juo geresnis sūnus ar duktė, tuo gilesnis ir nuoširdesnis jų atsinešimas tėvų atžvilgiu.

Kongreso dalyvės — jau iš anksčiau minėto pavyzdėlio — aišku — giliai tikinčios sielos. Audiencijos laukimas, toji elektrizuojanti nerimo įtampa, auga kasdien per keturias dienas ...

Čia tenka stabtelti prie savo asmeniškų išgyvenimų. Neatvažiavo lauktosios atstovės, nebuvo kas atveža ir pažadėtąsias dovanas. Skambinu šen ir ten, klausinėju pašte ir stoty, o pakieto vis kaip nėr, taip nėr. Pagaliau, audiencijos dienos rytą — laimei, kad šioji buvo viena diena suvėluota — sulaukiame. Aušros Vartų koplytėlė — daili, meniška, traukia akį savo kuklumu ... Bet dabar iškyla nauja problema: kaip prasiveržti pro Vatikano gvardijas, kad nugabenti ją į specialiai dovanoms patalpinti skirtą salę — dovanų sunešimui ir jų sutvarkymui skirtas laikas jau seniai baigęsis. Tačiau italių, paties Vatikano piliečių, užtariama, nugaliu ir šią kliūtį. — Patenku į dovanų salę ... Dievuliau mano! Net ir neturtingas ir tolimas Ceylonas ir saujelė Irano muzulmonų persekiojamų katalikų — visi ką nors atnašauja Šv. Tėvo asmeny kenčiančiajai Bažnyčiai. Daugumoje tai liturginiai rūbai, indai, žvakidės. Brangiausi lino, batisto, šilko audiniai, auksas ... — Vargšė Lietuva, — pamaniau, ir taip skaudu ant širdies pasidarė. Susiradusi vietos — o čia nėr nei su kuo, nei kaip pasitarti — pakėliau ant Lietuvos plakatėlio jos neturto simbolį ...

Audijencija, ovacijos, trukšmas ... Trukšmingų pietiečių entuziazmo pareiškime niekas nepergalės. Nieko kito nelieka, kaip prisidėti prie bendro „eviva Papa!“ choro.

Po valandos popiežius pasirodo dovanų salėje. Pirmiausiai pasveikina atsakinguosius Tarpt. Moterų ir Mergaičių Judėjimo organus, atseit vadovybę. Paskui stabteli prie kiekvienos atstovės ir dėkingomis akimis peržvelgia didžiulėmis krūvomis sukrautas dovanas.

Stabteli ir prie Ceylono, Irano ir ... Lietuvos kampučio. Kągi turėjau Jam pasakyti? Gal teisintis? Laiko stoka ir susijaudinimas priverčia visą „ilgą“ kalbą išsakyti vienu sakiniu. Šį kartą taip ir atsitinka. Be vargo, pačios situacijos padiktuota, susiformulavo manoji kalba: „Jūsų Šventenybe, šiandien Lietuva perdaug neturtinga, kad galėtų kenčiančiai ir persekiojamai Bažnyčiai paaukoti ką nors daugiau, kaip savo išblaškytų ir persekiojamų vaikų ašaras ir gilų jų skundą ...“

Kas iš arčiau yra matęs Šv. Tėvą, Pijų XII, patikės mano žodžiais. Giliai pažvelgė į mane ir tikrai sujaudintu balsu pratarė: „Poveri figli ... Quanta sofferenza ... Noi vi ricordiamo, vi pensiamo ... Iddio Signore vi voglia consolare e noi vi benediciamo. / Vargšai vaikai ... Kiek kančios ... Jus atmename, apie jus galvojame ... Tegu Viešpats Dievas jus paguodžia, mes laiminame. /

PAUKŠTIS

ALD. BAUŽINSKAITĖ

Aukštai, padangėje, skrajoja paukštis —
Virš girių, pievų, virš kalnų.
Jam žinomas melsvų padangių aukštis
Ir lengvas rūkas melsvo skliauto debesų.

Jam žydi gėlės ir kalnų viršūnės,
Sniegu puriuoju dengtos amžinai.
Ir ryto saulė paukščio širdį neramūnę
Vilioja skrist tolyn aukštybėn išdidžiai.

Ir mąsto jis: „juk mano šis pasaulis,
Man debesys padangėj slenka.
Juk mano girios ir kalnai, ir spinduliai ir šaulė!“
Štai šūvis, ir pašautas paukštis krenta ...

Po audiencijos grįžau į miestą su Kinijos delegate. Kalbėjomės prancūziškai, vilkėjome skirtingai, atrodėme dar skirtingiau ... Širdys tačiau abiejų plakė vienokio, taip neseniai išgyvento, džiaugsmo ritmu. Jautėmės labai labai artimos, jautėmės seserys, jautėmės to paties Tėvo kūdikiai ...

Tarptautinio kongreso, ir apskritai kongresų nauda dvejopa: juridiškai — yra išrenkami vadovaujamieji organai, aptariamos veikimo gairės; psichologiškai — įsijaučiama į žmonijos vieningumo tikrovę ir įgaunama drąsos tikėti į idėjų objektyvumą. Jei bet kurioj žemės rutulio daly gyveną prieina prie tos pat tiesos, ja tiki, dėl jos aukojasi — jie jos ieško kaip ir aš. Vadinasi, nors ir sunku, nors ir daug kas iš man artimųjų mano idėjomis ir mano dvasios pasauliui netiki, yra tačiau tokių, kurie taip tiki ir taip gyvena kaip ir aš. Taip gera pasijusti, kad nesi vienas! Pagaliau, jei mano ieškomoji Tiesa užburia ir sužavi įvairios kultūros ir įvairaus temperamento žmones, ji turi būti ne bet kuris buities aspektas, bet pati Buitis, atseit, tas turinys ir tas turtas, kuris patenkina bet kokį intelektą ir pavergia bet kurią prigimtį.

Susibūrimai, susirinkimai, kongresai yra savos rūšies draugystės pasireiškimas. Jeigu paprastai draugų džiaugsmo ir poilsio priežastimi yra jų dvasios pasaulio bendrumas, kurs, išlyginęs įtampas, pailsina vieną kitame, tai šis bendras visų jaučiamas ir visų išgyvenamas idėjinis nusiteikimas vienminčius daro draugais, o jų sambūris — ir patį tarpt. kongresą — džiaugsmingu draugingumo pareiškimu.

Vienoje ateitininkų iškyloje **Nuotr. K. Daugėlos**

LIETUVOS PARTIZANU DAINA

KAM LEIDAI, MOTULE

Pražydo jazminai po langu,
Nusviro balti jų žiedai.
Kam leidai, motule, kam leidai
Išeit mane vargo keliu?

Dievuliau, žvaigždėtoj padangėj
Tiek daugel plevena žvaigždžių.
Kodėl pas motulę, pas brangią
Pareiti daugiau negaliu?

Burkuoja balandis po langu,
Mojuoja baltu sparneliu.
Gal būt jau daugiau nebegrįšiu
Paruge baltu keliu ...

VLADA PROSČIŪNAITĖ

KASDIENINIS DRABUŽIS IR ŠVENTADIENINĖ SIELA

(tęsinys)

Mes peržvelgėm tas religines pareigas, kurios išplaukia iš mūsų ateitininkiškos pasaulėžiūros. Aš dar neminėjau skaitybos — šiandien nėra taip paprasta prieiti prie geros religinės knygos, bet visų knygų knygą — pačią paprasčiausią, kokią tik pasaulis yra turėjęs, bet pro kurios paprastumą spinduliuoja amžinos išminties šviesa — tą knygą, Evangelijos Naująjį Testamentą jūs visada turite su savim. — Tai yra taip paprasta ir beveik atmintinai žinoma toj Evangelijoj, — gal pagalvosite jūs. Gal būt. Bet visi didieji atsivertimai į katalikybę dažniausiai įvyko sielose ne tų, kurie skaitė geriausių religijos autorių veikalus, bet tų, kurie pro paprastus, neįmantrius Evangelijos palyginimus įžvelgė Dieviškojo Žodžio giliausią išmintį.

Mūsų pasaulėžiūra įpareigoja mus ne tik Dievo, bet ir savo pačių ir savo tautos atžvilgiu.

Pareiga sau pačiam? Ar tai nedvelkia truputį egoizmu? Juk didieji pasaulio žmonės yra turėję pareigų tik kitiems, visiškai išsižadėdami savęs! . . . Ir visdėlto, žmogus yra nelyginant šaltinis, kuris išsenka, ir kuris nepajėgia įsilieti į bendrą žmonijos kūrybos upę, jeigu jo niekad nepapildo.

Ir tas šeimos židinys, kuriame jūs augate, ir jūsų mokyklų užuovėja ir jūsų universitetų auditorijos — visa tai duoda daug jūsų asmenybei, bet daugiausia jūs duodate pačios sau — tuo kietu, nesiliaujančiu, ryžtingu ir sunkiu darbu — savęs tobulinimu.

Asmenybės tobulinimas — o tai ir yra pareiga pačiam sau — eina dviem kryptim: savęs mokymo ir savęs auklėjimo. Dėl mokymosi, ką aš galėčiau pridėti prie seno romėnų priežodžio: ne mokyklai, o gyvenimui mokomės. Ne dėl to jūs mokotės, kad sugraibiusios vos trejetukus, koptumėt iš trimestro į trimestrą, iš klasės į klasę, kad, vargais negalais, su visa špargalkių armija perplauktumėt išleidžiamųjų egzaminų jūrą. Ne, ne dėl to jūs mokotės. Jūs mokotės gimtosios kalbos, kad, nežinia kur nubloškus mus tremties audrom, jūsų atmintyje tebeskambėtų lietuviškos dainos, tebeplazdėtų lietuviškų pasakų rami ir lyriška fantazija, kad mes neužmirštume susimąsčiusio, patriarchališko Maironio, sąmojingo, gyvo, judraus Vaižganto; šviesaus, krikščioniško žiburio — Marijos Pečkauskaitės . . . Tegul įsibrėžia į jūsų atmintį ištisi gabalai ne tik poezijos, bet ir prozos — nuostabusis „Juodžiaus kelmas“, aštrios, kandžios ištraukos iš „Lietuvos Tilto atsiminimų“, šiltos lyriškos vietos iš „Sename Dvare“.

Tiek dėl gimtosios kalbos. O dėl svetimų kalbų? Lietuvišku priežodžiu tariant, moki žodį, žinai kelią. Šiandien, kai viršum savo galvų regim svetimą dangų ir kai dar nežinia, kokių kraštų žemes išvaikščios mūsų kojos, jei greit negrįšim į tėvynę — gal anapus Atlanto, gal Aliaskos šiaurėj, o gal tropikų plotuose, dėl to šiandien svarbiau negu bet kada mokėti svetimas kalbas. Nepasitenkinkit tuo, kas išeina iš mokytojų lūpų, ar kas iššoka iš vadovėlių puslapių. Skaitykit, studijuokit, nepagailėkit tam reikalui net savo laisvalaikio valandų. Neprivalome užmiršti, kad ilgais ištrėmimo metais mums gal teks dirbti ir ne tokį juodą ir ne taip pigiai apmokamą darbą, gal iš fabrikų pasiseks išsprukti į įstaigas, iš virtuvių — į bibliotekas, iš ligoninių — į mokyklas, į vaikų darželius, jei tik gerai mokėsim kalbas tų kraštų, į kuriuos mus gali nublokšti tremties metai.

Ir dar kartą kartoju — aš nieko naujo neturiu pridėti prie ano senojo romėnų posako. Tik įsisąmoninkit jį ir pabandykit pritaikyti gyvenime.

Bet pareiga savo asmenybei neapsiriboja vien savęs mokymu. Ji reikalauja ir saviauklos. Visa tai, ką jūs išsinešat iš namų ar mokyklų, tėra trapios tradicijos, kurios dar gyvena šalia jūsų. Tie trapūs auklėjimo principai gali sudužti nuo pirmos pagundos, jie gali kapituliuoti prieš pirmą jūsų susvyravimą. Jūs turit užgrūdinti juos, — užgrūdinti savo asmenybės geruosius įpročius, plienu užgrūdinti savo sielos šventadienį rūbą, kad jokios pagundos, jokios klaidos jo neįveiktų.

Bet kyla klausimas: kokie gi yra tie mūsų saviauklos principai, kokie yra mūsų asmenybės dorybių švyturiai. Šiandien aš norėčiau pabrėžti tik dvi sritis, kurios yra geriausia dirva mūsų krikščioniškai asmenybei išauklėti, ir kurios moterims yra svarbiausios; tai socialinė sritis — santykiai su žmonėmis ir moralinė sritis — santykiai su kitos lyties asmenimis.

Niekados vyrai nėra nušluostę tiek našlaičių ašarų, palengvinę tiek skurdo naštos, kiek tai padarė moterys; nėra laukinių kraštuos globoję tiek raupsuotų, kiek tai darė seserys misionierės. Moteris iš esmės yra motina. Vistiek, ar ji yra ištekėjus ar ne, ar ji turi savo vaikų ar ne. Ji yra ir privalo būti motina ne tik savo vaikams, bet visiems, kam jos pagalba gali būti reikalinga. Štai **motiniškumas plačiąją prasme ir yra gražiausias moteriškos asmenybės bruožas.** Iš tikrųjų, kaip maža pastangų kaštuoja padėti kuriai jaunesnei draugei, jei jai sunkiai einasi matematika ar anglų kalba. Koks menkniekis pagloboti kaimynės kūdikį, kai motina išeina parsinešti maisto. Kokia smulkmena — bendroje stovyklos virtuvėje nueiti paskusti bulvių už kokią senyvą moterį ar vyrą, kai šiam darbui ateina jo eilė. Argi tikrai mes turėtume didelį nuostolį, jei Kūčių vakarienei į savo šeimos židinėlį pakviestume mokyklos draugą-našlaitį, arba vienišą, neturintį artimųjų, kaimyną. Argi tikrai mes pasidarysim tokios

vargšės, jei, kartais dalinant kokią papildomą maisto normą, mes vieną konservų dėžutę perleisim vargingai našlei su mažamečiais vaikais, ar ligoniui seneliui kurią savaitę atiduosim pusę savo cukraus davinio? Tai yra tokios smulkmenos . . . O Kristus reikalavo iš mūsų didesnių dalykų, kai sakė: jei kas prašo tavęs eiti su juo šimtą žingsnių, eik su juo du šimtus . . . Taip, jis reikalavo iš mūsų daugiau, o mes šiandien dažnai plėšomės dėl margarinodėžutės, lyg mums nebūtų buvę pasakyta: žiūrėkite į dangaus paukščius — jie nei sėja, nei pjauna, nei į kluonus krauja, o Dangiškas Tėvas juos rūpina. Mes plėšomės dėl margo skudurėlio, nukritusio iš Raudonojo Kryžiaus sandėlių, užmiršdami ir vėl anuos raminančius žodžius: žiūrėkite į laukų leliją — ji nei verpia, nei audžia, o nei Saliamonas pačioje savo didybėje nebuvo puošnesnis už ją . . .

Tiesa, tai yra smulkmenos. Mažyčiai, smulkūs pasiaukojimai, smulkūs atsižadėjimai, smulkūs pasitarnavimai. Bet ar neperkam mes ta smulkia kaina labiausiai neįkainuojamą mūsų asmenybės brangakmenį, šviesiausią moteriškos širdies švyturį — motiniškumo dorybę? Tai ir yra viena iš tų trapių mūsų asmenybės tradicijų, kurią mes turime ugdyti, puoselėti, branginti, iki jos šaknys mūsų sieloje bus taip giliai įaugę, kad jokios pagundos, jokie sukrėtimai nebepajėgtų jų išrauti.

Bet tarp žmonių, su kuriais mes kasdien susiduriame, yra kategorija, apie kurią reiktų pakalbėti atskirai. Tai nėra vyriškiai apskritai. Tai yra tie, kuriuos pamačius, neramiu paukšteliu suplazda jūsų širdys, su kuriems norint ką pasakyti, susipainioja žodžiai lūpose, nors prieš tai ir repeticijų būta. Kiekviena iš jūsų sieloje nešioja Fausto Margaritos bruožus, kiekviena daugiau ar mažiau lūkuriuoja palangėj kaip Julija, belaukdama Romeo, o nereta ir ašarėlę nuriedina, isgėrus sielvarto taurę, kaip Izolda su Tristanu . . . Taip, tikrai — dar rojuj Viešpats pasakė Adomui: negera žmogui būti vienam . . . Ir sukūrė jam moterį.

Aš užsiminiau apie Tristaną ir Izoldą. Gal nedaugelis jūsų yra girdėjusios apie šį viduramžių epą, kuriame Tristanas lydėjo laivu plukdinamą Izoldą pas karalių, kuriam ji buvo pažadėta, kaip žmona. Ir viduvasario karšty jiedu per apsirikimą išgeria taurę užburto meilės gėrimo, kuris burtininkų buvo paruoštas Izoldai ir karaliui išgerti jų vestuvių dieną, kad ši pora nuo tos akimirkos taptų laimingiausia pasauly. Tačiau per klaidą taurę išgeria Izolda ne su savo būsimu vyru, bet su Tristanu, ir jų likimas yra paženklinamas neužgesinama meilės liepsna nuo tos akimirkos, kai jų lūpos paliečia taurę. Jiedu jau išlipo į krantą, dieną keliauja pas karalių miškais, kuriuose stūgauja laukiniai žvėrys, o nuo jų Tristanas gina savo mylimąją milžinišku dviašmeniu kardu. Naktimis jis šildo ją savo glėbyje, bet tarp savęs ir jos padeda tą patį, dar kruviną nuo žvėrių kraujo, dviašmenį kardą . . .

Mano brangiosios sesės, šiandien jau joks burtininkas neparuoš jums stebuklingo meilės gėrimo. Kitokiomis, paprastesnėmis formomis dažnai atsistoja prieš jus ta taurė. Kai kada tai yra šokolado plytėle, atnešta karininko iš apanus Atlanto, kai kada — neatlaikoma pagunda nueiti į jų šokių vakarą, — kai kada — nesuvaldoma pagunda pasivažinėti džipuku romantišką pavasario vakarą . . . Ak, tai nebūtinai turi būti karininkas iš anapus Atlanto, tai gal tik gražus juodbruvis su žylančiais paausiais, kurio žmona su dukrele liko anapus geležinės uždangos . . . gal įdomiai ir karštai mokąs kalbėti perėjūnas, šiandien atsiradęs mūsų stovykloj, o rytoj jau iškeliaująs į kitą . . . Gal . . . Gal. Yra šimtai tokių gal.

Mano sesės, aš tikiu, kad nė vienai jūsų, kurios susibūrėt į ateitininkų šeimą, aš negalėčiau pritaikinti nevieno tokio baisus „gal". Aš tikiu, kad jūs tvirtai ir nesvyruodamos laikot garbingą lietuvės mergaitės kardą ir nenuleisit jo jokios taurės akivaizdoj — ar ji ateis pas jus šokolado plytelės pavidalu, ar svaiginančiu viliojimu keliauti į dangoraižių kraštą, ar skambiais šūkiais apie tai, kad moralė yra senas ir atgyvenęs baubas, ir kad palikusi Lietuvoje žmona ir dukrelė nėra kliūtis naujai meilės avantiūrai . . . Taip, tikrai — nė vienas tokis atvejis nesugundys jūsų nuleisti tą simbolinį kardą, kuris kažkada saugojo Izoldos ištikimybę karaliui, o šiandien saugo jūsų ištikimybę savo Dievui, savo idealams ir savo tautos garbei.

O jeigu kada nors būtų sunku, jeigu perdaug skaudžiai jus plaktų pagundų rykštės, tada — aš žinau — bejėgiai tampa visi žodžiai, visi perspėjimai, prašymai ir grasinimai. Tada tik viena galybė tepajėgia antgamtine šviesa, lyg žaibu, perskrosti mūsų pagundų debesis, ir Ji išskaidys juos, jeigu tik mes norėsime. Juk neveltui gegužės vakarais mūsų koplyčiose nuaidi — Motina skaisčiausioji, melskis už mus . . .

Ir pabaigai — mūsų pasaulėžiūra uždeda pareigų ne tik Dievui, ne tik žmonėms ir pačioms sau, bet ir savajam kraštui — tam mažam, taikingam žemės gabalėliui prie Baltijos krantų, kuriam buvo lemta per amžius stovėti dviejų gruobonių kryžkelėj. Jūs esat moterys, ir jūs neklabensit taikos konferencijų durų, kad ten būtų išgirstas ir jūsų tautos balsas; tik retos iš jūsų atsišaukimais ir memorandumais klabens į pasaulio politikų sąžines. Palikime šią sritį vyrams, jų atkakliai valiai, jų ryžtingiems sugebėjimams. Mes — aš ir vėl nekalbu apie išimtis — gi būkime tos tyliosios didvyrės savo mažoje kasdenybėje, nes moteris geriausiai pasitarnauja tautai, sukurdama jai savo pačios asmenyje žmogų — pilnutinį, vertingą, dorą žmogų, kurio tėvynė neturėtų gėdytis.

Mano sesės, šiai kelionei mes nepuošėm šventadieniais rūbais savo kūno, bet mes stengėmės šventadieniškai nuteikti sielas, sukaupti ties naujom mintim savo protus ir naujais pasiryžimais sustiprinti širdis. Tai yra tikrasis nenudėvimas ir nesutepamas, nesenstantis ir neišeinąs iš mados mūsų sielos šventadienis rūbas. Šiomis dienomis mes užsivilkome jį ir niekados nebenusivilksime.

IŠ MOTERŲ GYVENIMO

— Pirmoji anglų diplomatė moteris yra Miss Cecily M. Ludham, kuri dirba anglų pasiuntinybėje Belgrade.

— Gallupo viešosios nuomonės tyrimo institutas Didž. Britanijoje visuomenei pastatė tokį klausimą: „Kas yra lengviau auklėti: mergaitė ar berniukas?" Atsakymai pasiskirstė maždaug šitaip: 24 % manė, kad tarp berniuko ir mergaitės auklėjimo nesą jokio skirtumo, 23 % susilaikė nuo savo nuomonės pareiškimo. Tur būt, nežinojo .....

AUKŠČIAU, TOLIAU, GREIČIAU
SPORTO SKYRIUS

NESPORTIŠKAS SPORTAS

Pagal Pietų Vokietijos futbolo komiteto nutarimą 1947/48 metų sezone iš 10 aukščiausios klasės komandų šešios paskutiniosios sezono gale turinčios pereiti žaisti kitiems metams žemesnėn klasėn. Todėl kovos už keturioliktą vietą yra kartais net žymiai aršesnės ir daugiau įtemptos nei dėl pirmųjų vietų.

Tačiau prieš porą savaičių šis įtempimas pasiekė savo kulminacinį tašką. Viename Hesseno mieste pirmenybių rungtynės turėjo žaisti penkioliktoj vietoj stovinti vietos komanda prieš aštuntoj vietoj stovinčią kaimyninio miesto komandą. Šeimininkams tai buvo bene paskutinė galimybė išlipti iš pavojingosios zonos. Tam, žinoma, reikėjo laimėti prieš tos dienos varžovą. Svečiai pačioj rungtynių pradžioj pasirodė geresni ir vienas jų prasiveržimas davė 1:0 jų naudai. Vietinė komanda nepakriko ir stengėsi bet kokia kaina pasekmę išlyginti. Matydami, kad tai netaip jau lengvai eina, jie metėsi į žiaurumus. Baigiantis pirmam puslaikiui už žiaurumus iš aikštės buvo pašalintos komandos dešinysis puolėjas. Rungtynių pertraukos metu vienas klubo narys pasiūlė rungtynių teisėjui medžiagą kostiumui ta sąlyga, jei jis leis pašalintam žaidėjui antrame puslaikyje tęsti žaidimą. Ir čia įvyko gražiausias rungtynių „momentas“, kai teisėjas „išrado“ naujas futbolo taisykles, leisdamas pašalintam žaidėjui grįžti aikštėn. Laimei, buvo laiku susigriebta, greičiausiai naujų taisyklių įvedimui pasipriešino priešinga komanda ir antras puslaikis praėjo vietos komandai be vienuoliktojo žaidėjo. Rungtynių pasekmė nepakito: 1:0 svečių naudai. Kai teisėjas sušvilpė rungtynių pabaigą, vienas žiūrovų taip trenkė jam per galvą, kad vargšas susmuko vietoje. Kažin kaip visa tai būtų pasibaigę, jei patys vietinės komandos žaidėjai nebūtų apsaugoję „skraudžiamojo“. Teisėjo užpuolėjas policijos buvo suimtas ir dabar yra traukiamas atsakomybėn. Iš aikštės pašalintas žaidėjas už tikrai nesportiška elgest diskvalifikuotas dviems mėnesiams. Komanda sekančias dvejas rungtynes turės žaisti varžovų aikštėse. Ankčiau abejos rungtynės turėjo būti pravestos minėtos komandos aikštėje. „Geraširdis“, pasiūlęs teisėjui kostiumo medžiagą, taip pat turės atsakyti prieš „vyriausiąjį teisingumą“ už viešą kyšių siūlymą.

— FC. Bayreuth savo stadione statė naują tribūną, kurios pastatymui buvo reikalinga vinių. Todėl vienose futbolo rungtynėse žiūrovai bilietus pirko ne už pinigus, bet už vinis.

A. Vakaris.

AUKURAS

AUKURAS — neperiodinis moksleivių laikraštis. Leidžia Moksleiviai Kudirkiečiai. Nr. 1., 24 pusl. 1948 m. sausio mėn. Spausdinta rotatorium.

Tai simpatingos išorės ir geros, aiškios spaudos naujas mokinių laikraštėlis, leidžiamas neseniai Švietimo Valdybos licensijuotos Kudirkiečių organizacijos. Laikrašcio turinys įvairus: V. Kudirkos, B. Sruogos ir kt. eil., strp. apie V. Kudirką, apie Dostojevskį, Moksl. Kudirkiečių statuto įštrauka, jų pasisakymas apie savus uždavinius ir tt. Straipsneliai, ypat. apie Kudirką, parašyti įgudusių, stilių gerai valdančių rankų. „Aukuras“, kaip redakcijos žodyje išsitariama, pradėtas leisti todėl, kad šiandieninė moksleivių spauda negalinti patenkinti visų moksleivių. Laikraštis skiriamas visiem moksleiviams, nes kudirkiečių noras esąs burti bendram darbui jėgas ir jokiu būdu jų neskaldyti“ (2 pusl.). Negalima šitam norui nepritarti. Taip pat pilnai paremtinas ir šis kudirkiečių pasiryžimas 22 p.: „Mes norime pažadinti tą spontanišką jaunimo kūrybos jėgą, kad per tai būtų išgelbėta žmogaus dvasia, tautinė sąmonė, žmoniškumas, laisvas demokratinio visuomeninio gyvenimo supratimas.“ Jie sakosi ranka rankon eisią su kitom jaunimo org-joms į ateitį. Dieve, padėk! Tik mums neaišku, kodėl kudirkiečiai, sakydamiesi einą su šviesa ir tiesa, „Aukure“ ne visur tos šviesos ir tiesos laikosi. Kažin, ar verta kai ką slėpti ir kai ko nedasakyti, arba ištarti truputį kitaip negu yra? Mes kolegiškai sutinkame naują organizaciją mūsų mokykloje, tikėdami, kad ji savo veiklą ir gris tais bendradarbiavimo principais, kuriuos „Aukure“ išdėstė, bet norėtumėm tap pat, kad ji ateitų į mokyklos gyvenimą taip pat aiškiai, kaip yra į jį atėję kitos jaunimo org-jos. „Aukuro“ 22 p. kudirkiečiai pasisako: „Mes nenorime, kad mums būtų primesta kokia nors pasaulėžiūra iš anksto“. Tikrai kūrybiška ir ieškojimo dvasios pilna. Bet čia recenzentui kažkodėl prisimena 1910 m. „Aušrinė“ kuri irgi sakėsi tokiu ieškojimo keliu einanti. Nenoriu „Aukuro“ identifikuoti su „Aušrinė“ tik negaliu pamiršti, kad po karo atgijusi „Aušrinė“ nuėjo pražūtingai socialistiniu keliu Atsitiko net taip, kad vienas iš senosios „Aušrinės“ šulų — Balys Sruoga, regis, 1920 m. viešai „Aušrinės“ išsižadėjo ir stipriai su ja polemizavo. O juk tai buvo ta pati „Aušrinė“, kuri sakėsi nekurianti ir niekam neprimetanti pasaulėžiūros ir kuri bandė net Dovydaičio religinį straipsnį išspausdinti, žinoma, ateičiai nuo tokių straipsnių net specialia pastaba atsikratydama..

Kudirkiečiai sakosi nenorį, kad jiems būtų primesta bet kuri pasaulėžiūra. Įdomu, kas kudirkiečiams gali būti primesta, jeigu jie patys jau turi ideologines

KREIVOS ŠYPSENOS

TINGINĖLIO SKUNDAS ...

(kupletai)

I

Sporto aikštėj tikras ringas:
Mokinių visa minia.
Tik aš vienas nelaimingas
Skęstu formulių tvane.

Švilpt iš kambario, kaip vėjas,
Šmūkšt į būrį tarp draugų,
Bet kur ėjęs, kur neėjęs-
Štai ir vėl namie esu.

Čiumpa saulė ir skandina
Romantiški vakarai,
Vyrai, droškime į kiną-
Man prie knygų negerai.

Merkiu akį Martha Egert,
Visi sako, kad tai „Fest",
Bet tąs laikas greitai bėga,
Man prie knygos vėl reik sėst ...

Sėsk, nesėdes — nihil nova,
Nieko naujo nežinai,
Ei, greičiau man duokit lovą!
Man prie knygų negerai.

Sapnas: miškas, upė, uolos,
Viskas traukia prie savęs,
O rytojus neša kuolą
Ir užkrauna ant manęs ...

Greitai kuolas tas išdygo,
Ir jau kalasi ragai,
Leiskit, leiskite prie knygos,
Man be jos jau bus blogai.

II

O kalki ir kalk visą laiką,
Per dienas ir dar per naktis-
Tų mokslų mes turim be saiko,
Galvon niekuomet tie nelis.

Adomą ir Ievą išvarė
Dievulis iš Rojaus gražaus,
Bet būtų geriau juos nubaudęs,
Paversdams abu mokiniais.

Kodėl mėnuo šviečia tik naktį,
Kada žasys valo dantis-
Ir kol tu, vargšel, susivoksi,
Gamtos jau aiškus pažymys ...

Kaip raidę rašyt gražią, sveiką,
Tai dailiojo rašto galia,
Kur nosinės reik ar nereikia
Lietuviška moko šnekta ...

Gi vėl toji „lingua latina",
Archyvui tetikus kalba.
Ji mus gal daugian prikankino,
Nei svietą „Europa nauja".

Kai anglas tik klasėn įeina,
Tuoj klausia mus: „How do you
Tačiau iš to viso išeina, [do?"
Galiausiai žurnale tik „two" ...

Kaip ilgas, sakykit, jau laikas,
Kaip Cezaris mušė galus,
Istorijoj datų be saiko,
Tai žinot kiekvienas ir jūs ...

Kaip šaknį be kelmo išrauti,
Ar žaisti jei teks kvadrate,
Ar tenk' su „a, b" padraugauti,
Tam algebros reik kai kada.

Yra dar toks muzikos menas,
Tačiau ir čionai netvarka:
Diezai su bemoliais piaunas,
Tai nata žiūrėk peraukšta ...

Emanuelis Jarašiūnas

---

gaires. Jos yra: Vinco Kudirkos skelbtosios tautiškai demokratinės, prograsyviškai — kultūrinės idėjos" (5 pusl.) ... Jei tai yra ideologinės gairės, tuo labiau jos yra pasaulėžiūrinėm gairėm, nes ideologija visada yra iš kurios nors pasaulėžiūros. Kudirkiečių ideologinės gairės remiasi ta pasaulėžiūra, kuri kaip matyti, proklamuoja žmoniškumą ir demokratiją, tautinę sąmonę ir kultūrą, žodžiu, viską, išskyrus religinį pradą. Kudirkiečiai parašė, bet aiškiai neformulavo, kad jie skelbia liberalistinį humanizmą, pasaulėžiūrą, kuri remiasi iš Vakarų kultūros išaugusiomis etinėmis normomis, bet kuri su religija neturi nieko bendro ir yra jai indiferentiška. Ši pasaulėžiūra yra labai artima (jei ne ta pati) studentų korp! „Varpui". Kudirkiečiai — t a i j a u n i e j i v a r p i n i n k a i. Tegu nepyksta kudirkiečiai už atvirą žodį, bet išeinant į viešą gyvenimą, aiškiai ir pasisakyti reikia, kad jau turit savą pasaulėžiūrą, kurios dvasioje auklėsitės, ir kad kitos kurios jums niekas ištikrųjų jau ir norėdamas nebepajėgs primesti. Nebijokime patys savęs, o tuo labiau kitų, kurie turi pakankamai tolerancijos ir kurie daugiau pagerbs tik atviresnį žmogų. O jaunimui nereikia dalykų vynioti į spalvotą popierėlį.

Šita pat nedasakymo tendencija kvepia ir straipsnelis apie Dostojevskį. Tiesa, kad jis kovojo prieš nihilizmą, tiesa, kad buvo humanistas, bet kodėl straipsnio autorius nutylėjo, k o k į humanizmą D. skelbė? Tai nebuvo anas liberalistinis ar „humanistinis" humanizmas, kurį, neva Dostojevskiu pasiremdamas, jaunimui siūlo strp. autorius. Dostojevskio humanizmas buvo išaugęs iš tokios pasaulėžiūros, kuri net darbininkų — socialinį klausimą laikė grynai religiniu klausimu. D. yra krikščionis ir dargi ortodoksas iki pat savo gelmių. Ir todėl jau neteisinga iš D. raštų daryti išvadą,

MENO IR MOKSLO PASAULYJE

ŠIŲ DIENŲ DOSTOJEVSKIS

Arthur Koestleris dėl savo raštų psichologiškumo ir idėjingumo galima būtų pavadinti šių dienų Dostojevskiu. Tačiau garsus jis pasidarė dar ir dėl to, jog kadaise yra buvęs komunistas. Jo atsivertimo istorija yra gan įdomi. 1931 m. gruodžio mėn. jis įstojo į Vokietijos komunistų partiją ir kaipo toks turėjo atsisakyti iš demokratiškos krypties laikraščio politinio redaktoriaus vietos, kurioje jis ištarnavo nuo 1927 m. 1932 m. jis kaip korespondentas nukeliavo į Rusiją. Nors ten gana trumpai gyveno, tačiau spėjo apžiūrėti Maskvą, Charkovą, apkeliavo Rusijos pramonės sritis, Ukrainą, Transkaukazą, ir pagaliau patraukė nuo Baku per Centralinę Aziją ligi Taškento. Šitas keliones jis atliko kaip privilegijuotas asmuo, nes buvo „liaudiško“ laikraščio korespondentas ir partijos narys. Tarp kitko jis neblogai kalbėjo rusiškai.

Iš Rusijos grįžo 1933 m. rudenį, tačiau iš komunistų partijos teišstojo 1938 m. Apie savo įspūdžius Rusijoje jis sako: „Ką aš ten pamačiau mane nustebino, ir prislėgė; tai buvo skaudus smūgis man jaunam pilnam iliuzijų romantikui.“

Kyla klausimas: kodėl dar taip ilgai jis neišstojo iš komunistų partijos? Į šį klausimą kartą žurnalisto paklaustas atsakė, jog dieną, ir naktį kaip kokia malda jiems buvo kalama, kad teroras, badas, laisvė, visiškas suniekinimas žmonių laisvės ir garbės yra praeiną įspūdžiai-reiškiniai. Aišku tuo buvo norima pateisinti nežmonišką Rusijos gyvenimą. Tačiau ši teorija jo jau prie komunizmo netraukė. Jis vis labiau nuo jo tolo.

Vėliau Koestleris dalyvavo įspanų pilietiniame kare, sėdėjo už tai kalėjime. Tą laikotarpį jis aprašė savo „Ispaniškame Testamente“. Šios kovos buvo paskutinis akstinas, kuris jį pastūmėjo visiškai atitolti nuo komunizmo idėjų. Tuomet jis pradėjo rašyti „Le Zéro et l'Infinit“. Šią knygą į lietuvių kalbą yra išvertęs V. Kazokas (1948 m., „Talkos“ leidinys). 1940 m. jis išvyko į Angliją ir to nuo laiko išėjusios penkios naujos jo knygos yra parašytos jau anglų kalba.

Arthur Koestleris atrodo įamžins savo vardą įstorijoje, nes dabar dar jis labai jaunas / gimė 1905m. Budapešte /, o jau vienas iš garsiausių Europos rašytojų.

A. K.

Į KIEK DALIŲ SKYLA URANO ATOMAS?

1938 metais Hahn ir jo bendradarbiai, tyrinėdami produktus, gautus bombarduojant urano branduolį lėtais neutronais, priėjo išvados, kad uranas skyla į dvi maždaug lygias dalis. (Galima viena iš sekančių kombinacijų: bromas — lautanas, kryptonas — baris, rubidis — cezis, stroncijus — ksenonas, ytrijumas — jodas, cirkonis — teluras, niobis — stibis.) Praeitų metų lapkričio mėnesio gale kinietis fizikas Dr. Tsien San Tsiang ir jo žmona Ho Sah Wei, skaldydami urano atomus ciklotrono pagalba iššauktais neutronais, pastebėjo keletą atvejų, kur urano atomas, užuot skilęs į dvi maždaug lygias dalis, susiskaldo į keturias; bendra masė sumažėja 100 ME V energijos ekvivalentų. Mokslo pasaulyje nekantriai laukiama tų keturių dalių cheminio identifikavimo.

V. Ramutis

DREGMĖS NEBIJĄ DEGTUKAI

Karo metu iškilo reikalas gaminti degtukus, užsidegančius po ilgo buvimo vandenyje. J. A. Valstybėse tokie degtukai gaminami kariuomenės reikalams. Tačiau pati tokių degtukų gamybos problema išspręsta jau žymiai anksčiau. Prieš šimtą metų vienietis Preschel pasiūlė lakuoti degtuko galvelę, kuriai tuomet naudodavo labai higroskopinį baltąjį fosforą. Šiuo būdu kito vieneičio, Pollak, iniciatyva, išėjo į rinką taip vadinami „Vienos degtukai“ (1846 m.), tačiau jie greit tapo užmiršti. 1921 m. prancūzas Dubrisay pasiūlė degtuko galvutės aktyviąją medžiagą sumaišyti su vandens nebijančiais bakelito ir sintetinės gumos derivatais; dėžutės šone priklijuotam įdegimo bružuokliui buvo naudojamos taipogi vandens nebijančios medžiagos. Šie degtukai pasklido Prancūzijoj „najadų“ vardu. Taigi, amerikiečiai šį kartą nieko naujo neišrado.

V. Ramutis

---

kad „ne bažnyčiose, bet žmogaus širdyje jis ieško išeities ir išganymo“ (10 pusl.). Tai yra arba visiškas D. nesupratimas, arba sąmoningai klaidingas jo interpretavimas. D. skelbė pilnutinį žmogų, tik jokiu būdu ne Bažnyčios ar religijos priešą. Dostojevskiui nėra dviejų gyvenimų: krikščioniško-bažnytinio ir privataus. Jo žmogus savaime, pačiu buvimu yra ir religine prasme krikščioniškos širdies, iš kurios, čia jau bus tiesa, turįs ateiti žmogaus išganymas. Įdomu kuo strp. autorius savo teigimą remia?

Nemanome, kad kudirkiečiams reikėtų ar net pritiktų šitaip krikščioniškieji dalykai ignoruoti. Dar daugiau: t a i n ė r a s v e i k a ir visai tautai. Valia pasirinkti pasaulėžiūrą kokią nori, bet nereikėtų slėpti, kokia ta pasaulėžiūra yra, taip pat nereikėtų užmiršti, kad istorija yra didelė mokytoja. O iš jos kudirkiečių ideologijos žmonėms itin reikėtų pasimokyti. Norėtųsi priminti tik Pijaus XI žodis: „Kultur-liberalizmas gimdo kultur-socializmą. Šis gi nuveda į kultur-bolševizmą“ / Quadragesimo anno /

Tiesa, ši organizacija tik ignoruoja krikščionybę, bet niekada neklydo šis Kristaus posakis: „Kas ne su manim, tas prieš mane“. Tai įvyksta ne iš karto, bet pamažu.

Tautiniam kudirkiečių, o kartu ir „Aukuro“ nusistatymui pritariam visi.

V. Plokštenis.

NEW YORKO POLICININKAS TAPO KUNIGU MISIJONIERIU

Daniel M. Gleason, eidamas policininko pareigas New Yorko gatvėse, nuolatos galvodavo apie kunigystę. Jis buvo tvirtai įsitikinęs, kad vieną dieną taps kunigu.

Siekdamas savo tikslo, polic. Daniel M. Gleason ėmė vakarais lankyti Fordham Univesitetą New Yorke. 1932 m. jis įstojo į Šv. Kryžiaus vienuolyną. Atlikęs naujokyną ir baigęs visas studijas, būdamas 38 m., buvo įšventintas į kunigus. Kai Tėvas Daniel M. Gleason laikė savo pirmasias Mišias Šv. Patriko katedroje New Yorke, mišiose dalyvavo 3.500 uniformotų policininkų.

Per suruoštus pietus primicijanto garbei, New Yorko policijos vadas padovanojo Tėv. D. M. Geason brangų kieliką, ir sumą pinigų už kurią prašė pastatyti misijų bažnytėlę žuvusiųjų policininkų prisiminimui.

Pildant New Yorko policijos vado prašymą, Bertram, Texas buvo pastatyta misijų bažnytėlė, kurioje kabo lenta su parašu: „Ši bažnytėlė pastatyta New Yorko miesto policijos departamento žuvusių policininkų prisimininmui ir taip pat prisiminimui buvusio New Yorko policininko Tėv. Daniel M. Gleason, C. S. C. įsišventinusio į kunigus."

Bertram, Tex. apylinkėse indijonai, negrai ir baltieji džiaugiasi nauja bažnytėle. Neturėdami bažnyčios, jie rinkdavosi pamaldoms į privatinius namus. Kunigas iki šiol juos aplankydavo tik kartą į mėnesį. Dabar visus dvasinius reikalus aptarnauja Tėv. Daniel M. Gleason, buvęs New Yorko policininkas.

(šv. Pr. V.)

Šiaures Kinijos komunistai konfiskavo 260 bažnyčių ir pavertė jas teatrais. Komunistai jau paspėjo nužudyti 8 kunigus misijonierius ir vieną broliuką. 200 misijonierių kankinami komunistų kalėjimuose.

IŠ KATALIKU GYVENIMO

Kansas City jezuitai stato bažnyčią žuvies formoje. Senaisiais amžiais žuvis buvo krikščioniško tikėjimo ženklas.

— Kuboje atidaryta šv. Tomo katalikų universitetas.

— Žymus konvertitas Arnold Lunn savo paskaitoje Londone papasakojo kaip jis, būdamas bedievis, tapo kataliku. Į katalikybę jį atvedė ilgas tyrinėjimas ir svarstymas.

— Klara Sheridan, 60 metų rašytoja, buvusio Anglijos Kanclerio Winston Churchill puseserė neseniai atsiverte į Katalikų Bažnyčią ir San Rufino Katedroje Asyžiuje priėmė krikštą ir pirmąją šv. Komuniją. Priėmusi krikštą po kelių dienų įstojo į šv. Pranciškaus Trečiąjį Ordeną.

— Lietuvoje gegužės 1 dienos proga suimta per 3000 žmonių, daugiausia studentų, mokytojų ir moksleivių. Trėmimas į Sibirą yra nuolatinis.

LEDO KALNAS — LĖKTUVNEŠIS

Britų admiralitetas pamažu atskleidžia šio karo paslaptis. Paskutinysis jo pranešimas, be abejojimo, liečia bene patį fantastiškiausią viso karo meto projektą, būtent: lėktuvnešį iš 2.000.000 t. ledo masės. Jo ilgis turėjo būti 700 m., išstumiamas vandens kiekis — 87 kartus didesnis už pačio didžiausio laivo — lėktuvnešio „Indefatigable" išstumiamą vandens kiekį. O „Indefatigable" talpina 200 Spitfire naikintuvų arba 100 Mosquito tipo lengvųjų bombonešių. Minėtas ledo kalnas turėjo būti haudojamas kaip lėktuvų bazė invazijos operacijoms ir povandeninių laivų medžioklei.

1942 m. rugsėjo men. Mister Geoffrey Pyke labai papyko ant admiraliteto oficialių specialistų, kurie jo pasiūlytą projektą išjuokė, ir nutarė kreiptis tiesiog pas patį Winston'ą Churchill'į. Šis gi projektą entuziastiškai parėmė.

„Aš skiriu šiam projektui kuo didžiausios reikšmės", — pareiškė Churchill'is. — „Net vienos plaukiojančios salos strateginė reikšmė ir teikiamos pirmenybės verčia mus tuoj nagrinėti šio projekto įvykdymo galimybes net ir tuo atveju, jei minima plaukiojanti sala tegalėtų būti panaudojama kaip kuro papildymo bazė aviacijai. Šis projektas turi būti įtrauktas į tolimesnius mūsų karo planus, numatančius invazijai reikalingų bazių parūpinimą."

„Tačiau idėja tegali būti įgyvendinta tik tuomet, jei mes pritraukisime šios ledo salos gamybai pačios gamtos teikiamas medžiagas: vandenį ir pridėsime tik savo šaldytuvus. Nieko neišeis, jei mes bandysime į poliarines sritis gabenti darbininkus, cementą ir plieną — „rašo „Daily Mail" korespondentas, cituodamas Churchill'io žodžius.

Tokiu būdu Anglijos ministerio pirmininko priežiūroje buvo kuriamas projektas šiai savotiškai salai. Žinoma, karo romantika reikalauja, kad kiekvienas svarbus projektas turėtų savo slaptažodį. Taip ir buvo nukaltas vardas „Habbakukui", turėjęs reikšti lėktuvnešį iš ledo. „Habbakuk'ui" įvykdyti tuojau paskyrė komisiją, susidedančią iš admiraliteto ekspertų, inžinierių ir priskirtų mokslininkų. Kadangi išradėjas pasiūlė tam ledo kalne išgręžti kanalus lėktuvų laikymui ir įrengti paviršiuje pakilimo taką bei aprūpinti jį priešlėktuvine artilerija ir motorais, įgalinančiais „ledo kalną" judėti, problema susikomplikavo.

Komisija nusprendė, kad vienų teoretinių išvedžiojimų neužtenka. Buvo nutarta Kanadoje, Jasparo ežere, pagaminti tokio ledo kalno modelį. Kanados valdžia užkrovė šią pareigą tautinės mokslinių tarybos pirmininkui dr. O. I. Mackensie, Šis nusprendė „užšaldyti" 86 % ir 14 % medžio piuvenų mišinį, pavadinta „pikretu". Mašinomis supresuotas 10 cm storio „pikretas" buvo šaldomas pučiant atšaldytą orą.

Tokiu būdu penkiolika specijalistų dviejų mėnesių laike ant užšalusio Jasparo ežero išdėstė medžio formą, kurią, užpildė „pikretu". Pabaigtas „Habbakuko" modelis svėrė apie 1000 t; jo storis siekė 7 m, o paviršius — 20 x 10 m. Pagrindinė problema tačiau; kas darysis vasarą? Ar neliks iš „Habbakuko" tik pjuvenuotas vanduo? Tačiau šaldymo mašinos savo pareigas atliko. Plieno vamzdžiais pučiamas atšaldytas oras pasiekė pačius ledo kalno kraštus ir vidurvasaryje šilima neįstengė jo sutirpdyti.

Po šių teigiamų rezultatų pradėta rengtis didelių „Habbakukų"

Mes svetimuose žemėje

MAS KONFERENCIJA

Š. m. liepos 29—30 d. Garmische įvyko metinė mūsų sąjungos konferencija, kurios metu išrinkta nauja MAS vadovybė ir tt. Konferencijoje paskaitas skaitė prof. J. Brazaitis, prof. I. Malinauskas, Vl. Prosčiūnaitė ir dr. P. Kisielius. Po konferencijos visi dalyviai likosi Garmische pastovyklauti iki rugpj. 5 d. /Platų konferencijos ir stovyklos aprašymą duosime sekančiame numeryje/.

MOKSL. AT-KŲ STOVYKLA HORNEBURGE

Įvyko š. m. liepos 5—13 d. Joje dalyvavo 120 anglų zonos moksl. atkų. Stovyklą organizavo Hamburgo rajono vadovybė. / Plačiau sekančiame numeryje /.

BAMBERGAS

Jaunesnieji posėdžiauja Bamberge. Pereitų metų gruodžio mėn. 27—28d. d. Bamberge įvyko jaunesniųjų moksl. at-kų studijų dienos. Per abi dienas išklausyta eilė paskaitų, kurias skaitė: gim. dir. St. Barzdukas, kun. P. Patlaba, mokyt. Bakšys ir stud. Kubilius. Suvažiavimas praėjo gražioje ir bičiuliškoje darbo nuotaikoje. **A. Barzdukas**

BLOMBERGAS

Ideologiniai kursai Blomberge. Nuo to laiko, kai didesniam tremtinių skaičiui iš anglų zonos atsidarė stovyklų vartai į svetimus kraštus — tai buvo pereitų metų pavasarį — jau daug lietuvių šia galimybe pasinaudojo. Nemaža dalis ir moksleivių at-kų, ypatingai vyresniųjų, Vokietiją apleido. Tačiau, nors narių skaičius anglų zonos kuopose delto vis mažėja, gyvenimas nesustingo.

Ir š. m. sausio mėn. 4—5 d. d. Blomberge Blombergo rajono tarybos iniciatyva buvo suruošti ideologiniai moksl. at-kų kursai, kuriuose dalyvavo gražus būrelis atstovų iš šešių gimnazijų: Augustdorfo, Blombergo Göttingeno, Greveno, Hannoverio ir Meerbecko.

Kursai buvo tikros darbo dienos, suteikusios daug naudingų žinių ir stiprybės. Buvo išklausytos 5 paskaitos, pravestas atskiras pasikalbėjimas su berniukais. Maldą ir darbą lydėjo žaidimai ir giedri nuotaika.

Trisdešimtasis.

KEMPTENAS

M.A.S. Augsburgo-Eichstätto rajonų studijų dienos Kemptene. Į šį prie Alguvos kalnų papėdžių prisišliejusį miestą, studijų dienoms iš pietų Vokietijos suvažiavo 50 moksleivių.

Studijų dienos prasidėjo balandžio mėn. 1 d., kada vietinių sendraugių pirmininkas ir moksleivių kuopos globėjas mok. C. Surdokas, pasveikinęs suvažiavusius, vadovybę perdavė Eichstätto-Augsburgo rajonų vadovui stud. Pr. Jogai. Rajonų vadovas, atidarydamas šias studijų dienas, dalyviams palinkėjo iš jų išsivežti bent vieną gražią mintį. Centro Valdybos vardu suvažiavusius pasveikino stud. J. Šeškevičius.

Gi pati gražiausioji mintis kaip tik slypėjo pirmoje paskaitoje: „Ištikimybė tautai tremtyje". Jaudinančiais žodžiais prelegentas prof. kan. J. Meškauskas apibūdino mūsų, kaip lietuvių vaikų, pareigas tėvynei, meilę tautai, gimtajai kalbai, papročiams ir ištikimybę tėviškės žemei. Popietinėje paskaitoje „Tarp katalikiškumo ir tautiškumo" kun. V. Paulauskas sugretino du svarbiuosius mūsų principus.

Vakare visuomenei buvo suruoštas literatūros — meno vakaras su gausia ir įvairia tėvynės ilgesiu persunkta, bet kartu giedriai nuotaikinga, programa. Schwäb. Gmünd mergaitės, vadovaujamos mokyt. A. Griniuvienės, vakaro metu išpildė 5 choreografuotus šokius: „Op, op, Nemunėli", „Pas močiutę augau", „Palankėj, palankėj", „Lietuva brangi" ir „Leiskit į tėvynę". Memmingeno kuopos mergaitės (vad. S. Juškevičiūtės) pasirodė dviem tautiniais šokiais: „Mikita" ir „Žiogeliais". Baleto solo valsus pašoko dvi kempteniškės: D. Žumbakytė ir N. Velžaitė. Programos margumynan naujų spalvų įliejo solo dainavimas (S.Juš-

---

gamybai 1943—44 žiemos eigoje. Vienam egzemplioriui numatyti 1.700.000 t „pikretą" buvo nuspręsta padalinti į atskirus 13 m. storio gabalus, kurių neįveiktų nei lėktuvinės bombos, nei povandeninių laivų torpedos. Turėjo būti įrengtos patalpos 4950 karininkams ir kareiviams. Elektriniai motorai Kampuose turėjo įgalinti ledo kalną judėti 10 km/val greičiu; reikalinga elektros energija buvo numatyta paimti iš dizelinių agregatorių, kasdien sunaudojančių 120 t. degalų, atsarga siektų 5000 t. Habbakuk'o veikimo radijusas turėjo būt nemažesnis už 5 000 km. Atatinkamai daug nulių rodė gamybos kainą, siekinati 10 milijonų svarų sterlingų.

Tačiau visi projektai liko gulėti stalčiuje, kai 1943 m. gegužės mėnesį alijantai likvidavo italus ir vokiečius Afrikoje. Tada generalinis alijantų štabas nusprendė, kad, turint Afrikos bazes, ledinis lėktuvnešis nebėra reikalingas, ir taip vienas beveik įvykdytas fantastinis projektas atsisveikino su šiuo pasauliu. V. R.

At-kai stovyklautojai Alpėse

kevičiūtė ir A. Stravinskaitė) ir skambinimas pianinu (Kevaliūnas iš lngoIstadto). Savo kūrinėlius skaitė visa eilė jaunųjų kūrėjų: Baikšytė, V. Karosaitė, Petraitytė (visos iš Schwäb. Gmünd) J. Kazmarskytė iš Garmischo, A. Kasulaitis.

Antrą (IV. 2) studijų dieną buvo nagrinėta diskusinė tema „Kuo moksleivis gali prisidėti prie tautiškumo išlaikymo tremtyje". Po gerai paruošto A. Kasulaičio referato sekė diskusijos. Atskirai mergaitėms mokyt. Griniuvienė skaitė paskaitą „Mergaitės pasiruošimas šeimai", o kuopų pirmininkai turėjo posėdį. Po pietų buvo padaryta iškyla Illerio upės pakrantėmis. Vakare vietinių sendraugių rūpesčiu buvo suruoštas jaukus pobūvis.

Mūsų rajonų vadovybės rūpesčiu suruoštose studijų dienose pasisėmėme naujų minčių, ideologiškai sutvirtėję, grįžome į stovyklas.

D. g. s.

DRAUGAI UŽJŪRIUOSE

1948 metų pradžioje at-kė **Alina Češkauskaitė** nuvyko į Venecuelą. Ji tarp kitko savo laiškuose rašo:

„Aš anksčiau dirbau vaikiškų batukų fabrike, bet ten buvo labai sunku. Dabar aš dirbu skrybėlių fabrike, kur darbas lengvesnis. Lietuvių Valencijos mieste yra apie 45. Jaunimas susiėjęs pažaidžia, padainuoja, bet kai prisimenu Weideną, tai palieku viską ir einu kur nors į kampą išsiverkti. Vokietijoje buvo pradžios mokyklos, gimnazijos, viskas taip lietuviška, o čia viso to nėra, be sunkaus ir juodo darbo. Valencijoje esame dvi ateitininkės: Birutė Baranauskaitė ir aš, tai mudvi ir sudarome ateitininkų kuopą. Laukiu iš Jūsų laiškų ir spaudos, nes jie mane atgaivina."

MŪSŲ DRAUGAI ANGLIJOJE

MAS C. Valdyba prieš kurį laiką gavo buv. Greveno „Žiburio" Prekybos Mokyklos ateitininkų kuopos pirmininko J. Bružinsko pasirašytą Anglijoje, Halifaxe, dirbančių moksl. at-kų laišką. Jame rašoma: „Prieš keletą mėnesių palikome mokyklų suolus, stovyklas Vokietijoje ir išvykom ieškoti žmogiško gyvenimo ir žmogaus teisių. Gyvenimo sąlygos pasikeitė. Jau nebetenka kovoti dėl duonos kąsnio ir kūno alkis jau nebejaučiamas. Bet tuo pačiu čia pajutome didžiulį dvasios alkį.

Dauguma išvykome nebaigę paskutinių klasių. Gi čia tai užbaigti perspektyvų nesimato. Kaip skaudu šiandien pagalvoti, kad gal jau amžinai atsisveikinome su mokyklos suolu. Juk čia pasidarėm modernūs XXa. vergai.

Bandome rasti išeitį. Dauguma pradėjome lankyti vakarines anglų

Kemptene moksl. at-kų kursų atidarymas. Kalba mokyt. Surdokas Nuotr. P. Urbučio

Lietuviai Kanados miškuose

mokyklas. Gabesnieji anglų kalboj turi viltį po trijų metų baigti kažką panašaus į mūsų specialias vidurines mokyklas, kas duos galimumo po to lankyti universitetą. Gi tiems, kurie dar pirma turi mokytis anglų kalbos, šitai atsiekti gana tolimas kelias.

Su įdomumu sekame Vokietijoj pasilikusių draugų moksleivių rūpesčius ir džiaugsmus. Tiesa, jie mums gal pavydi geresnio gyvenimo, bet tuo pačiu mes jiems pavydime galimumo mokytis lietuviškose mokyklose.

Mūsų mažutę koloniją, dirbančią tekstilės pramonėj, daugumoj sudaro moksleiviai. Tai buvę Greveno gimnazijos ir prekybos mokyklos mokiniai. Didelė dalis iš jų at-kai.

Šia proga siunčiame nuoširdžius sveikinimus Centro Valdybai, broliams ir sesėms at-kams. Nors mes gyvenimo sąlygų buvome priversti palikti mokylų suolus, bet visuomet esame su Jumis, mieli idejos draugai. Tikime, kad artėja tos dienos, kai susitiksime bendrame kelyje Tėvynėn. Su Kristaus vėliava į Tėvynės Laisvės Rytą."

Draugai iš Anglijos prašo at-kiškos spaudos.

Džiaugiamės, kad mūsieji anapus Šiaurės Jūros nenustoja vilties ir ryžtingai grumiasi su gyvenimu. Linkime jiems drąsos ir ištvermės.

C. Valdyba gauna ir daugiau laiškų iš Anglijos. Iš jų matyti, kad mūsiškiams ne visiems pasisekė nors gana pakenčiamai įsikurti. Abiturientas Vyt. Šadreika, tarp kitko, šitaip rašo: „Dirbu prie aliuminijaus katilų. Tad yra gana karšta. Verdantis aliuminijus siekia maždaug tūkstantį laipsnių, tad bemaišant tenka gana pakankamai sušilti. Tenka kvėpuoti ne tik aliuminijaus dulkėmis, bet ir biauraus kvapo dujomis, kurios čia labai kankina. Laipiojant po pečius, būtinai reikia įsikąsti į dantis skudurą, tad ir dujos nebūna taip pavojingos. Čia kartu dirba ir Blombergo gimnazijos direktorius p. Dičpetris." Toliau mūsų idėjos brolis mintyja: „Dabar, kaip niekad anksčiau, pastebiu ir vis labiau suprantu, kaip svarbus ir reikšmingas buvo mūsų jaunimo auklėjimasis lietuviškumo tvirtovėse-stovyklose. Tikrai tai buvo tvirtovės, o dabar jau po trumpo laiko galima pastebėti, kad mes tirpstame masėje, ir visi tie šarvai, kuriais buvome apsikaustę, jau galima sakyti, dyla. Baigdamas Vyt. Šadreika sako: „Linkiu Jums/C. V. pirmininkui / ir visai Centro Valdybai nuoširdžiausios sekmės jaunimo auklėjime, kuris taip naudingas ir didelis ginklas, kovojant su audromis, blaškančiomis po platų pasaulį, ir kartu ryšys, kuris mus jungia po Kristaus vėliava. Su Dievu."

Nėra galimybės pacituoti iš visų gaunamų laiškų. Bendrai gyvenimas ten nėra lengvas, nors mūsieji vis laikosi. Kviečiame Vokietijoje esančius draugus laiškais, spauda ir kt. palaikyti ryšį su Anglijoje esančiais. Pridedame porą adresų:

1. J. Bružinskas, 4 Roseberry Terrace, Pellon Lane, Halifax, England.

Vyt. Šadreika, B. A. Hostel room 176, Inverlochy, Fort William, Scotland, England.

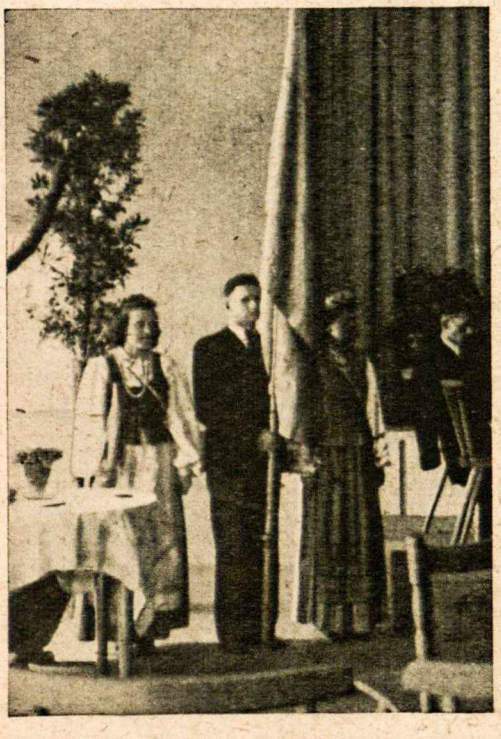

Vėliavnešiai Tübingeno stud. at-kų šventėje

Nuotr. Z. K.

Greveno moksl. at-kai su savo globėjais

SCHWÄBISCH GMÜND

Gimnazijos moksleivių ateitininkų Marijos Pečkauskaitės vardo kuopa pradėjo savo veiklą, suruošdama Marijos Nekalto Prasidėjimo minėjimą (8 gruodžio). Rytą, per iškilmingas pamaldas, visi nariai priėjo Šv. Komunijos. Po pietų kolonijos salėje įvyko Marijos Akademija. Prof. A. Maceina paskaitė įdomią, kaip visada, paskaitą Nekalto Prasidėjimo garbei. Meninę dalį skoningai išpildė ateitininkai.

Dėjome nemaža pastangų ramovės įsikūrimui. Pagaliau pavyko. Ramovės atidarymas įvyko per Kalėdas. Ta proga buvo suruošta arbatėlė su pasilinksminimu.

Ramovėje tuoj ėmėmės organizuoti bibliotekėlę. Surinkome iš kolonijos gyventojų ir kitur apie 600 knygų. Gražiai sutvarkę knygas ir knygynėlį, atidarėme biblioteką visiems gimnazijos mokiniams. Iš pradžių kasdien, dabar kas antrą dieną dežuruojame skaitykloje, kur renkasi gausus būrys gimnazijos moksleivių ar tai knygų skolintis į namus, ar čia pat skaityti.

Apskritai, mūsų skaitykla ir ramovė yra mielai lankoma ir jungia visus gimnazijos moksleivius.

Sportinis gyvenimas gana aktyvus. Dalyvavome MAS žiemos slidžių stovykloje Mühlbache. Veikia taip pat šachmatų ir šaškių sekcijos. Tačiau didžiausia pasisekimą turi tautinių ir choreografinių šokių būrelis.

Paminėjome vasario 27 d. mūsų laikn. Federacijos Vado prof. Antano Maceinos 40 metų sukaktį, įteikdami adresą, jo mokytojo prof. St. Šalkauskio portretą (pieštą dail. Firinausko) ir išpildydami meninę programą. Ta pačia proga sveikino nors ir jauną, bet žymių darbų neveikusi jubiliatą Dr. Mačiulis vietos sendraugių vardu.

— Dalyvavome Würzburge įvykusiame pirmajame moksl. at-kų literatūros-meno vakare.

— 1947 m. vasario 2 d. įvyko kuopos narių ideologinio susipratimo patikrinimas. Egzaminus pravedė rajono vadovas, kuopos globėja ir pirmininkė. Ta proga visi ateitininkai priėjo bendros Šv. Komunijos, po kurios įvyko tikra, pagal pirmųjų krikščionių papročius, su savo atsineštiniais buterbrodais. Kalbėjo Dvasios Vadas Kun. Bertašius ir rajono vadovas Pr. Joga, kartu įteikdamas albumą už geriausią kuopas pasirodymą literatūros-meno vakare Würzburge.

— Š. m. sausio 8 d. kuopa suruošė išleistuves mokytojui ir vietos sendraugių pirmininkui p. A. Sauliui, išvykstančiam į Kanadą. Pirmininkė R. Nasvytytė tarė atsisveikinimo žodį ir įteikė tautinę juostelę. Dar kalbėjo kuopos globėja, dėkodama už malonų bendradarbiavimą jaunimo auklėjimo darbe. Atsisveikindamas p. mok. Saulis užrašė knygynėliui Viljo Saraja „Išpirktasis Kraštas".

Savo kuopos ribose suruošėme vasario 16 d. minėjimą, o taip pat prisidėjome menine programa prie iškilmingo stovyklos šios šventės minėjimo.

— Gausiai dalyvavome ideologiniuose vyr. at-kų kursuose Kemptene (1—2 bal.), o taip pat ten įvykusiame literatūros-meno vakare.

R. Nasvytytė.

Dedelstorfo vyr. moksl. at-kės su savo globėja.

MŪSŲ PAŠTAS

A. Našlaičiui. Eiliukė dar silpna. Pabandyk atsiųsti daugiau, kad galima būtų pasirinkti.

J. Miškiniui. Šio eilėraščio dar negalėjome spausdinti. Kai kitą kartą rašysi, nemaišyk eilerašty rimtų dalykų su juokais. Vaizdelį spausdinisim. Atsiųsk raštų ir kitam numeriui.

St. Vytiniui. Hanaviškiame laikraštėly skaitėm geresnių patiės dalykėlių, negu tas, kurį atsiuntei. Plunksną turi, tad jos nemesk. Vienas patarimas pradžiai: nesirink sentimentalių temų ir nebūk sentimentalus. Matai, grožiniame dalykėly nereikia dejuoti, bet parodyti ir tiesiog leisti išgirsti dejavimą, jei toks yra. Laukiu daugiau: eilių ir novelių.

D. Vėlavičiūtei, V. Karosaitei, O. Mažionytei. Spausdinsime sekančiame numeryje. Neužmirškit mūsų ir toliau.

Visiems bendradarbiams. „Ateitis" nuo šiol išeis reguliariai ir dažnai. Septintas numeris jau atiduotas spaudai ir pasirodys rugsėjo mėn. Taigi, administracija techninius sunkumus nugalėjo, o redakcija laukia visą moksleiviją įsitraukiant į darbą. Rašykim, siųskim fotografijų etc.

PRANEŠIMAS MOKSLEIVIAMS ATEITININKAMS

Pranešame, kad kiekvienas moksleivis ateitininkas gali įsigyti nario liudijimą. Per savo kuopos valdybą prašom prisiųsti dokumentinę fotografiją ir sekančias žinias: vardą, pavardę, gimimo data ir vietą. Liudijimo kaina 1 DM. Pinigus prašome prisiųsti kartu su visomis reikalingomis žiniomis.

M.A.S. Centro Valdyba.

PADĖKA

Materiališkai „Ateities" leidimą parėmusiai „Tremtinių" leidyklai reiškiame nuoširdžią padėką.

MAS Centro Valdyba

GREVENAS

Kuopos vardas. Mūsų kuopa pasivadino Prezidento A. Stulginskio vardu.

Mūsų nariai į Angliją. Su pirmais dviem šeimų transportais į Angliją išvyko 5 moksl. at-kai. Jų išleidome ir kuopos vicepirm. D. Sadūnaitę. Išvykstančius gražiai išlydėjome palinkėdami jiems naujame krašte neužmiršti savo religinių ir tautinių idealų.

Gavome sporto įrankių. Per C. Valdybą gavome iš JAV „Vyčių" mums siųstą sportinį pakietėlį, kuriame buvo stalo teniso įrankiai, šachmatai, šaškės, domino ir tt. **K.K.**

MŪNCHENAS

„Aušros sūnūs". Vasario mėn. 15d. 30m. Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo proga Müncheno gimnazijos 7—8kl. mokiniai visuomenei suvaidino S. Čiurlionienės 4 veiksmų dramą „Aušros sūnūs".

Suaugę veikėjai dramoje ir jaunieji „aktoriai" scenoje — tai dvi didelės skirtybės, kurias teko derinti tiek režisoriui insp. J. Ignatoniui, tiek patiems vaidintojams. A. Geryba, vaidinęs senąjį knygnešį Rusteiką, geriausiai užslėpė savo ir vaidinamo asmens skirtumą. J. Staugaitytė (Rusteikienė) materialistės charakterį vienose scenose išlaikė, kitur — ne. Dėl nedidelio amžiaus skirtumo pavaizduoti Rusteikų vaikus A. Staugaitytė (Rožė) ir K. Trimakui (Jurgis) pavyko lengviau. V. Biliūnas šnipo Albino rolėje žiūrovams pateikė miesčioniško veidmainio perėjūno vaizdą. Visi kiti — R. Ramonaitė (elgeta knygnešė Barbora), G. Kraucevičius (Kražių skerdynių dalyvis Satkus), V. Padleckas (vachmistras Petrovas), Br. Daina (Žandaras Štolcas), V. Procuta ir D. Šova (kareiviai) savo vaidmenis išpildė be nesklandumų.

Šis vaidinimas — tai mažas ženklas, parodąs, kad jaunoji karta auga ir ruošiasi, atėjus laikui, stoti į tautos kūrybinio darbo barą.

Mokslo metų pabaiga. Kovo 20d. gimnazija užbaigė mokslo metus. Šioje trečioje gimnazijos laidoje baigusiųjų tarpe ir du ateitininkai: Br. Dainavičius ir K. Trimakas. **D.g.s.**

Mielam idėjos draugui, abiturientui

STASIUI TAMULIONIUI,

netekusiam brangaus tėvelio Lietuvoje, nuoširdžią užuojautą reiškia

Eichstätto Maironio vardo moksl. at-kų kuopos valdyba ir nariai.

SCHWEINFURTAS

Išvyko Kanadon. Šių metų vasario mėn. 29d. į Kanadą išplaukė stud. Pranutė Kungytė, kurios rūpesčiu Würzburge buvo įsteigta moksleivių ateitininkų kuopa. O šių metų kovo mėn. 3d. Schweinfurto ateitininkai-moksleiviai, studentai ir sendraugiai surengė išleistuves visų mylimai idėjos draugei, vietinės gimnazijos direktorei panelei Onai Zenkevičiutei, kuri taip pat šiomis dienomis išvyko Kanadon.

Susijungė kuopos. Šių metų kovo mėn. 13d. susijungė buvusios Würzburgo ir Schweinfurto moksleivių ateitininkų kuopos. Naujon valdybon išrinko: pirmininke-Aldona Rakauskaitę, vice-pirmininke-Aldoną Jačiunskytę, sekretore- Danutę Jonikaitę, iždininke-Laimutę Baltrukonytę. Kuopos globėja-mokyt. p. Vaičiūnienė ir kapelionas kunigas Šateika. Dabar kuopa turi apie 20 narių. **Jr. Tr.**

IŠ UŽRAŠŲ KNYGELĖS

RŪPINKIMĖS IŠVYKSTANČIAIS KUOPOS NARIAIS

Visi puikiai žinome, kokiu smarkiu tempu vyksta emigracija ir kiek daug mūsų narių išvyksta; Tačiau ar visada mes tinkamai su jais išsiskiriame? Žinokim, kad atsisveikinimo momentas yra labai svarbus ir kartais ilgiausiai pasilieka atmintyje. Taigi, pasistenkim, kad šis momentas mūsų draugams paliktų gražiausių įspūdžių (tuo pačiu parodysim jiems ir savo meilę bei prisirišimą). Surenkime jiems išleistuves. Nėra reikalo rūpintis apkrautu stalu — tai visai neesminis dalykas, tačiau parodykim gerą ir suprantančią širdį. Pasikvieskim kuopos globėją, dvasios vadą ir visus narius. Paruoškim meninę dalį, kurią išpildytų mūsų pačių atitinkama kūryba, liaudies, partizanų dainos, mūsų klasikų kūrinių ištraukos (ypač puikių dalykų mums siūlo Maironis) ir kt. Pasakykim padrasinantį ir turiningą, atsisveikinimo žodį; iteikim dovanėlių su įrašais — kokia nors gražia ateitininkiška mintimi. Po to galime ir tikrai ateitininkiškai, trumpai pasilinksminti.

Kitas, taip pat labai svarbus dalykas yra ryšių palaikymas su išvykusiais. Žinokim, kad svetimas kraštas jų nevilioja, kad jiems ten bus ilgu ir kartais gal net labai sunku. Susirašinėkim su jais, remkim spauda. Tai yra šventa mūsų pareiga. Atsiminkim, kad tolimesnis mūsų draugų nusiteikimas ir elgesys daugeliu atvejų priklauso ir nuo mūsų.

Tad nebūkim apsnūdę! **D. V.**

G. M. Z. F. O.
Visa N° 6879
de la Direction de l'Education Publique
Autorisation N° 5169
de la Direction de l' Information

ALp(LKA)1786
1948, Nr.5/6

90. 725. 675